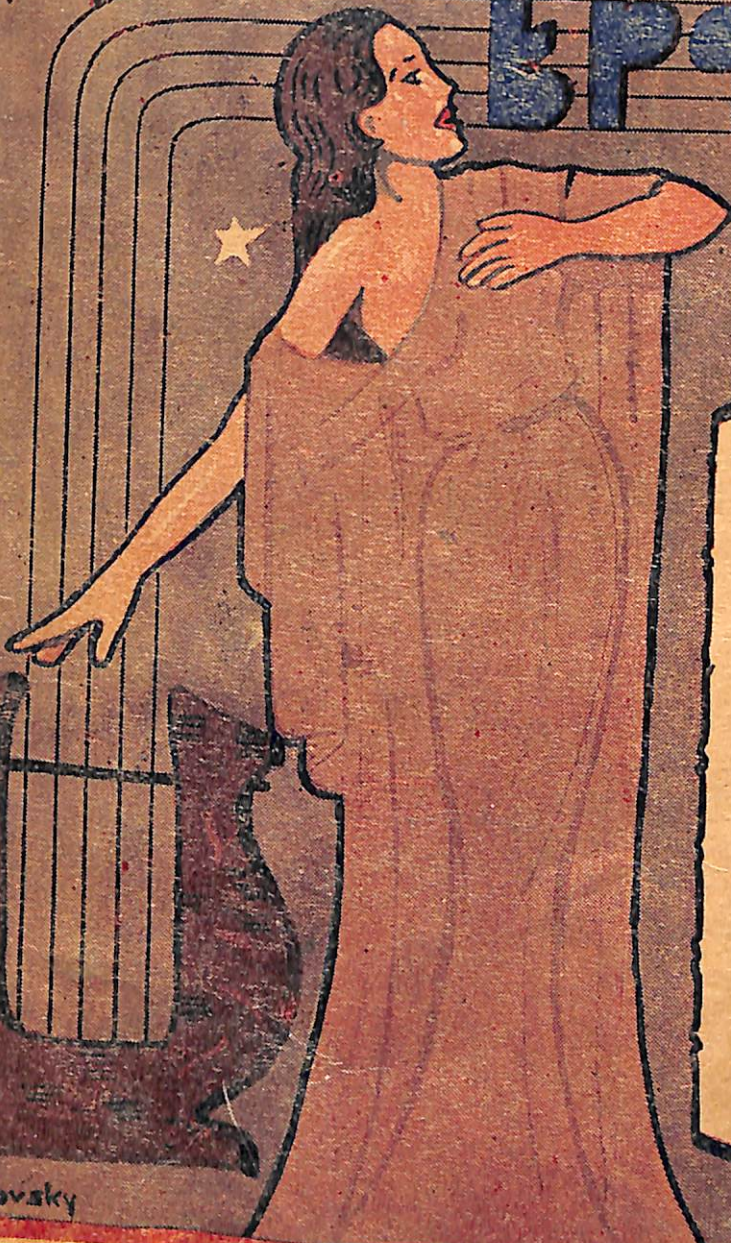

ԳԱՆՁԱՐԱՆ

ԻՎՅԿԱԿՈՆ

ԵՐԳԵՐՁԻ

1 և ԳԻՐԲ

ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԱԾ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԿԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿԷ
Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն . . .
Յ Ե Ղ Ա Փ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն
Ժ Ո Ղ Ո Վ Ր Դ Ա Կ Ա Ն
Ս Ի Ր Ա Յ Ի Ն . . .
Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն
Դ Պ Ր Ո Ց Ա Կ Ա Ն . . .
Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Ն . .
ԲՈԼՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Brovsky

899. 99-192

Գ-27

891.93-192

9-27

0 48 207 784.4
[u] 30.0
ell

2013

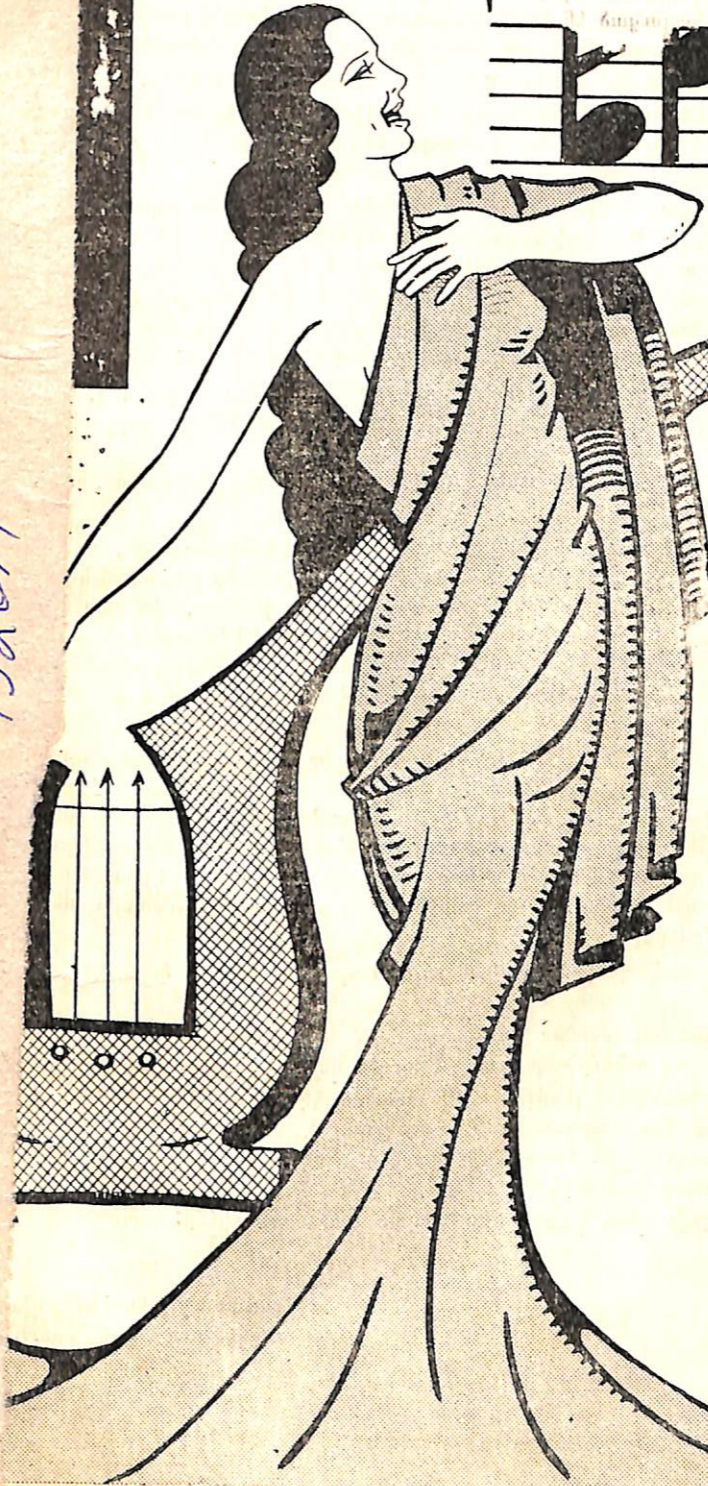
ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ST. NERSES SHNORHALI
LIBRARY
ARMENIAN PRELACY

ԱՆՁԱՐԱՍ

ԿՅԳՈՎՈՆ

Ա. ԳԻՐԳ

132614

ՋԱՅՆԱԳՐՈՒԱԾ

ԵՒ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԿԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿԷ

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն . . .
 Յ Ե Ղ Ա Փ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն
 Ժ Ո Ղ Ո Վ Ր Դ Ա Կ Ա Ն
 Ս Ի Ր Ա Յ Ի Ն . . .
 Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն . . .
 Դ Պ Ր Ո Ց Ա Կ Ա Ն . . .
 Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Ն . .

ԲՈՒՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

ՏՊԱՐԱՆ «ՈՍԿԵՏԱՌ»,
ՌԻԻ ԿԱԼԱԼ - ԳԱՀԻՐԷ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Չարե՛րք միայն երգ չունին:
ՇԻՂԵՐ

Երբ կամ երաժշտիկը հոգեկան այն միակ ներհանումն է որով մարդիկ կ'արժայանան իրենց խորքին մէջ գոյառնող ազնիւ գագուսները: Դախապատմական ժամանակներէն մինչեւ ներկայ յուսալուրջ դարը՝ մարդիկ երգով փառաբանած են իրենց ցեղը, հաւատքը, երգով պանծացուցած են իրենց յարթանակները եւ երգով յայնչած են իրենց սէրը: Երբ չափանիւն է ցեղի մը ազգային ոգւոյն, հարազատ բարգաւաճը ազգի մը գեղեցիկ ձգտումներուն:

Ամէն ժողովուրդ, եւրոպայի քաղաքակրթեալ ազգերէն մինչեւ Ափրիկէի կիսավայրենի ցեղերը, ունին իրենց յատուկ երգը, երաժշտիկը, որով կ'արժայանան իրենց ուրախութիւնները կամ վիճերը, ըստ իրենց ըմբռնումին կամ ըստ իրենց հաշտակին: Անոնք իրենց այդ երգերով է որ կը խանդավառուին ու կը խանդավառեն միանգամայն իրենց շուրջիները:

Այսպէս է որ Հայ ժողովուրդն ալ, սկսեալ իր փառքի հին ժամանակներէն մինչեւ իր յետին ստաւապանքի օրերուն, ունեցաւ իր երգը, երաժշտիկը, իւրապէսով դրոշմով: Ան նախապատմական ժամանակներէն մէջ ունէր իր Գողթան երգիչները, առողները, որոնք բազաւորներու փառքն ու քաջագործութիւնները կ'երգէին եւ կը պանծացնէին գողթան բանահիւստութիւններով: Աւելի ետք, Քրիստոնէութեան սկիզբի ժամանակներէն՝ ան ունեցաւ իր կրօնական երաժիշտները, ինչպէս Ներսէս Շնորհալի, Սահակ Հայրապետ եւ ուրիշներ որոնք հիմը դրին եկեղեցական երաժշտութեան, յորինեցին շարականներ եւ զանոնք եղանակաւորեցին, եւ որոնք մինչեւ այսօր կ'երգուին մեր եկեղեցիներուն մէջ:

Մասնաւորաբար ժ.Ք. դարու սկիզբներուն էր որ Հայ երաժշտիկը սկսաւ զարգանալ Հայոց մէջ, ճնորհիւ հայկական դրոշմը տուին անոր:

Այսպէս, ժ.Ք. դարու առաջին կեսին երգերէն վերջ, ժ.Ք. դարուն ունեցան մեր ինքնուրոյն յեղափոխական, ազգային եւ ժողովրդական երգեր:

1800ական բուսականներուն, Պապա Համբարձում Լիմոնեան հիմը դրաւ հայկական ձայնագրութեան, ստեղծելով յատուկ ձայնանիւթ («օ», «է», «լ», «ն», «ո»), եւ ձեռքադրեց մեր եկեղեցական շարականները յուսական եղանակներու ազդեցութեամբ: Այնուհետեւ քրիստոնէական ունեցաւ իր ներկայիս երաժշտական եղանակները, ինչպէս Տիգրան Զուհանեան, Կիկոյան Թաւադեան, հուսկ ուրեմն Կոմիտաս Վարդապետ եւ իր աշակերտներէն Բարսեղ Կանաչեան, Վարդապետ Սուրենեան եւ այլն, որոնք ներմուծեցին եւրոպական Քոնտրապոնտներու, կասաբլազոններու իրենց երաժշտական արուեստը եւ վերադառնալով իրենց հայրենիք՝ մեծապէս սասարեցին Հայ երաժշտութեան նախադրումին եւ յառաջդիմութեան:

Քրիստոնէական երաժշտական հետ միաժամանակ Կովկասահայութիւնն ալ ունեցաւ իր նշանաւոր երաժշտական անոնցմէ կ'արժէ յիշել Կարա-Մուրզու կամ Քրիստափոր Մարգարեան որ առաջինը եղաւ քաղաքային երաժշտիկը ներմուծող մեր եկեղեցական երգեցողութեան մէջ, որմէ յետոյ Մակար Եկմալեան աւելի կասաբլազոններով կերպով դաճաւորեց Պասարազի քաղաքային երգեցողութիւնները: Յիշատակութեան արժանի են նաեւ Կիկոյան Տիգրանեան, Ալեքսանդր Սպենդիարեան, Գրիգոր Միլիտեան (Սիւնի), Ս. Բարխուդարեան, Ա. Տէր Դեմոնդեան, Ռոմանոս Մելիքեան, Սպ. Մելիքեան, Ա. Պատմաբան, Է.Լ. որոնք երաժշտութեան մասին իրենց ունեցած հմտութեամբ մեծ դեր ունեցան Հայ երգերու դաճաւորումին եւ սարածումին մէջ:

Մեր նպատակը պիտի ըլլայ հետաքննել Քանաքաճի կազմել Հայկական բոլոր երգերուն, զանոնք ձայնագրեալ ամփոփելով սուտ հաստի մը մէջ:

Այս դժուարին գործը հարազատէն զուրի հանելու համար ապահոված ենք ներկայիս երաժշտական մեր աշխատանքները, որուն երաժշտութեան մասին ունեցած հմտութիւնը ծանօթ է արդէն մեր ազգային ժողովուրդին մէջ:

Վստահ ենք թէ՛ Հայկական երգերու այն Գանաքաճի լիովին պիտի արդարացնէ իր անունը, ըլլալով միակ երգարանը որ իր մէջ պիտի պարունակէ բոլոր հին թէ՛ նոր Հայաստանեան, Ժողովրդային, Յեղափոխական, Կրօնական, Գրեցական, Առողջական եւ Սիրային երգերը, ձայնագրեալ եւ հարազատէն ընդօրինակուած, որով զգալի պակաս մը լրացուցած ըլլալու հանգամանակով պիտի ներկայանայ հանրութեան:

Այս գործին անբերի յաջողութեան մէջ է որ մենք պիտի զսնենք մեր արդար վարձատրութիւնը:

ԵՐ. ՄՍՐԵԱՆ

Հրատարակիչ եւ Հիմնադիր
«Ոսկէտառ» Մասնաւոր

14-2012

(267-2012, 1

ԵՐԳ ՈՒ ԳՆԱՅՔ

ԶՕՐԱՑ ՀԱՅՈՑ ԸՆԴ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵՆՈՅ

Ի ՇԱԽԱՐՇԱՆ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԷԺԲ

ԲԱՄ ՓՈՐՈՏԱՆ(*)

Tempo di Marcia — Գնայուն

Հ. ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆ

Դիւան փո-րո տան բար-ջրատրոն-քիւնի չայ-բա-բա-տան դաշտին Վայք
 Լի-քիւ ս-բանց ար-քիւնի յե-նանքն ա-ռա-տանան ի կրա-ցայք
 Երբեք եր կայ-րե-նեաց եր չափ ինք-կա-նուր եր-գիք կայ-կա-նանց
 քոք-քո-քիւ ի կոք: Որք երկ-նա-ւո-քիւ պա-կին եք կա-րոն
 որք երկ-նա-ւո-քիւ փա-ռաց երկնա-յորդ. կայ՝ Օն ս-քիւ ս-բանց
 Ըն-կու-նի: կայ Օն ս-քիւ ս-բանց Ըն-կու-նի կայ-րե-նա-վրէժ կայ կա-
 կու-նի կա-պոն ի զէն գունդի-գունդ յե-նեալ ի պար թուն-դի թունդ

(*) Հայ երաժշտականներէ ոմանք այս երգը ձայնագրած ասեմ գործածած են 12/8 բաղադրեալ չափը, որուն ընթերցումը բաւական դժուար է ձայնագրութեան սարահան ծանօթութիւնը ունեցող ժողովրդական զանգուածներու համար: Մենք ձայնագրել տուած ենք զայն 4/4 պարզ չափով, որը շատ աւելի դիւրընթեռնելի է եւ էական ռեւէ սարքերով չընէ: Դայնպէս վարուած ենք նաեւ ուրիշ երգերու վերաբերմամբ աշխատելով ըստ կարելոյն դիւրացնել անոնց ընթերցումը եւ զանոնք դարձնել աւելի գործնական:

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Չարե՛րք միայն երգ չունին:
ՇԻՒԼԵՐ

Երբ կամ երաժշտությունը հոգեկան այն միակ ներհանումն է որով մարդիկ կ'արժայանան իրենց խորքին մեջ գոյառնող ազնիւ գգաւունները: Նախապատմական ժամանակներէն մինչեւ ներկայ յուսարեալ դարը՝ մարդիկ երգով փառաբանած են իրենց ցեղը, հաւատքը, երգով պանծացուցած են իրենց յաղթանակները եւ երգով յայտնած են իրենց սէրը: Երբ չափանիւն է ցեղի մը ազգային ոգւոյն, հարազատ բարձրանը ազգի մը գեղեցիկ ձգտումներուն:

Ամէն ժողովուրդ, եւրոպայի քաղաքակրթեալ ազգերէն մինչեւ Ափրիկէի կիսաւայրերի ցեղերը, ունին իրենց յատկ երգը, երաժշտութիւնը, որով կ'արժայանան իրենց ուրախութիւնները կամ վիշտերը, ըստ իրենց ըմբռնումին կամ ըստ իրենց ճաշակին: Անոնք իրենց այդ երգերով է որ կը խանդավառուին ու կը խանդավառեն միանգամայն իրենց շուրջիները:

Այսպէս է որ Հայ ժողովուրդն ալ, սկսեալ իր փառքի հին ժամանակներէն մինչեւ իր յիշին տառապանքի օրերուն, ունեցաւ իր երգը, երաժշտութիւնը, իւրապատակ դրոշմով: Ան նախապատմական ժամանակներէն մէջ ունէր իր Գողթան երգիչները, աւուղները, որոնք բազաւորներու փառքն ու բազաւորութիւնները կ'երգէին եւ կը պանծացնէին գողթիկ բանահրաւիրներով: Աւելի ետք, Քրիստոնէութեան սկիզբի ժամանակներէն՝ ան ունեցաւ իր կրօնական երաժիշտները, ինչպէս Ներսէս Շնորհալի, Սահակ Հայրապետ եւ ուրիշներ որոնք հիմը դրին եկեղեցական երաժշտութեան, յորինեցին շարականներ եւ զանոնք եղանակաւորեցին, եւ որոնք մինչեւ այսօր կ'երգուին մեր եկեղեցիներուն մէջ:

Մասնաւորաբար ժ.Պ. դարու սկիզբներուն էր որ Հայ երաժշտութիւնը սկսաւ զարգանալ Հայոց մէջ, շնորհիւ կարգ մը հեղինակաւոր Հայ երաժեսագէտներու, որոնք Հայ երգը ազատելով օտարնի եղանակներու ազդեցութենէն՝ հայկական դրոշմը տուին անոր:

Այսպէս, ժ.Պ. դարու աւուղական երգերէն վերջ, ժ.Պ. դարուն ունեցանք մեր ինքնուրոյն յեղափոխական, ազգային եւ ժողովրդական երգերը:

1800ական բուսականներուն, Պապա Համբարձում Լիմոնեան հիմը դրաւ հայկական ձայնագրութեան, ստեղծելով յատկ ձայնանիւթը («բո», «է», «վ», «նէ»), եւ ձեռքաւորեց մեր եկեղեցական շարականները յունական եղանակներու ազդեցութենէն: Այնուհետեւ քրիստոնէական երգիչները ունեցաւ իր հեղինակաւոր երաժեսագէտները, ինչպէս Տիգրան Զունանեան, Նիկողայոս Թաւադեան, հուսկ ուրեմն Կոմիտաս Վարդապետ եւ իր աւակերներէն Բարսեղ Կանաչեան, Վարդապետ Մուսանճեանց եւ այլն, որոնք հետեւելով եւրոպական Բոսնիական դպրոցներու, կատարելագործեցին իրենց երաժեսական արուեստը եւ վերադառնալով իրենց հայրենիքը՝ մեծապէս սասարեցին Հայ երաժեսութեան նոյնապատիւնը եւ յառաջդիմութեան:

Քրիստոնէական երաժեսագէտներու հետ միաժամանակ Կովկասահայութիւնն ալ ունեցաւ իր նշանաւոր երաժեսագէտները. անոնցմէ կ'արժէ յիշել Կարա-Մուրզոյ կամ Քրիստափոր Մարգարեան որ առաջինը եղաւ Բաղաշահի երաժեսութիւնը ներմուծող մեր եկեղեցական երգեցողութեանց մէջ, որով յետոյ Մակար Եկմալեան աւելի կատարելագործեալ կերպով դաւանաւորեց Պատարագի Բաղաշահի երգեցողութիւնները: Յիշատակութեան արժանի են նաեւ Նիկողայոս Տիգրանեան, Ալեքսանդր Սպենդիարեան, Գրիգոր Միլիտեան (Սիւնի), Ս. Բարխուդարեան, Ա. Տէր Դեմոնդեան, Ռոմանոս Մելիքեան, Սպ. Մելիքեան, Ա. Պատարագեան, Եւն. որոնք երաժեսութեան մասին իրենց ունեցած հմտութեամբ մեծ դեր ունեցան Հայ երգերու դաւանաւորումին եւ սարածումին մէջ:

Մեր նպատակը պիտի ըլլայ նշանաւոր Գանձարանը կազմել Հայկական բոլոր երգերուն. զանոնք ձայնագրեալ ամփոփելով ստուար հաստի մը մէջ:

Այս դժուարին գործը հարազատէն զուրիս հանելու համար ապահոված ենք հեղինակաւոր երաժեսագէտի մը աշխատանքները, որոնք երաժեսութեան մասին ունեցած հմտութիւնը ծանօթ է արդէն մեր ազգային ժողովուրդին մէջ: Վստահ ենք թէ՛ Հայկական երգերու այն Գանձարանը լիովին պիտի արդարացնէ իր անունը, ըլլալով միակ երգարանը որ իր մէջ պիտի պարունակէ բոլոր հին թէ՛ նոր Հայաստանեան, ժողովրդային, Յեղափոխական, Կրօնական, Գրեցողական, Աւուղական եւ Սիրային երգերը, ձայնագրեալ եւ հարազատէն ընդօրինակուած, որով զգալի պակաս մը լրացուցած ըլլալու հանգամանքով պիտի ներկայանայ հանրութեան:

Այս գործին անբերի յաջողութեան մէջ է որ մենք պիտի զսնենք մեր արդար վարձատրութիւնը:

ԵՐ. ՄԱՐԵԱՆ

Հրատարակիչ եւ Հիմնադիր
«Ռուկոն» Մասնաւոր

14-2012

(267-2012)

ԵՐԳ ՈՒ ԳՆԱՑՔ

ԶՕՐԱՑ ՀԱՅՈՑ ԸՆԴ ՎԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԻԿՈՆԵՆՈՅ

Ի ՇԱԽԱՐՇԱՆ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԷԺՔ

ԲԱ՛Մ ՓՈՐՈՏԱՆ(*)

Tempo di Marcia — Գնայուն

Հ. ՂԵՒՈՆԻ ԱԼԻՇԱՆ

Երբ փոքր տան բարձրաբարձ-բարձր յայ-բա-բա-տեան դարձնի զայր
 և՛ թիւ ռ-բանց ար-բարձր յե-նանքն ա-ռա-տանանք թիւր-պայր
 Երբ Եր կայ-թե-նանք կո շակ թիւր-հա-նուր կո-գրի կայ-կա-զանց
 բար-բա-բիւ թիւր: Որք երկ-նա-ւո-թիւ պա-կին էք կա-բա-ր
 որք երկ-նա-ւո-թիւ փա-ռաց երկնա-յորդ. հայր՝ օն ա-թիւ ռ-բանց
 Ըն-կու-նք հայ օն ա-թիւ ռ-բանց Ըն-կու-նք հայ-թե-նա-վրէժ կայ-կա-
 ղու-նք հա-յօն թիւր զն-գունդի-գունդ յե-նայ թիւր թու-դի-թու-նք

(*) Հայ երաժեսագէտներէ ոմանք այս երգը ձայնագրած սեն զորձաւոր են 12/8 բաղադրեալ չափը, որուն ընթերցումը բաւական դժուար է ձայնագրութեան տարական ժամօրութիւնը ունեցող ժողովրդական զանգուածներու համար: Մենք ձայնագրել տուած ենք զայն 4/4 պարզ չափով, որը աս աւելի դիւրընթեռնելի է եւ էական ռեէ տարբերութիւն չընէ: Նոյնպէս վարուած ենք նաեւ ուրիշ երգերու վերաբերմամբ աւելի քան ըստ կարելոյն դիւրացնել անոնց ընթերցումը եւ զանոնք դարձնել աւելի գործնական:

հա-յօժն ի վէն գունդի գունդ յե - ռեալ ի պար-թունդ ի թունդ . ի
 վէն ի վրէժ օն անդր յա - ռազ ի վէն ի վրէժ ի
 չափս ի յազ օն - անդր - յա - ռազ ի չափս ի յազ օն
 անդր յա - ռազ յա - ռազ յա - ռազ . հա - յօ ... յա - ռազ :

Ծնած է Կ. Պոլիս 1820ին: Իր նախնական կրթութիւնը Պոլսոյ մէջ ստանալէ յետոյ գացած է Վենետիկ, ուր աշակերտելով Մխիթարեան Հարց մօտ, քիչ ժամանակի մէջ, շնորհիւ իր ուշիմութեան եւ ուսմանց մասին ունեցած արտակարգ կարողութեան՝ Վարդապետ կը ձեռնադրուի եւ ապա կը նուիրուի Հայ Գրականութեան մշակոյթին:

Հ. ՂԵՒՈՆԴ Վ. ԱՆԻՇԱՆ

Հ. Ղեւոնդ Ալիշան եղած է հմուտ բանասէր, պատմագէտ, գալուստն եւ կրակոտ բանասէր, ու իր գրութիւններով եւ երկասիրութիւններով իրաւամբ հանդիսացած է Հայ Գրականութեան անմահ փառքերէն մին: Մասնաւորաբար իր հայրենաշունչ գործերէն յիշատակութեան արժանի են «Նեմարք եւ Նեխարք Հայաստանի», «Սիսուան», «Հին Հաւաստ Հայոց», «Սիսական», «Ալքարաս», «Հայապատմութիւն», «Հայ Բուսական», «Հայ վի-

տուցիչ՝ Հ. Ալիշան հասցուցած է իր շունչով ներշնչած է բազմաթիւ աշակերտներ, որոնք յետոյ իրեն պէս եղած են մէյ մէկ յուսաստ ջաներ Հայ Մշակոյթին: Խոր ծերութեան մէջ՝ Հ. Ալիշան փառուած էր Վենետիկի Ս. Ղազարու վանքի, ուր վախճանեցաւ 1901ին, բեղմնաւոր եւ առաջինի կեանք մը ապրելէ վերջ:

ներ», «Հայաստան նախնական Հայաստան», «Շիրակ», «Յուշիկ Հայրենեաց Հայոց», «Սփերդ Հայկական», «Երկրագիտութիւն եւ Աշխարհագրութիւն Հայաստանի», եւն. եւն.: Իր այս գործերէն մեկ քանին ամփոփուած են հինգ հատորներու մէջ՝ «Նուագ» ընդհանուր խորագրին տակ: Հ. Ալիշան ունի նաեւ բազմաթիւ գողտրիկ վերնաւորներ, հրատարակուած զանազան պարբերաբերներու եւ դասագիրքերու մէջ: Իբր վասակաւոր եւ բազմաթիւն ուսուցիչ՝ Հ. Ալիշան հասցուցած է իր շունչով ներշնչած է բազմաթիւ աշակերտներ, որոնք յետոյ իրեն պէս եղած են մէյ մէկ յուսաստ ջաներ Հայ Մշակոյթին:

Բա՛մ, փորոսան բարձուս բոմբիւն՝
 յԱլքարասեան դաշտն ի վայր,
 Արի արանց արիւնք յեռանդն առասանան
 ի հրազար, Հրաւեր հայրենեաց հոչակի 'նդհանուր,
 Հոգիք Հայկազանց բորբոքին ի հուր.
 Որք երկնաւորի պսակին էք կարօտ,
 Որք երկրաւորիս փառաց երկնայորդ.
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն՝
 Հայրենավրէժք Հայկազունք,
 Հապ'օն ի գէն գունդագունդ
 Յնեալ ի պար բունդ ի բունդ.
 Ի գէն ի վրէժ, օն անդր յառաջ,
 Ի գէն ի վրէժ, մի՛ ձախ մի՛ յաջ,
 Օ՛ն անդր յառաջ,
 Մի՛ ձախ մի՛ յաջ,
 Օ՛ն անդր յառաջ,
 Յառա՛ջ, յառա՛ջ,
 Հապ'օն յառաջ:

Հայկեան փանդանց որսընդոս դորնչին
 բարբառ մարտագոռ,
 Գառնագոռոչ անդրանայնէ պարսիկ կերկեր
 ի շեփոր.
 Շարժեն հրեշտակ քեւս լուսափողփողս,
 Ճիւղք հիւղաց կայսրեն ի դժոխս.
 Շոխնդրն շանքառաք գեթեթփ փարի,
 Սարսափին սանդարք ի խօլ խաւարի:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն, եւլն.:

Մամիկոնեան սաւառնեցաւ դրօշն յայերս
 գոգ ծալ ի ծալ,
 Ի նակասուց ի քնամեաց՝ սա ոչ գիտաց
 յուրաս կալ.
 Հեծեալ հրանձոյգ վեհին վահանայ՝
 Վրէժ կանչէ արեան կարմիր վարդանայ.
 Փորնչեալ բոցաշունչ դափր ի գարշապար
 Թագմամուտ վարդի յանձոյժ երիվար:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն, եւլն.:

Ի գուպարել մարտադար գարշապարաց
 Առամայ,
 Գոռան կորդրիք, մունչեն Մասիք, հորնչեն
 սահանք Նրախայ.
 Ի գրոն ի գրոն սալ բիւրուցն ոտնաւորի,
 Տասանին դաշտակ, յառնէ շոխնդն ապուր,
 Կուրի առ կուրի կոփեն կմբայք տեղաւ տեղ,
 Գողորք առնուն տարեք կորովեացն ի վեգ:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն, եւլն.:

Արի՛ք ի կուրի փաշակորովեգ՝ ընդ կորակոր
 հրոսն Արեաց,
 Հա՛պա համհարգ մեր բիւրայաղքէ, ձեզ նոր
 հանդեպ են փառաց.
 Թուրք ի ռազմ ի խազմ, առեք գէն եւ զարդ,
 Երեսնիւք յիսնիւք հարուլ բիւրս հազարս,
 Ի սուր ի սուսեր կարեւել յաղեղունս՝
 Ըզսեալ Սասանեանց ջարդել կառափունս:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն, եւլն.:

Մինչեւ ցե՞րք, ցե՞րք սուգ ունի զՀայս,
 հասե՛ք զարսուր, որքէ, այրիք,
 Հարանց, հարսանց, եղբարց, որդւոց, հանուրց
 Հայոց վրէժխնդիրք՝
 Թինդս առեալ երբամք յասպարեզ փաշաց,
 Յուշիկ հրնչեն ձայնք արեան սիրելեաց.
 Սոսափունք յերկնից, արհաւիրք յերկրի:
 Քաշացս օժանդակ զՊարսն հերեացքէ:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն, եւլն.:

Օ՛ն անդր ի բաց հայկեան հողոյ հրակայազանց
 եւ սրբոց՝
 Ի բաց ջոլիր չուսուական մոխրապաշտիցն
 պղծոց.
 Գաշտ մեր մերժեցեն զոսկրոսին անգամ,
 Արիւնք վրկայից զնապաղխն անձամ.
 Ո՞նք ընդ դիս տոնեալ դարձցին ի փախուս,
 Մասնակուրժք ընդ Հայս հայեցեն հեռուս:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն, եւլն.:

Արք աղեղանց, բարձր ի քիրախ բունսչիք.
 վերջին ձեզ խախտյա.
 Առեալ տարցուք զանքիկնադարձ զայս
 վարդագոյն դրօշն անխտյա՝
 Ի վերայ յիսնից յաղքեց վարդանայ
 Պարսկասանջ բազկաւ արւոյն վահանայ,
 Շեք ի ծայր շիրմի դաշին Շաւարեան
 Տրնկել յաղքանակ անմահ հայութեան:
 Հապ'օն արի արանց մանկուկն,
 Հայրենավրէժք Հայկազունք,
 Ի Շաւարեան գունդագունդ
 Յնեալ ի պար բունդ ի բունդ,
 Ի յաղքանակ, օ՛ն անդր յառաջ,
 Ի յաղքանակ, մի՛ ձախ մի՛ յաջ.
 Օ՛ն անդր յառաջ,
 Մի՛ ձախ մի՛ յաջ,
 Օ՛ն անդր յառաջ,
 Հապ'օն, յառաջ,
 Ի յաղքանակ:
 Հ. Ղ. Մ. ԱՆԻՇԱՆ

Հ Ա Յ Ա Ս Ս Ա Ն

Andante — Գանդալ

Խօսք՝ ՄԻՐՉԱ-ՎԱՆԱՆԳԵՑԻԻ

Ըս - յաւ - սաւն տը - կրը դրարս. քաւ քաւ քաւ դու ճարդկայնոյ շէ - ղին

օր - քան դու եւ բնիկ բն հայ - րե - նիք Ըս -

յաւ - սաւն հաւ յաւ. սաւն. հաւ - յաւ - սաւն

Poco anim.
բ սե՛հ ա - ճուճոյ սրբութ, ո՛հ. յոյժ ո - գե -ւո - թք բ - ճար - քարս - քոյս

բ սե՛հ ա - ճուճոյ սրբութ ո՛հ յոյժ ո - գե -ւո - թք բ ճար քարս - քոյս ե

անձ - կայր եայ բ քե՛յ յու - սաւն բ քե՛յ, բ քե՛յ, յոյս բ ճի -ւայն

a Tempo
Ըս - յաւ - սաւն, հաւ - յաւ - սաւն

Ըս - յաւ - սաւն:

Հայասա՛ն, երկիր դրախտա՛ւր,
Գու՛ մարդկայնոյ ցեղիս օրան,
Գու՛ եւ բնիկ իմ հայրենիք,
Հայասա՛ն, Հայասա՛ն, Հայասա՛ն:
Ի վե՛ն անունդ սրբ իմ, ո՛հ, յոյժ
Ոգեւորի ի նոր խրատոյս
Եւ անձկարեաց ի քեզ յուսամ,
Ի քեզ, ի քեզ, յո՛յս իմ միայն,
Հայասա՛ն, Հայասա՛ն, Հայասա՛ն:

Հայասան, անուն փարեղի,
Ի քեզ հանգիստ Նոյեան սապան
Եգիս, եւ քեւ ապրեցաւ Նոյ,
Հայասա՛ն, Հայասա՛ն, Հայասա՛ն:
Գե՛տ քաջառաջ գղեմաբուղիս
Ձեռոց բարի առնեն յուրի,
Քեւ ապրիմ ես, քեւ միտ ցնձամ,
Քեւ, քեւ պանձամ փառք իմ միայն,
Հայասա՛ն, Հայասա՛ն, Հայասա՛ն:

Հայասան, ծրնող դիւցազանց,
Եւ հրաշալեաց հանդիսարան,
Քո գեփիւռին քաղցր է շրջիւն,
Հայասա՛ն, Հայասա՛ն, Հայասա՛ն:
Ձոր շրջեցին եւ զօրացան
Հայկ, Աւմենակ, Արամ, Տիգրան,

Տրդատ, Սմբատ, Վարդան, Վահան,
Ըզեղ յիշեմ, ըզեղ սիրեմ,
Ըզեղ, ըզեղ, սե՛ր իմ միայն
Հայասա՛ն, Հայասա՛ն, Հայասա՛ն:
Յ. ՄԻՐՉԱ-ՎԱՆԱՆԳԵՑԻ

ԹԵՔՍԹԻԼԻ ԵՐԳԸ

Tempo di Marcia — Գնայուն

Խօսք՝ ԱԼԱԶԱՆԻ — Երաճես. ՍՊ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

Թեքս - թիլ ֆապ - ռի - բու՛մ մին չէ ի - ռի - կուն բա -

նում ենք մէկ - տեղ, մէկ - տեղ ես ու նա, քրրտ - նում ենք մէկ - տեղ դաւ -

նում օրն ի բուն որ - պէս նոր ան - կանգ, ան - կանգ մե - քե - նայ:

Թեքսթիլ(*) Ֆաբրիկում մինչեւ իրիկուն
Բանում ենք մեկտեղ, մեկտեղ ես ու նա,
Քրտում ենք մեկտեղ, դառնում օրն ի բուն
Որպէս նոր անկանգ, անկանգ մեքենայ:

Անցնում է օրը խինդ ու ծիծաղով,
Օրը արեւոս, արեւոս ծայսուն
Մեքենայի մօտ ուրախ, ծիծաղկոս,
Նրա աչքերն են, աչքերն վառ ծայսուն:

Նրա աչքեր երկնի կապոյտից
Մազեր սում, սում ոսկեթել,
Խիկներ յէս իմ մեքենայի,
Ուրախ է նա, ուրախ ու քեքել:

Սիրում եմ նրան որպէս արտակից,
Այդպէս է սիրում, սիրում նա էլ ինձ,
Մենք իրար ընկեր, մենք իրար մօտիկ,
Աւսասանքի մեծ բանակից:

(*) Մանուածարան:

ԱԼԱԶԱՆ

Ծնած 1903ին
Վանայ մէջ:
Կրթութիւնը
սացած՝ Վա -
նայ Կեդրո -
նական դրպ -
րոցը, առանց
վերջացնելու:
1915ին գաղ -
քած է Իգսիր,
յետոյ երեւան:
Առօրեայ ապ -
րուսք ձեւք
բերելու հա -
մար կը մտնէ
սպարան եւ գրաւարութիւն կը ստովի: Սկսած է գրել
1921 թուին: Աւսասանցած է «Մուրհ»ին եւ Խորհրդ -
ային Հայասանի օրաթերթերուն եւ պարբերաթեր -
թերուն:

Առանձին գրողներով լոյս տեսած են Ալազանի
երկերէն՝ «Տարիների խաղը», «Հրաբխապոէզիա»,
«Աւսասանային», «Օրհորդ Ոյլգա», «Գիւղի գիւղերը»:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

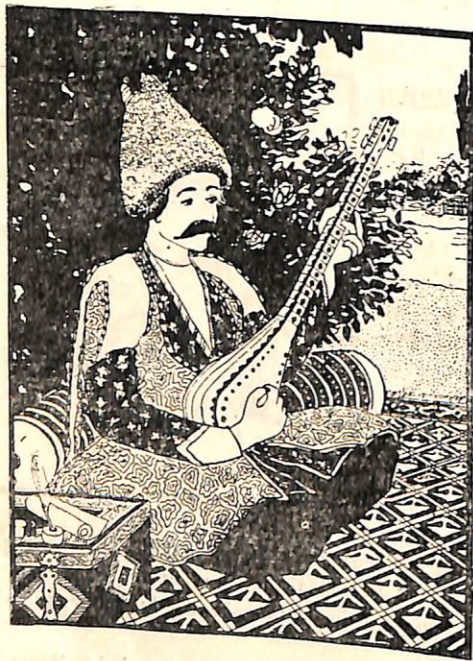
ԴՈՒՆ ԷՆ ԳԼԽԷՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԻՍ

Andante — Գանդալ

Մշակում՝ Ս. ԲԱՐՆՈՒԳՍԱՐԵԱՆԻ

Moderato

Դու՛ն է՛ն ԳԼԽ-խէ՛ն Ի - մաս - տուն Ի ս
 ԽԻԼՔԴՅԻ մա - ը րի ն բար մի ա - նի
 է - րա Վու - ը Ը Դ տե - սա - ծի Հի Դ
 մի - Վի մե՛ Հե սապ մի՛ ա նի :

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

Վ. Գաբու Հայ բանաստեղծ
Երաժիշտ-Առուղ

Դուն եմ գրվսեմ իմասուն իս, խելից
 յիմարին բար մի՛ անի,
 երազումքն տեսածի հիդ միդի մե հետաք
 մի՛ անի,
 ես խո՛մ եմ գրվսեմ երաժ իմ, նուրմեկանց
 քաբար մի՛ անի,
 Թե ուր, գիդիմ բեզարիլ իս, ուրիշին
 սաբար մի՛ անի:
 Չը կայ քիզ պես հուճիմ հեճիմ՝ դուն
 Բոսումի Չալ, բագաուուր,
 Ասկրդ ասկերուճքն գուճած, համ դուն իս
 գոգալ բագաուուր,
 Թե էսանց էլ սուչ ունենամ՝ գրվուխս արա
 սալ, բախալուր,
 Մըսիկ արա քուն Ասեղծողին՝ նահախ սիդ
 դագաբ մի՛ անի:
 Յարալուն հեճիմն էնդուր գ՛ուզե՛ դիդ
 սալու է, ցաւ սալու չէ,
 Քանի գ՛ուզե արբար ըլի՛ դուրքն աղին
 դաւ սալու չէ:

Դու քու սիրքն իսակ պահե, ետի խօսքն ավալու չե.
 Ասումու սերն կանչողի պես դրոնեմեդ ջուղաբ մի՛ անի:

Ամեն մարդ չի՛ կանա խրմի իմ ջուրքն՝ ուրիշ ջրեմն է,
 Ամեն մարդ չի՛ (կանա) կարդայ իմ գիրքն՝ ուրիշ գրեմն է:
 Բունիարս աւազ չիմանաս՝ քարափե, քարուկրեմն է՝
 Սեղավի պես՝ առանց ցամփիլ, դուն շուտով խարաբ մի՛ անի:

Քանի գ՛ուզե քամին սանե՛ ծովեմն աւազ չի պակասի.
 Թեգուզ ըլիմ, քեգուզ չըլիմ մեջլիսներուն սազ չի պակասի.
 Թե կու պակսիմ, քիզ կու պակսիմ՝ ախարիսե մազ չի պակասի՝
 Սայար-Նովու գերեզմանքն Հինդ, Հաբաւ, Արաբ մի՛ անի:

ԵՐԳ ՊԱՆԴՈՒԽՏ ՊԱՏԱՆԵԿԻ (*)

Moderato — Չափաւոր

Խօսք՝ Գ. Ա. ԴՈՒՆԵԱՆՅԻ

Andante

Ծի-ծեռ - նակ, ծի - ծեռ - նակ դու գար - նան սի - րուն թըռչ -
 նակ Դէ պի ուր ինչ. ա - սա, թըռչում ես այդ պէս ա - րագ:

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
 Դու գարնան սիրուն քոչնակ,
 Դեպի ո՛ւր, ինձ ասա՛,
 Թռչում ես այդպես արագ:

Դու պատե քե ինչպես
 Աս անեք ու խելն եմ ես
 Միտ լալով ողբալով՝
 Կեանքս մաշուել, եղել է կես:

Ա՛խ, քրո՛ւր ծիծեռնակ,
 Ծընած տղքս Աւարակ,
 Անդ շինիւր քո բոյնը,
 Հայրենի կսուրի սակ:

Ինձ համար ցերեկը՝
 Մուր է շրջում արեգը,
 Գիշերը քաց աչիս՝
 Քունը մօտ չի գալիս:

Անդ հեռու ալեւոր
 Հայր ունիմ ես սգաւոր
 Որ միակ իւր որդուն
 Սպասում է օրէ օր:

Շուտով սառ հողի սակ
 Կը պառկեմ այստղ մեռակ,
 Թողնելով հօրս արտու՛մ
 Միտ ցաւալի յիշատակ:

Երբ տեսնես դու նորան,
 Ինձնից շատ բարեւ արա՛,
 Ասա՛ քոզ նսի լայ
 Իւր անբաղդ որդու վրայ:

Դե՛հ, սիրուն ծիծեռնակ,
 Հեռացի՛ր, քրո՛ւր արագ,
 Դեպ՝ Հայոց երկիրը,
 Ծընած տղքս Աւարակ:

(*) Երկրորդ տողի պզտիկ նօթաները կը ցուցնեն ուրիշ փոփոխակ մը, որ նայմաքս կ'երգուի:

ԻՄ ՋԻՆԱՐԻ ԵԱՐԸ

Իմ չինարի եարք, իմ չինարի եարք,
Իմ չինարի եարք, գովական եարք:

Արեւ քրովրով ելաւ,
Իմ չինարի եարք,
Մեր բանը կրուով ելաւ,
Գարդիման եարք:

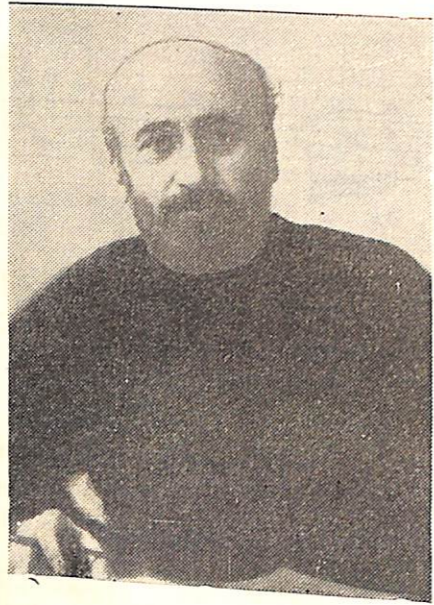
Թրեւամու ուղին մեռնի,
Իմ չինարի եարք,
Իրա շար սրտովն ելաւ,
Գարդիման եարք:

Իմ չինարի եարք, իմ չինարի եարք,
Իմ չինարի եարք, գովական եարք:

Ճրագը վառ ա, վառ ա,
Հօր հետ վաստարդ դառալ,
Մեր ու աղբեր բող սրէի,
Ես իմ սիրածին առալ:

Քարափի ծերին կանչի,
Թո՛ղ քրեւամին աւանչի,
Արեւիդ մեռնիմ ետ՛ր ջան,
Չինարի պես կանանչի՛:
ԿՈՄԻՏՏԱՍ Վ.ՐԴ.

Ծնած է 1869 թուին, Սեպտ. 26ին, Փոքր Ասիայի Կուսիմա կամ Քեօրանիա գավառի մերձքեան անունն է Սողոմոն: Հայրը՝ Գեորգ Սողոմոնեան՝ Քեօրանիացի, մայրը՝ Փագուհի Յովհաննեսեան՝ Պրուսացի: Նախնական կրթութիւնը կը ստանայ Քեօրանիոյ վարժարանը: 1881ին կը մեկնի Էջմիածին ու կը մտնէ Գեորգեան ձեմարանը իբրեւ գիշերօթիկ սան: 1893ին կ'աւարտէ ձեմարանը, ու 1895 Փետր. 26ին Վարդապետ կը ձեռնադրուի Խրիստեան Կարողիկոսի օրով: Ապա 1896 թուին Ալ. Մանրաշեանի օժանդակութեամբ կը մեկնի Պերլին, ուր կը հետեւի արժուի երաժշտապէս Ռիխարտ Շմիտցի մասնաւոր երաժշտանոցի ինչպէս նաեւ Պետական Համալսարանի դասախօսութեանց: 1899ին կը վերադառնայ Էջմիածին ուր կը նշանակուի ձեմարանի երաժշտութեան ուսուցիչ եւ Մայր Աթոռի երաժշտապէս:

ԿՈՄԻՏՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Կոմիտաս Վարդապետ այնուհետեւ եւրոպայի զանազան գաղափարներու մեջ տուած է համերգներ եւ դասախօսութիւններ, միջոցառումներով հայ եկեղեցական եւ ժողովրդական երգերը ծանօթացնել օտար երաժշտագետներու: Եւ արդարեւ իր համերգները եւ երաժշտական դասախօսութիւնները մեծ գովեստներու արժանացած են եւրոպայի միջազգային մամուլին կողմէ:

1910ին Կոմիտաս Վարդապետ Պոլիս կը տեղափոխուի ու հոն կարճ ժամանակի մեջ կը կազմակերպէ 300 հոգիէ բաղկացած «Գուսան» երկսես երգչախումբը: Պոլսոյ մեջ իր տուած համերգներն ու երգանադրաները հիացումի արժանացած են հայ քե միջազգային բոլոր քաղաքներու մեջ: Իր մեծագոյն փափակն էր Պոլսոյ մեջ նիւննել հայ երաժշտանոց մը, որ սակայն դժբախտաբար չիրականացաւ, Ընդհ. պատերազմին պայրուծին հետեւանալով: 1915ի Ապրիլին ինք եւս հայ մտաւորականներու հետ կ'ախտորուի Չանդըրը, եւ քեպէս էիջ աստեղծուած կը վերադառնայ Պոլիս, սակայն արա՛ղ. այլեւս կը կորսնցնէ իր մտքի հաւասարակշռութիւնը: 1919ին իր մտերիմ բարեկամներուն միջոցաւ Կոմիտաս Վարդապետ կը փոխադրուի Բարիզ, ուր կը նիւթնակալուի նախ Վիլիւմարի, ապա Վիլ-ժիւլիֆի իմարանոցը: Ամեն խնամք, դարման անօգուտ կը մնան, եւ 1935 Հոկտ. 21ին կը վախճանի հայ երաժշտութեան մեծագոյն հանճարը՝ Կոմիտաս Վարդապետ: Իր մահուանէն մօտաւորապէս տարի մը յետոյ՝ Կոմիտաս Վարդապետի անիւնները փոխադրուեցան Երեւան, ամփոփուելու համար իր պաշտելի հայրենի հողին մեջ:

ԻՄ ՋԻՆԱՐԻ ԵԱՐԸ

Ներդառն.՝ ԿՈՄԻՏՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Sheet music for 'Im Zhinari' featuring Soprano (Sopr. PP), Alto (Alt.), Tenor (Ten. PP), and Bass (Bas. PP) parts. The lyrics are in Armenian and match those on page 10. The score includes musical notation, dynamics (ppp), and articulation marks.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԷԶԸ

ԿԱՔԱԻՒ ԵՐԳԸ

Allegro — Առիտով

Isouf՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ — երաժշտ. Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ա - ըւ բայ-ուեց մուր աճ - պե-րէն, կա - քաւ թը - ռաւ կա-նաչ սա-րէն
 կա-նաչ սա-րէն, սա-րի ծէ-րէն բա-րև բե-րաւ ծա - շիկ-նե - րէն
 սի-րու-նիկ սի րու-նիկ. նախշուն կաքաւիկ : սի րու նիկ, սի րու նիկ, նախ-շուն կաքաւիկ:

Արեւ բացեց բուխ ամպերէն,
Կախալ բրուա կանանչ սարէն,
Կանանչ սարէն՝ սարի ծերէն,
Բարեւ բերաւ ծաղիկներէն.

Սիրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքաւիկ:

Քու բուն հիւսած ծաղիկներով —
Շուշան, նարգիզ, նունուֆարով,
Քու տեղ լցւած ցոլ ու շաղով,
Քրնես-կ'ելնես երգ ու շաղով.

Սիրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքաւիկ:

Քու բեւ փափուկ ու խասուսիկ,
Պրզսի կրտուց, կարմիր սոսիկ,
Կարմիր-կարմիր սոսիկներով,
Կր Եօրօրաւ նուսիկներով.

Սիրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքաւիկ:

Երբ կը կայնես մամոռս բարին,
Սաղմոս կ'ասես ծաղիկներին, —
Սարե-ձորեր գրւարք կ'անես,
Դարդի ծովէն սիրս կը հանես.

Սիրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքաւիկ:

ԱՂԱՏ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ծնած է Երզնկայ 1878 թուին: Զօրը հետ անցած է Թիֆլիս, ուր Ներսեսեան վարժարանին մեջ կը ստանայ իր նախնական կրթութիւնը, ապա կ'աւակերտի Երաժշտագէտ Կարա Մուրզայի եւ եկամտանի: 1903ին կը մեկնի Բեթրապուրկ եւ հոն կը կատարելագործուի Երաժշտական գիտութեանց մեջ: 1905ին կը վերադառնայ եւ կը նուիրուի երաժշտութեան մանկավարժական գիւղին: 1908ին սկսեալ լոյս կ'ընծայէ կարգ մը մանկական երգեր, օրհաներ եւ ուրիշ երաժշտական արձեանքներ:

4ին Թիֆլիսի մեջ: Վերջերս ալ երեւանի մեջ կառավարութեան ստացաւ «Աւխասանի Հեռու»-ի շխանակ եւ 3000 ռուբլի պարգեւ:

ՎԱՐԴԱՆԻ ԵՐԳԸ

Tempo di Marcia — Գնայուն

ԳԱՄԱՌ՝ ԲԱԹԻՊԱ

Հի-մի՞ էլ ԼԸ - ռենք եղ-բարբ, Հի - մի էլ. երբ մեր թըշ-նա - մին. իր
 սուրն է դը - թել իր օր - հա-սա-կան սու-րը մեր կըրծ - քին
 ա-կանջ չի դը-նում մեր լաց ու կո - ծին: Ա - սա-ցէք եղ-բարբ Հա - յեր
 ինչ ա - նենք Հի-մի էլ ԼԸ - ռենք. ա - սա ցէք եղ բարբ Հայեր ին ա -
 նենք, Հի - մի էլ ԼԸ - ռենք:

Ծնած է 1830 Հոկտ. 5ին Նոր Նախիջեւանի մեջ: Իր հօր՝ Տեր Դաբրիէլի մօտ հախնական կրթութիւնը ստանալէ յետոյ՝ 10 տարեկանին կը մտնէ Լազարեան ձեմարանը: 1851—52՝ կը յանախէ Դորպատի Համալսարանը, ապա կը հետեւի Մոսկուայի Համալսարանի պատմական-լեզուագիտական դասախօսութիւններուն:

ՌԱՓԱՅԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ (ԳԱՄԱՌ՝ ԲԱԹԻՊԱ)

Պատկանեան 1863ին կը հրատարակէ «Հիւսիս» բազմամտայ շաբաթաթերթը, որ մեկ տարուան կեանք կ'ունենայ միայն: Ապա կը ձեռնարկէ զանազան գրական եւ ուսումնասիրական գործերու հրատարակութեանց: 1876ին յետոյ ուսուցչութեան ասպարէզը կը մտնէ: 1878ին Պատկանեան Նախիջեւանի շրջանին մեջ կը

բանայ «Մանկական Պարտեզ» անուն վարժարան մը գործը կը շարունակէ մինչեւ 1880, երբ իր եւ քանի մը ուրիշ անձերու նախաձեռնութեամբ հիմնուած Արուեստական դպրոցին Տեսուչ կը նշանակուի: Այս պատճառով կը վարէ իրեն յատուկ եռանդով ամբողջ 12 տարի, մինչեւ իր մահը, 1892:

Քամառ Քարիպա իր 42 տարուան անխոնջ գրական գործունեութեան ընթացքին միջոց արձագանգ եղած է ազգային կեանքի մտաւոր եւ բարոյական երեւոյթներուն, դառնալով նկատման եւ հալածման կենդանի բողոքը: Իր այս ազգասիրական երանգին համար է որ ան իրաւամբ կոչուած է «Ազգային Բանաստեղծ»:

Հիմի էլ լռենք, եղբարք, հիմի էլ,
 երբ մեր բեւամին իր սուրն է դրել,
 Իր օրհասական սուրբ՝ մեր կրծքին,
 Ականջ չի դնում մեր լացուկոծին:
 Ասացե՛ք, եղբարք, Հայեր, ի՞նչ անենք,
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, երբ մեր բեւամին
 Դաւով, հրապուրելով սիրեց մեր երկրին,
 Չնօնեց աշխարհից Հայկայ անունը,
 Հիմից կործանեց թորգումայ սունը,
 Խրլեց մեզանից բա՛գ, ե՛ւ խօսք, ե՛ւ զենք:
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, երբ մեր բեւամին
 Խրլեց մեր սուրբ — պաշտպան մեր անձին,
 Մրճակի ձեռքիցն էլ խոփը խրլեց,
 Այդ սուր ու խոփից մեր շղթան կրռեց:
 Վա՛յ մեզ, շղթայով կապուած գերի ենք,
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, երբ մեր բեւամին
 Մոսկալի զենքը բռնած մեր գրկսին՝
 Կուլ սալ է սալիս արսատե՛ք առաս՝
 Աղեխառ բողոք վարուց ապիրաս,
 Մեր գլուխ լալու եփրաս ո՛ւր պրտենք,
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, երբ մեր բեւամին
 Լիրք գոսգուրեամբ լցրած իր հոգին՝
 Արդարութեան ձայնն հանած իր արտից՝
 ԳԱՄԱՌԻ ԲԱԹԻՊԱ

ՏԱԼԻՈՐԻԿԻ ԿՏՐԻՃ

Տալուրիկի զաւակ եմ դորդ,
 Քաղերցու պէս չեմ բուլամօրք,
 Սարի զաւակ, քարի որդի՝
 Հին քաջ հայոց եմ մնացորդ:
 Տալուրիկի զաւակ եմ քաջ,
 Չեմ խոնարհիւր վաթին առաջ,
 Քարուս լեռանց եմ ազաս լան՝
 Չեմ տեսեր ոչ արօր, ոչ ման:

Հայ աղբրսիք, ջան աղբրսիք,
 Տալուրիկի զաւակ եմ քաջ,
 Ազատութեան սիրոյն համար,
 Եկե՛ք դէպ ինձ յառա՛ջ, յառա՛ջ:

Երբ իմ աչքեր բացի յաշխարհ,
 Ազատ տեսայ մեր սար ու քար,
 Մինչեւ փակեմ աչքս խաւար,
 Պի՛ս՝ չը կոխեմ հոս ոսք օսար:

Արտախում է մեզ մեր բնիկ երկրից,
 Պանդո՛ւլիս, հալածեալ եղբարք, ո՛ւր դիմենք,
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, երբ մեր բեւամին
 Անգոն մեր բերած ծանր զոհերին,
 Իւր լիրք նզոված ձեռքը կարկառեց,
 Ազգութեանս վերջին կապը պատանեց,
 Հայի կորուստը մօտ է, ի՞նչ անենք,
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, երբ մեր բեւամին
 Արհամարհելով մեր փառքն ազգային,
 Մեր եկեղեցուն ձեռնամերձ եղաւ,
 Գառնազգես գայլին մեզ գլուխ դրաւ,
 Սուրբ խորան չունենք, արդ ո՛ւր աղօթենք,
 Հիմի էլ լռենք:

Հիմի էլ լռենք, մարդիկ ի՞նչ կ'ասեն,
 Երբ մեր տեղ քարինք, ապառաժ խօսեն,
 Չե՞ն ասել որ Հայք արժանի էին
 Այդ ստրկական անարգ վիճակին,
 Մեր սուրբ քաջ նախնեաց գործերը գիտենք,
 Մինչեւ ե՞րբ լռենք:

Թո՛ղ լռե մուկօր, անգամալոյժը,
 Կամ՝ որոց քաղցր է բեւամու լուծը,
 Բայց մենք որ ունինք հոգի ու սիրտ քաջ՝
 Ե՛կ, անվախ ելլենք բեւամու առաջ:
 Գոնե՛ մեր փառքը մահով յետ խրլենք:
 Աւ այնպէս լռենք:
 ԳԱՄԱՌԻ ԲԱԹԻՊԱ

Իմ մամ ծնաւ զիս պալու ծոց,
 Էնկոզի կոնդ մ'եղաւ օրոց,
 Տրկող ծընած՝ մեծցայ սրկող,
 Կեանքիս բաժինն է կռիւ ու բոց:
 Հայ աղբրսիք, ելլն:

Ոսքը բոպիկ, սիրտս միտք բայ,
 Ինչ փոյր քե՛ տոյրս ալ մերկ մընաց,
 Իմ մօտ մեկ է արեւ, բու՛ք, ցուրտ,
 Բա՛ւ է, չիւխեր հոս քիւրք կամ քիւրտ:

Իմ կեանքս խիտ է եւ չարաւ,
 Փափուկ կեանքի վայլից չեմ վարձ,
 Բնակարանս է ապառաժ,
 Ընկերս՝ մերիկ ու երկրաւարձ:
 Հայ աղբրսիք, ելլն:

ՏԱԼԻՈՐԻԿԻ ԿՏՐԻՃ

Tempo di Marcia — Գնայուն Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

Տալ-ու-րիկ-ցի կըտորի՞ծ եմ շորթ քաղցր-ցու պէս չեմ թու լա-մորթ, ս ա-րի

չա-ւազ, քա-րի որ-դի հինքաջ հա-յոց եմ մը-նա-ցորդ:

Տալ-ւորիկ ցի չա-ւա-կեմ քաջ չեմ խո-նար-հի վա-տին ա-ռաջ

քա-րուտ լե-րանցեմ ա-չատ լա՛ծ, չեմ տեսել ոչ ա-րօր. ոչ

մա՛ծ, հայ աղ-բըր - տիք, վայ աղ-բըր - տիք տալուրիկ-ցի չա-ւակեմ

քաջ ա-չա-տու-թեան սի-րոյն հա - մար ե-կէք դէպ ինչ յա-ռաջ յա-ռաջ:

Թող այլ բնակին հովիտ ու դառս,
 Վաս անգուրին հետ լինին հառս,
 Ես պիտի մնամ միտք աննուան,
 Թեեւ վրաս գայ քրտան վառս:

Իսկի չխաւեն բանի մ' կարօս,
 Քանի ունիմ գնդակ, վառօդ.
 Ազատ ապրիմ, մեռնիմ ազատ,
 Սասնոյ որդին եմ հարազատ:

Հայ աղբրսիք, ելլն:

Յորենի տեղ կ'ուսեմ կորեկ,
 Երկար ձեռն գիւրտ ցորեկ,
 Շինեմ փեռս, խոփ, խաչ-երկար,
 Ծանր է դասուս, բայց եմ ազատ:

Հարսուրթիւն, ուսում, հանճար,
 Պատիւ եւ փառք չեն ինձ համար,

Բա՛ւ է ունիմ տեղ, բուր, խանջար,
 Բնաւ չի կոխեր հոս ոսք օսար:
 Հայ աղբրսիք, ելլն:

Չենք է միակ իմ խաղալիք,
 Կ'ասեմ հանդարտ կեանք խաղալիք,
 Կը սիրեմ որս, կռիւ, աւար,
 Կը սպասեմ երբ ընկնի հաւար:

Գիւրտն ալ զենք վրաս քրնեմ,
 Երազիս մեզ կռիւ կ'ընեմ,
 Կրոււիլն ինձի մօտ խաղալ է,
 Կրուուով մեռնիլը հալալ է:

Հայ աղբրսիք, ելլն:

Կրուի մեզ մեռաւ իմ պապ,
 Այդ կերպ մահն է անուտ մըրապ,

Կ'ուզեմ ես ալ ման մեջ կրուի,
Որ իմ անուն անմահ գրուի:

Այս քարոս տեղ խիստ դժուարին,
Իմ քաջ պապեր երբ ընտրեցին,

Ըսին՝ ազա՛ս որոց որդի
Քաջաց սերունդ բո՛ղ հոս ապրի:

Հայ աղբրսիք, եւլն:

Եւ իմ խելոք շոջ պապ Յարե,
(Ասուած հոգին լուսաւորէ)

Ինձ կ'ըսէր միշտ — «Աղբա՛ս ապրե՛,
Բայց մի՛ ծռե՛ վիզ, հարկ մի՛ վնարե՛»:

Սակայն մի՞թէ կրնայ աղբա՛ս
Կոչուիլ այն մարդ որ է ազա՛ս,

Մի՞թէ կայ բան մ'աւելի բանկ՝
Քան անիշխան եւ ազա՛ս կեանք:

Հայ աղբրսիք, եւլն:

Տալւորիկն է սեւ սեւ սարեր,
Խոր, մութ ծածոբք, սեպ-սեւ քարեր,

Վերեւ ջուխակ ծեր Մարաբուն,
Հոգիս մասա՛ղ մեր Մարաբուն:

Մենով պարծի այսօր Սասուն,
Մենք ենք խրախոյս հաչոց նրկուն,

Տալւորիկ սար, ժեռուտ Զէյթուն,
Տան իրարու ազա՛ս ուղջոյն:

Հայ աղբրսիք, ջա՛ն աղբրսիք,
Տալւորիկի գաւակ եմ քաջ,

Ազատութեան սիրոյն համար,
Եկե՛ք դեպ ինձ յառա՛ջ, յառա՛ջ:

Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ՏԱՄԱՏԵԱՆ

Ծնած է Կ. Պոլիս 1863ին. նախնական ուսումը առած է Բանկալքիի Վիեննական Մխիթարեանց եւ Ս. Յակոբայ վարժարաններուն մէջ, ապա աշակերտած է Վենեսիկիի Մուրաս-Ռափայելեան վարժարանին մէջ: 1880—83 Պոլսոյ զանազան Ազգ. վարժարաններուն մէջ ուսուցչութիւն ընելէ վերջ, եօրր ամիս եղած է առաջին-ուսուցիչ Ասանայի Աբգարեան վարժարանին մէջ՝ Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց իբրեւ պատճենատար: 1884ին Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Մշտն Բարձր. վարժարանին Տիօրէն-ուսուցիչ կարգուած է. 1886ին՝ Միացեալի Տեսուչներուն ձեռքաւորման հետեւանալով՝ Տեսուչ եղած է նոյն Միութեան Տարօնի եւ Վասպուրականի վարժարաններուն միւնչեւ 1888, ապա Պոլիս վերադարձած: 1886ին եղած է յեղափոխական. 1889ին մտած է Հնչակեան կուսակցութեան մէջ: 1890ի Գումգաբուի ցոյցէն վերջ՝ մասնութեան մը երեսէն վճանուելով՝ Արեւիկ փախած է: 1891ին անցած է Տարօն եւ Սասուն իբրեւ Հնչակեան յեղափոխական գործիչ եւ երկու տարի գործելէ վերջ՝ Սասնոյ ապստամբութեան առաջին դեպքերուն առթիւ ձեռքաւորուելով՝ Մուռէն գիշերանց Բաղէ փոխադրութեան միջոցին՝ արկածով մը աջ ոտին սուսնէր կոտորուած է: 7 ամիս Բաղէի բանտ մնալէ վերջ՝ փոխադրուած է

Կ. Պոլիս եւ 1894ին ներման արժանացած: Ազատ արձակուելէ ետք շարունակած է յեղափոխական գործը եւ 1895ի Պապր-Ալիի Հրնչակեան ցոյցին պատրաստուելէն մին եղած է: Նոյն տարին անցած է Պուլկարիա եւ Ռումանիա. այս վերջին երկրին մէջ ձեռքաւորուած է ընդ հսկողութեամբ Կ. Պոլիս գրկուած է ռումանական շոգեմաւով. Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստին մէջ յաջողած է ապաստանիլ իսպանական նաւ մը, որով երկրորդ անգամ Արեւիկ փախած է: 1896ին գտնուած է Լոնսոն Հնչ. կուսակցութեան ընդհանուր ժողովին: Այս ժողովին առթիւ ուրիշ քրահայ պատգամաւորներու հետ բաժնուելով ընկերվարական կողմանայ ընկերներէն, ինք եւ իր համախոսները կազմած են վերակազմեալ Հնչ. կուսակցութիւնը, որ ժամանակի ընթացքին զանազան բարեփոխումներ կրելէ վերջ վերածուած է Ռամկ. Ազատական կուսակցութեան: Մեծ պատերազմի ընթացքին՝ Սապահգիւլեանի եւ Հանքուեանի հետ մեկնած է Ամերիկա 1917ին, հոն Ազգ. Միութիւն հաստատելու եւ Արեւելեան Լեգիոնին կամաւորներ արձանագրելու, Կիլիկիա արշաւանքի: Ապա մասնակցած է Բարիզի Հայկ. Համագումարին: 1918ին եղած է Հայկ. պատմիչական Հումի մէջ, եւ 1919ին՝ կարգուած է Ամբողջական Հայաստանի Պատերազմի Կիլիկիոյ լիազօր ներկայացուցիչ, պատճով՝ զոր վարած է մինչեւ Կիլիկիոյ պարպուկը Գրանտական ուժերէն:

132614
19-2012
1864-2012

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Մ. ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑ

Maestoso Վեփորէն

Moderato - Maestoso
Մեր հայ-րե-նիք թըը-ուառ ան-տէր մեր թըը-նա-մուց ոտ-նա-կոխ
իր որ-դի-քը արդ կան-չում է հա-նել իւր վրէժ, քէն ու որս, իր որ-դի-քը
արդ կան-չում է հա-նել իւր վրէժ, քէն ու որս:

ՄԻԲԱՅԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑ

գային գործերու պայքարին մէջ, ուր կ'ունենայ հակառակորդներ: 1858ին Եւրոպա կ'այցելէ եւ 1860ին՝ Պոլիս ուր Սանմանադրութեան հաստատման մեծ օգտակարութիւն կ'ունենայ իր ազատունչ գաղափարներով: 1861ին Լոնսոն կ'երթայ եւ յետոյ Բարիզ ուր կը հրատարակէ «Երկու Տող» անուն գրքով մը:

1862ին կ'ուղեւորի Հրնչկասան՝ 70 տարի առաջ Նոր Նախիջեւանի համար կտակաւ գումարներ ձեռք բերելու նպատակաւ. հոն բաւական կը առաջի եւ նորէն Ռուսաստան կը վերադառնայ՝ դրամէն մաս մը ձեռք անցրնելէ վերջ:

Այս անգամ իրեն կը սպասէր բանարկութիւն. տեսութեան մեծամեծ կատարներ ներշնչած էր իր ուղեւորութիւններով եւ գաղափարներով, ուսի ձեռքաւորուելով կը դրկուի Պետրոպոլովսի բերդը: Իր բանարկութիւնը ոմանի կը վերագրեն հակառակորդներու մասնութեան: Երեք տարուան բանարկութենէ յետոյ՝ 1866 Մարտ 31ին կը մեռնի եւ իր փափաքին համաձայն կը քաղուի Նոր Նախիջեւանի Ս. Խաչ վանք:

Ծնած է Նոր Նախիջեւանի մէջ 1830ին: Ինք տարեկանին Տիրացու Օգսէն անունով մեկէ մը կը ստանայ իր նախնական կրթութիւնը եւ ապա կ'աշակերտի Տեր Գաբրիել Բնիկ. Պատկանեանի քոլ հինգ տարի չափ. ուսումը աւարտելէ յետոյ կը մտնէ հոգեւորականներու դասակարգը իբր տիրացու:

1845ին կը մտնէ Մկրտիչ Եկեղեցեան վարժապետի դրպարոցը ուր յառաջադեմ ըլլալով շուտով կ'աւարտէ իր ուսումը եւ Պետարապոյ առաջնորդ Մասթոս Վեհայեսեանի Նախիջեւան գտնուած միջոցին՝ անձնական քարտուղարի պատճով կը ստանայ եւ ասով առիքը կ'ունենայ ազգ. հասարակական գործերու խառնուելու: Քիչ յետոյ կը մեկնի Մոսկուա, ուր կ'ուսանի Ֆրանսերէն լեզուն եւ կ'ընէ բանի մը քարտուղարութիւններ:

1858ին Սեփ. Նազարեանցի հետ կը սկսի հրատարակել «Հիւսիսափայլ» ամսաթերթը, ուր իր գրած բանաստեղծութիւնները կ'անմահացնեն զինքը: Տարի մը յետոյ լեւով քերթին աշխատակցութիւնը կը նետուի ազ-

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Մեր հայրենիք բռնաւ, անտէր,
Մեր բռնամեաց ոսնակոյս,
Իւր որդիքը արդ կանչոււմ է,
Հանել իւր վրեժ, քնն ու ռիս:

Մեր հայրենիք շղթաներով
Այսօր սարի կապկապուած,
Իւր քաջ որդւոց սուրբ արիւնով
Պիտի լինի ազատուած:

Ահա՛, եղբայր, քեզ մի դրօշ,
Որ իմ ձեռքով գործեցի.
Գիշերները ես բուն չեղայ,
Արտաւնով լուացի:

Նայիր նորան երեք գոյնով՝
Նուիրական մեր նշան,
Թող փողփողի բռնամու դեմ,
Թո՛ղ վերածնի Հայաստան:

Ինչքան կին մարդ, մի բոլլ էակ,
Պատերազմի գործերում
Կարէ օգնել իւր եղբորը՝
Զանց չարեցի քո սիրուն:

Ահա՛ իմ գործ, ահա իմ դրօշ,
Շուտ ձի հեծիր քաջի պէս,
Գրնա՛ փրկել Մայր Հայրենիք,
Պատերազմի վառ հանդէս:

Ամենայն սեղ մահը մի է,
Մարդ մի անգամ պիտի մեռնի,
Բայց երանի՛ որ իւր ազգի
Ազատութեան կը զոհուի:

Գրնա՛, եղբայր, Աստուած քեզ յոյս,
Ազգիս սերը քաջալեր,
Գնա քեւ չեմ կարող գալ,
Բայց իմ հոգին քեզ ընկեր:

Գրնա՛ մեռիր դու քաջի պէս,
Թող չը տեսնէ բռնամիտ
Քո քիկունքը, քող նա չստէ
Թէ վաս է Հայաստանցին:

Ասաց՝ տուեց օրիորդը
Իւր եղբորը մի դրօշ,
Մեհախից էր, ազնիւ գործած
Ուր երեք գոյն կար որոշ:

Եղբայրն առաւ եւ ողջունեց
Իւր սիրական կնոյց քոյր,
Առաւ գեներ, սուր, հրացան,
Հեծաւ իւր ձիւն սեւաքոյր:

— Գոյրիկ, կանչեց քաջ պատանին,
Մրնաս բարեաւ սիրական,
Այս դրօշակին պիտի նայի
Ամբողջ բանակն հայկական:

Նա սուրբ է ինձ, երբ մկրտուած
Արտաւնով ու կրնփած,
Գու յանձնեցիր ինձ յիշատակ,
Հայրենիքի նուիրուած:

Թէ մեռանիմ՝ դու մի սրգար,
Իմացիր որ սարեցի
Դեպի մահ ու արեալութիւն,
Իմ հետ քանի՛ բրժնամի:

Ասաց վազեց դեպի հանդէս
Թռնամիտն յանդիման,
Իւր արիւնով գնել յաւերժ,
Ազատութիւնն հայկական:

Ո՛հ, իմ սիրքը կտրատոււմ է
Տեսանելով այսպէս սեր
Դեպի բռնաւ մի հայրենիք,
Որ ոսնակոյս եղած էր:

Սորա կէտը, կէտի կէտը,
Գեթ երեւեր մեր ազգում,
Բայց մե՛ր կանայք... ո՛ւր, եղի՛տէ,
Ո՛ւր մեր «Տիկնայք փափկասուն»:

Ո՛հ... արտաւնով ինձ յանդիման եմ,
Այլ չեմ կարող բան խօսել.
Զե՛... բրժնաւ չէ Հայաստանը,
Եթէ կանայք այսպէս են:

ՄԻՔ. ՆԱԿԱՆԵԱՆ

“ԱՆՈՒՅ”

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ԳԻՇԵՐ

(Ն.ՈՒՆԵՐԳՈՒՆԻ)

Երաժշտ. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Խօսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Andante

Ե - կէք քոյ - ըրր սէգ սա - ըե - ըրի չըք - նա - շա - գեղ ո - գի. ներ

Ե - կէք. ջա - նէլ սի - ըա նա - ըրի սէ - ըրր ող - բանք վա - ղա - մեռ:

Եկէ՛ք, բոյրե՛ր, սէգ սարերի
Զբնադագեղ ոգիներ,
Եկէ՛ք, ջանիլ սիրամարի
Սերը ողբանք վաղամեռ:

Օխան ազգիւրից ջուր է առել
Կոյս սափորով, լուռ ու մունչ,
Օխսր ծաղկից ծաղիկ քաղել,
Կապել սիրոյ ծաղկեփունջ:

Զուրն ու ծաղիկ աստուծո՛ւմ դրել,
Խընդիրք արել աստերին,
Փափաք սրբով խնդիրք արել՝
Բարի ծրարան իր սերին...

Ա. փառ՛ս, Անու՛ւ, սարի ծաղիկ,
Ա. փառ՛ս, իգիթ քո ետին,
Ա. փառ՛ս բոյնդ քելիկ-մելիկ,
Ա. փառ՛ս էգ ծով աչքերին...

ՅՈՎ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

Վուռ-վուռ, Անու, վուռ-վուռ, փուրիկ
Վուռ քո սերին, քո ետին,
Վուռ-վուռ, Սարո՛, վուռ-վուռ իգիթ,
Վուռ քո սիրամ սարերին...:

Ծնած է 1869ին Լոռիի Գսեղ գիւղը: Իր նախնական ուսումը ստացած է գիւղական տնային դպրոցում: Սուրբ հակ վարժապետի մօտ: Տասը տարե-

կանին կը փոխադրուի Զալալոյ-լուի դպրոցը, ուր փոքրիկ Յովհաննէս իր ընկերներուն յայնի կ'ըլլայ իբրև ոսանաւոր գրող: Ապա կը տեղափոխուի Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցը, ուրիչ է քիչ յետոյ կը հեռանայ՝ առանց աւարտելու, ստիպուած ըլլալով աշխատիլ՝ իր ապրուստը հարելու համար:

Թումանեան փոքր հասակէն նուիրուած է գրականութեան: Իր առաջին լաւագոյն գործը՝ «Շունն ու Կասուն» գրած է 1886ին, երբ հազիւ 16 տարեկան էր տակալին: Թէպէտ քանակով չափ քան չէ տուած, սակայն որակով շատ բարձր են իր գործերը, որոնք զինքն զստած են գրական մեծագոյն դէմքերու շարքին: Ան գիւղական բարբերն ու սովորութիւնները պատկերացուցած է իմաստալից ու նկարուն հեղատեսակով ու պատմամեթոդով: Գեղարուեստական մեծ արժէք կը ներկայացնեն նաեւ իր բարգամանութիւնները:

Մեռած է 1932ին Մոսկուայի մէջ, եւ քաղուած է Թիֆլիս:

Andante

Վուռ-վուռ Ա - նուռ, վուռ-վուռ քու - ըրիկ վուռ քո սէ - ըրին

քո եա - ըրին վուռ շ... վուռ շ...

ԱՐՏԵՐԳ

Allegro — Ասխոյժ

houf՝ ԱԼԱԶԱՆԻ = երաժշ. ՄԻՔ. ՄԻՐՉՈՅԵԱՆԻ

Մը - ԼԵԼ և ար - տըս , ծը - փուժ և ար - տըս

Կո - ռԵԼ և , դար - դըս , ճան . խըն - դուն զը - ւարթ և

բայ - ուժ՝ նոր վարդ և , ար տըս ա - զատ և , ճան .

Մըլ է արսու,	Կանաչ է դառնը,	Փրկեց մեր ցար,	Կարմիր ծաղիկ է
Ծփում է արսու,	Կորաւ երաժշ.	Մալեհի գալը,	Ազատ բաղի մէջ
Կոբէլ է դարդս, ջա՛ն.	Ամառը հաւտ է, ջա՛ն,	Կապոյտ կանաչը, ջա՛ն,	Պիտեր Շողիկս, ջա՛ն,
Խնդուն գուարք է,	Եկել է նորը	Շողիկս շող է,	Նա բովառուն է,
Բացումս նոր վարդ է,	Խնդուրեան օրը	Արեւի շող է,	Ասխոյժ ետուն է՝
Արսու ազատ է, ջա՛ն:	Գեղալքալքորը, ջան:	Շողիկս նոր է, ջա՛ն:	Ազատ քոչուն է, ջա՛ն:

ՔԷԼԷ, ՔԷԼԷ

Grades. ԿՈՄԻՏՍԱՍ ՎՐԳԻ

Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է

Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է

Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է

Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է, Քէ - Է

Սիրաւոր լորիկ, վիրաւոր լորիկ,	Քէ՛լէ, Քէ՛լէ, բերնիդ մեռնեմ,
Լորիկ, սեւաւոր լորիկ, լորիկ ջան:	Քո սիրունիկ ձեռնիդ մեռնեմ.
Քէ՛լէ, Քէ՛լէ, սոյիդ մեռնեմ,	Քէ՛լէ, Քէ՛լէ, ձեռնիդ մեռնեմ,
Քո չինարի բոյիդ մեռնեմ:	Քո հուր կրակ սերիդ մեռնեմ:
Քէ՛լէ, Քէ՛լէ, ֆոյիդ մեռնեմ,	Քէ՛լէ, Քէ՛լէ, աչիդ մեռնեմ,
Քո լուսնակայ շողիդ մեռնեմ:	Քո անուշիկ պաշիդ մեռնեմ: Կ.Վ.

Քէ՛լէ, Քէ՛լէ, Քէ՛լիդ մեռնեմ,

Քո գովական խելիդ մեռնեմ:

ՔՈՒՆ ԵՂԻՐ ՊԱԼԱՍ

Andante

Grades. Բ. ԿԱՆԱԶԵԱՆԻ

Քուն է - զիր պա - լաս ա - չերդ խուփ ա - թա նախընտ աչ - քե - թիդ

Քուն քող գայ վրայն նախընտ աչ - քե - թիդ Քուն քող գայ վրայն

Օր - օր ի՞նչ պա - չիկ: Օ - րօր ու նա - նի ի՞նչ ա - նու - շի - կիս

Ին - նից կը - դաս - նի ... ի՞նչ ա - նու - շի - կիս Քուն կը գա նի:

ԲԱՐՍԵՂ ԿԱՆԱԶԵԱՆ

Ծնած է Ռոստոմ 1888ին: Կախանկան կրթութիւնը ստացած է Պուլկարիոյ Կալիմիա Բաղաթի Ազգային վարժարանը: Ապա անցած է Պուլկարի եւ մտած ուսման յայտնի երաժիշտ ժորժ Պուլյուի վարժարանը ուր նետեւած է դաւանաւորի, ջութակի եւ դաւանաւորի դասերու: Թուրքիոյ Սահմանադրութեան հոշա-

կումին անցած է Պուլիս եւ 1910ին եղած է անկամ կոմիտսա Վ. Ի «Գ ու ս ա ն ի» երգչախումբին: ապա նետեւելով դաւանաւորութի դասընթացին եղած է Երուսաղիմի միսսիոնարի Սանն:

Մեծ պատերազմէն յետոյ Բ. Կանաչեան տուած է համեզներ եւ երգանակներ: Տարի մը նետեւած է Բարիկի մէջ Ռոմէ Լրճունի դասընթացներուն:

Կանաչեան եղած է երաժշտութեան ուսուցիչ:

Քուն էլիր, պալաս, աչերդ խուփ արա՛,
Նախեսուն աչերուդ քուն քող գայ վրայ.

Օր օր ի՞նչ պալաս, օր օր ու նախ
Ի՞նչ անուշիկիս քունը կը սանի:

Ոսկի խնչ վրդիդ՝ քեզի պահապան,
Նարոտ կապել է ծառէն տերապան:

Մալի հիւնուններ կախել եմ ես ալ,
Նազար չիս աւնուլ, քուն էլիր, մի՛ լալ:

Աս քանի՞ մօրդ անհուն աչուդ
Անցիլ է օրեր օրոցիդ քունը:

Օրոցիդ օրիմ, օրով բոյ քաշիս,
Մըլկրսան ծանով սիւրսս չի մաշիս:

Քուն ալ քուն էլիր, ինձի ալ քուն տու,
Սուրբ Աստուածաւայր անուշիս քուն տու:

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նախ,
Ի՞նչ անուշիկիս քունը կը սանի:

ԳԱՄԱՌ. ԳԱԹԻՊԱ

“ԱՆՈՒՅ”

ՍԱՐՕՅԻ ԵՐԳԸ

(Ա.Ղ.ՁԻ Ա.ՆԱՍՏՈՒԱՅ)

Խօսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ — Երաժշ. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Andante

Մեղ-ջր, ա-նա-սա-նա, ճիւղ-տար
 Մը-բա-նաւ, ինչ էս
 Դուք գա-ղթ
 Ինչ-քա-ն - Տար-նաւ՝ ա - շուղ էս ջր. նեղ
 Է՛տ հա-ն - գրս քա-նաւ
 Բա-նար կա-պե - լով. շը-տը
 Էս-վե - ջր
 Դուք ա-ն - տը
 Են-կե՛ղ եւ հա-ն-դե-ր

ԱՐՄԷՆ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
 Նրան է 1879ին Լ.Է.Կիսակյան
 (հայկական Ալեքսանդրապոլ): Պա-

սանի հաս-
 կին մասնակ-
 ցած է Կարա-
 Մուրզայի եր-
 գեցիկ խում-
 բին: 1898ին
 մեծ է թիւ-
 լիսի Կայսե-
 րական Երա-
 ժրշական Բն-
 կերութեան
 դպրոցը: 1902
 թուին տուած
 է իր առաջին
 համերգը, եւ
 ապա նուիր-
 ուած է Երա-
 ժրշական ու-
 սուլմնասի-
 րութեանը:
 Արտադրած
 է օբեկթներ,
 ուսմաններ եւ
 մօրիւներ:

— Աղջի՛, անասուա՛ծ, նրսիւ վրանում,
 Ի՞նչ էս դուքս գալի, խեղճանաղ անու,
 Առուղ էս շինել, չեմ հանգրսանում,
 հաղեր կապելով,
 Զօլեր չափելով,
 Ոչխարքս անէր
 Բնկել եմ հանդեր:

Ումա՛ն, էրեցիր սիրքս քո սիրով,
 Ո՛քս կապեցիր քել-քել մազերով,
 Էլ չեմ դիմանալ կը փախցնեմ գօռով,
 Ա՛յ սարի աղջիկ,
 Ա՛յ սիրուն աղջիկ,
 Ա՛յ դու կարմրաբուշ
 Թուխանազ Անուշ:

Քո ներն ու մերք քե՛ որ ինձ չը սան,
 Արխն կը քափեմ ես գետի նրման,
 Սաւերը կ'ընկնեմ, կորչեմ անգիւման,
 Ա՛յ սեւ աչքերով,
 Ա՛յ ծով աչքերով,
 Ունկերդ կամար
 Աղջիկ, Բեգ համար:

ՊԼՊՈՒԼՆ ԱԻԱՐԱՅՐԻ

Հ. ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆ

Andante

Ո՛վ դու բարեկամ այրած սրբերու,
 Խօսնակ գիշերոյ, հոգեակ վարդերու,
 Երգե՛ պրկալիկդ, երգե՛ ի սարեդ,
 Զանման փաջին Հայոց, երգե՛ հոգւոյս նե՛ս:
 Թաղէի վանուց ձեռնիկդ ինձ դիպաւ,
 Սրբիկս՝ որ ի Խաչն եր կիպ՝ քունդ առաւ.
 Ի Խաչին քեւէն քրտայ ու հասայ,
 Գրքայ զԲեզ ի դաշտ փաջին Վարդանայ:
 Պրկալու, Բեզ համար մեր հարկն ասացին
 Թե՛ չե՛ հաւ՝ պրկալու մեր Աւարայրին.
 Եղիշեայ հոգեակն է փաղցրախօսիկ
 Որ զՎարդան ի վարդըն տեսնէ կարմրիկ:
 Զմեռն յանապաս կու գնայ կայ ի լաց,
 Գարունն յԱրսաղ գայ ի քուփ վարդենեաց,
 Երգել ու կանչել յեղիշեին ձայն
 Թե՛ պասախանիկ մ'արդեօք տա՛յ Վարդան:

Ո՛վ դու բարեկամ այրած սրբերու,
 Խօսնակ գիշերոյ, հոգեակ վարդերու,
 Երգե՛ պրկալիկդ, երգե՛ ի սարեդ,
 Զանման փաջին Հայոց, երգե՛ հոգւոյս նե՛ս:
 Թաղէի վանուց ձեռնիկդ ինձ դիպաւ,
 Սրբիկս՝ որ ի Խաչն եր կիպ՝ քունդ առաւ.
 Ի Խաչին քեւէն քրտայ ու հասայ,
 Գրքայ զԲեզ ի դաշտ փաջին Վարդանայ:

ԶՈՒԼՈՒՄ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ Խօսք՝ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Սիր-քե- ջր ես - քոս քարքան, ես - քոս քոս - շին ու քոս քան էս ինչ
 քո - ջրն աշ-խարհէ պո-կե - ջրն սիրքս ու քոս քան էս ինչ քո - ջրն աշխարհ
 է պո-կե - ջրն սիրքս ու քոս քան

Սիրեցի Էարքս սարան,
 Եարա տունն ու սարան.
 Ես ի՞նչ զուլում աշխարհ է,—
 Պոկեցին սիրս ու սարան:
 Յաւքս խորն է, Եար չը կայ,
 ձար կայ, Եար անող չը կայ,
 Ես ի՞նչ զուլում աշխարհ է,—
 Սրբակից ընկեր չը կայ:
 Սարեի վրով զնաց,
 Իմ Էարը խորով զնաց.
 Ո՛չ լոր եր նա, ո՛չ կախա,
 Զեռիցքս քուս զնաց:
 Լաւ օրես անցան զնացին,
 Սեւ դարդերքս մնացին.
 Ես ի՞նչ զուլում աշխարհ է,—
 Խոր ցաւես մնացին:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳ

Ն. ՎԵԶ. ԽԱՐՈՒԻ Ա.
ՔԱԳԱԻՈՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

Ն. ՎԵԶ. ԽԱՐԻՏԱ
ՔԱԳՈՒՇԻ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

ՊԻԼՍԻ ՊԻԼՍԻ

Tempo di Marcia

Եր - լու - րի ար - լու - րի ֆի րու - ֆի րու - ֆի
 լու - ֆի ֆի - րու ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի
 լու - ֆի ֆի - րու ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի
 լու - ֆի ֆի - րու ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի
 լու - ֆի ֆի - րու ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի րու - ֆի

ԷՆ ՆԱՇԻՏ ԻՒԼ ԳԱՎՄԻ

Պիլա՛սի պիլասի ֆիսաֆի սեմի,
 Ուսնապրու հայարի ֆիս՛են ֆե՛սլեմի:
 Ղարաուլի եվլեյու մա ֆիլ ֆուս,
 Ուս նակուաֆի ախրու մա ֆի ֆեմի:

Սաանքիֆու պիամիֆի մա գաս հայեթ,
 Քաիու պիլասի ուս եանեա՛լ Մեյիֆ:

Հայարուֆի եա Մարու ֆավգ էլ հայան,
 Ուս սավրուֆի եա Մարու վանի՛լ իլան:
 Քաալէրի եա Մարու միմ մավրընին,
 Ալէսեհի եապգա ուս բաննա ուսան:

Սաանքիֆու պիամիֆի մա գաս հայեթ,
 Քաիու պիլասի ուս եանեա՛լ Մեյիֆ:

Այա Մարու հեգա լիլա իւլ հարամ,
 Ալանիլի եախնուգու մուեգ էլ գրեմ:
 Քամուրու ալեյնի կիւլուէ իւլ գեման,
 Քուեայեի՛լ Մեյիֆէ բուհայեի՛լ ալեմ:

Սաանքիֆու պիամիֆի մա գաս հայեթ,
 Քաիու պիլասի ուս եանեա՛լ Մեյիֆ:

Լէֆի՛ւ շարգու ալգա զիմամ էլ գրյաս,
 Ֆեհիլմ եգ գաամերու պեյն էլ պիլաս:
 Ֆեհալմեմ համիլրի լիլա էլ ֆիւնուն,
 Ուս եավմեմ համիլրի լիլա էլ կիւսան:

Սաանքիֆու պիամիֆի մա գաս հայեթ,
 Քաիու պիլասի ուս եանեա՛լ Մեյիֆ:

Եու գրլլուֆի առիւլ Մեյիֆ իլ երիմ,
 Ուս բարաաֆի աճ իւլ Ալիլ իլ Ազիմ:
 Էլէարի՛լ ֆիւնանեթ ֆի առիմի,
 Ուս մավ՛ուսու կաննարիֆի վեմ նարմ:

Սաանքիֆու պիամիֆի մա գաս հայեթ,
 Քաիու պիլասի ուս եանեա՛լ Մեյիֆ:

Պիլասի պիլասի իգ՛էլ եավմու կեա,
 Ուս սավա՛ն նիսաու ուս հազգել ֆիսա,
 Ֆեհալի ֆեբաֆի շեֆիսե հավամ,
 Ուս գուլի սեւամեմ ալ՛էլ էլֆիյա:

Սաանքիֆու պիամիֆի մա գաս հայեթ,
 Քաիու պիլասի ուս եանեա՛լ Մեյիֆ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՅԼԵՐԳ

Երկիրս, երկիրս, աբուսա ֆեգի ֆիլկազին,
 Կեանքս ֆեգ ֆիլկանք, ազասուէ ուրեմն:
 Քու սերդ առաջին բանն է աքիս մեջ,
 Եւ գաղսնի խօսիգ՝ վերջի՛նը բերեխս:

Պիսի գոչեմ անունովդ, ֆանի ողջ եմ,
 Ապրի՛ երկիրս եւ կեցցե՛ Քազաուր:

Քու կեանքդ, ո՛վ եգիպսու, վեր է կեանքե,
 Քու ձայնդ՝ յայնուրիւնն է Ասուծոյ:
 Քուն, ո՛վ եգիպսու, վերացար հայրենիք մը՝
 Մի՞տես յարասեուդ, ու բեւամիւնէր ոչնչացնող:

Պիսի գոչեմ անունովդ, ֆանի ողջ եմ,
 Ապրի՛ երկիրս եւ կեցցե՛ Քազաուր:

Ո՛վ եգիպսու, բուրգի դրօշակը ահա
 Որ հիմնն ի վեր կը ծածանի Նեղոսի վրայ,
 Անոր առջեւ կը տղանցեն արդի բանակներ,
 Ողջունելով բազաուրը, ողջունելով դրօշակը:

Պիսի գոչեմ անունովդ, ֆանի ողջ եմ,
 Ապրի՛ երկիրս եւ կեցցե՛ Քազաուր:

Արեւելք ֆեգ յաննեց սանն առաջնորդի,
 Ի՛նչ բնիք ժողովրդապետ երկիրներու միջեւ.
 Օր մը գեղարուեստի դրօշը կրեցիր,
 Օր մըն ալ սրբազան պատերազմի դրօշը:

Պիսի գոչեմ անունովդ, ֆանի ողջ եմ,
 Ապրի՛ երկիրս եւ կեցցե՛ Քազաուր:

Բարեբաւ Քազաուրին գանր ֆեգ հովանաւոր,
 Բարձրեալ Հսկային աչքը ֆեգի պահապան,
 Գու չե՛ս իր պաշտպանեալ վայրը աշխարհի,
 Անոր խոսացած դրախսն ու Արեւոյութիւնը:

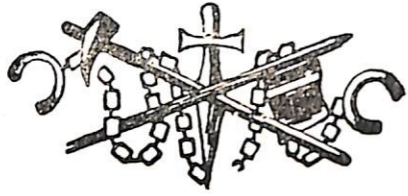
Պիսի գոչեմ անունովդ, ֆանի ողջ եմ,
 Ապրի՛ երկիրս եւ կեցցե՛ Քազաուր:

Երկիրս, երկիրս, եթէ օրը հասնի,
 Եթէ կոչը հնչէ եւ անձնագոն ըլլանք,
 Ողջունէ՛ սիրոյդ նահապետ երիտասարդդ,
 Եւ բարեւ մ՛րսէ պարսնանաչներուն:

Պիսի գոչեմ անունովդ, ֆանի ողջ եմ,
 Ապրի՛ երկիրս եւ կեցցե՛ Քազաուր:
 Ազաս բարգմ. Գ. ՄՍՐԼԵԱՆ

ՔԱՅԼԵՐԳ

Ա. Դ. ՀՆՁԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Tempo ai Marcia — Գնայուն

Խօսք՝ Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆԻ

Իճե-նա-ւոր եր-կեր ընդ-գամ դու ընդ-դեհ հայ-րե-ւելայ բազմ-րբն

Ե-րաստեալ տեղ-եանք հա-րոյ հա-ցա-րբ ընդ յա-կոյ-բանց պէտք

չե-ղա-սր-բուն-թեան չայ-նա-սր երջանք, հա-րոյ հա-ցա-րբ

ընդ յա-կոյ-բանց պէտք, չե-ղա-սր-բուն-թեան չայ-նա-սր երջանք:

Հեռաւոր երկիր նրսած դու նրդեհ,
 Հայրենեաց բախտին մօտուս ես սեղեակ,
 Գարոզ քաջարի նոր սկզբանց վեհ,
 Յեղափոխութեան ձայնասու Հնչա՛կ:

Նոր գաղափարի քո ցանած սերման
 Ազնիւ պրտուղներ հասուննան արագ,
 Կարին եւ Պոլիս որոսման նրման՝
 Անդրանիկ շարժմունք ծրնան քեզ, Հնչա՛կ:

Խուլ եւրոպայի բընդաց ՚մեն դանլին,
 Հայր ցնցուեցաւ, կարուեցաւ Հնչակ:

Այսօր քո սերմանց նոր պտուղք անա,
 Հասած կարմրրին, արեան նմանակ,
 Կենաց եւ մահու սուրբ ժամ մերձեանս,
 Կարմիր հրաւերիդ ակն ունիմք, Հնչա՛կ:

Կոչնակդ հնչեցո՛ւր, հնչեցո՛ւր արագ,
 Թո՛ղ հայք ոսկ ելլեն ծագէ միջեւ ծագ,
 Փերի ժանս շղթան, ծագէ նոր արեւ,
 «Ազատ եմք» հնչե՛, ոսկեզօծ Հնչա՛կ:

ՔԱՅԼԵՐԳ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Tempo di Marcia — Գնայուն

Մը- շակ բան-ւոր ունեց-սար սր-պէր-ա - ըրթ Տրա-նանդ. յա-ռաջ գը-

նանդ աջ - բաւ-տան-ըր դա-տր պարզ-պան դաշ-նակ-յու թեան թե թի-կունք քանի. Արի ճեղքանք

ւեղ իր- պիտիք յա- փեղիք ա- թիւն մաւ-տան դա-տրիք դր- պեղիք շահա գոր-

ճոյ չե - չեք մար-նեն իսկ յեղ չար հայ բա - ժնե հա - նանք դեհ սե օ.

բեր բո-ղոք դար-չիք, ար- թնե քո-ր- փեղիք տը - կունք ճե-ղքի քան ջանք ջոյ

կանք յե - չու ա - ռեք դաշ-նակ-յու - թեան ճան-բայ բա - չեք:

Մեակ բանուոր, բեկոյիք ախպեր,
 Արի՛ք, միանանք, յառաջ գնանք,
 Առխասանքի դասին պաշտպան
 Դաշնակցութեան քեւ թիկունք սանք:

Ա՛խ, մենք սանջուներ, փրկիմք բախտեմք,
 Արիւն վասակ դասեմք, դիզեմք,

Շահագործող ցեցեր վասնեն,
 Իսկ մեզ չոր հաց բաժին հանեն:

Դե՛հ, սեւ օրեր, բողոք դարձե՛ք,
 Արիւն, փրկիմք երկունք մեք,
 Տանջանք, զրկանք, լեզու առե՛ք,
 Դաշնակցութեան նամբայ բացե՛ք...

ՔԱՅԼԵՐԳ

Ռ. Ա. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Tempo di Marcia — Գնայուն

Խոսք՝ Յ. ՊՕՂԱՍԵԱՆԻ — Երգես. Լ. ԲԱՐՍԵՍՅԱՆԻ

Ձիւն-ւոր եմք ում-կա-գար և ա-գար հոյ չե- ղի զա-ւակ-ներ հա-րա-

գար զՅ-րահ-ւած հոյ-բե-նեաց հա-ւար-քով կը իւ- լեմք առ- վե- ներ ի- վի-

քով ներ քառ-վե և ա-րա-քանակ և սոյ-խար, յեր-քառ-վե և զոչ իւ-րիւր իւ-մար-ա-

մառ թոյ թո- լոր բե- կոր ներ զիր ու զառն աչ-քառ եր չարս կողմն մե-զի

գան և աչ- իկն ուղ- ղը ուսած մա- սի-նը ու իւրե- լով ներ գո- չեմք մի ա-

մին Ձիւն-ւոր եմք ում- կա-գար և ա-գար, հոյ չե- ղի զա-ւակ-ներ հա-րա-

գար զՅ-րահ-ւած հոյ-բե-նեաց հա-ւար-քով Օն, Օն, իւ- լեմք առ- վե- ներ ի- վի-

Զինուոր ենք Ռամկավար և Ազատ
 Հայ ցեղի զաւակներ հարազատ,
 Զքրահուած հայրենեաց հաւատով
 Կը կալենք անվեներ կովէ կով:
 Մեր փառքն է աշխատանք և պայտառ,
 Մեր իստքն է երբեք խանգավատ,
 Թո՛ղ բոլոր հայրերիք ցիրուցան
 Աշխարհի շորս կողմեն մեզի գան:

և աչկեն ուղղուած Մասիսին
 Աշխարհով մենք գոչենք միասին.—
 Զինուոր ենք Ռամկավար և Ազատ
 Հայ ցեղի զաւակներ հարազատ,
 Զքրահուած հայրենեաց հաւատով
 Օ՛ն, կալենք անվեներ կովէ կով:

ՅՈՂ. Հ. ՊՕՂԱՍԵԱՆ

ԱՌԱՌՈՏ ԼՈՒՍՈՅ

ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ

Moderato

Ու-նա-ւօր զը- սոյ ա-րե-գակն աք- դարս առ-խոյս ճա- գեա

բոց- խոմար հո- բե, բոց- խոմար հո- գիս շան լե- ղի հա- ճոյս:

ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ

Ստոյգ կերպով որոշ չե՛
 Ներսէս Շնորհալի ծննդեան
 րուականը, սակայն կ'են-
 րադրուի թէ ան ծնած է
 մօտաւորապէս 1100 րուա-
 կանին, Բարձր Հայքի Ծովք
 դղեակին մէջ, իշխանա-
 կան տնակ:

Մանուկ հասակէն եկե-
 ղեցական երգեցողութանց
 մեծ սեր ցոյց տուած է, և
 իր ուսման օրօքը աւար-
 տէի յետոյ նուիրուած է ե-
 կեղեցականութեան: Յօրի-
 նած է բազմաթիւ շարա-
 կաններ, զորս ինք եղանա-
 կաւորած և երգած է: Ա-
 նոցմէ յիշենք «Աշխարհ Ամենայնը», «Առա-
 ւօտ Լուսոյն», «Յիշեսցուք», «Այսօր Ան-
 հաւ», «Վարդանանց» և «Ղեւնդեանց»
 շարականները, «Նորաստեղծեալ»ը, «Նայ-
 եաց Սիրով»ը, ևն.: Մեծ Պահոց Արեւա-
 գալի երգեցողութիւններն ալ իրեն կը վե-
 րագրուին:

Ներսէս Շնորհալի իրեն հմուտ եկեղե-
 ցական երաժշտագէտ՝ մեծապէս սաստած է
 մեր եկեղեցական երգեցողութիւններու նօ-
 խացումին, և Հայ եկեղեցին մեծ մասամբ
 իրեն կը պարտի շարականներու և երգեցո-
 ղութեանց այնքան ներդաշնակ յօրինուածքը:

Ներսէս Շնորհալի 1160 րուականին
 կը բարձրանայ Կարողիկոսական Արար, յաջորդելով իր եղբոր՝ Գրիգոր Գ. Պանկա-

ւունիի: Շնորհալի՝ եղաւ
 բեղուն և բազմադիւն
 Հայրապետ մը: Բացի եկե-
 ղեցական շարականներէն,
 մեղեդիներէն, սաղերէն և
 երգերէն, Ներսէս Շնորհալի
 ունի նաեւ շարք մը բեր-
 րողական գրութիւններ և
 բարգմանութիւններ: Հայ
 եկեղեցին անէն յետոյ կը
 տեսնէ իր երանաւէտ յիշա-
 տակը Սրբոց Քարգմանչաց
 տնակն հետ միասին:

Շնորհալի անդրանիկ
 Կոնդակն է «Թուղբ Հով-
 ւական»ը, որ նշանաւոր սեղ
 մը գրուած է Հայ եկեղե-

ցական Մասենագրութեան մէջ: Ինք գրած է
 նաեւ «Հաւատով խոստովանիմ» աղօթքը, որ
 այնքան երկիրաւորէն կ'արտասանուի հայ
 հաւատացեալներու կողմէ:

Իր ամբասիր, խստալին և առաքինի
 կեանք իրաւամբ արժանի ըրած են զինք
 իր «Շնորհալի» անունին:

Իր բոլոր կեանքի ընթացքին արժանա-
 ւորապէս ծառայած է ազգային լուսաւորու-
 րեան, և մասնաւորաբար հոգ տարած է գօ-
 րացնելու Հայ եկեղեցոյ բնատնտեսիկ հան-
 գամանքը, ձեռքազատելով զայն յունական
 եղանակներու և սովորութիւններու ազդե-
 ցութենէն:

Ներսէս Շնորհալի վախճանած է 1173
 րուականին, խոր ծերութեան մէջ:

(*) Շնորհալի այս հանրամարտ երգը ունի բանի մը փոփոխակներ: Ներկայ փոփոխակը «Չեմիսանական» կը
 կոչուի, ու ինչ մը կը տարբերի Պոլսականէն: Արեւի առթիւ պիտի տեսնէք միւս փոփոխակներէն մի բանին ևս:

ԱՌԱՒՕՏ ԼՈՒՍՈՅ

Նորին Տեառն Ներսիսի Հայոց Կաթողիկոսի՝ երգ աղօթական ի դեմս Սրբոյ Երորդուրեան, նաեւ իւրաքանչիւրոյ դիմի Երորդուրեան առանձնակի:

Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար, առ իս լոյս ծագեա՛:

Բըղխումն ի հօրէ, բըղխեա՛ ի հոգւոյս, բան ճեղ ի հանոյս:

Գանձդ ողորմութեան, գանձիդ ծածկելոյ, գրտոյ զիս արա՛:

Դուռն ողորմութեան, դաւանողիս բա՛ց, դասեցո՛ վերնոցն:

Երեակ Միութիւն, եղելոց խնամող, եւ ինձ ողորմեա՛:

Զարթի՛ր սէր յօգնել, զարթո՛ր բզբբութեալս, զուարթնոց նմանիլ:

Էդ հայր անբակիզբն, էակից որդի, է միտս սուրբ հոգի:

Ընկա՛լ զիս գրբած, ընկալ ողորմած, ընկալ մարդասէր:

Թագաւոր փառաց, բողութեանց սրտոյ, բո՛ղ ինձ ըզյանցանս:

Ժողովող բարեաց, ժողովեա՛ եւ զիս, ժողովս անդրանկաց:

Ի ճէն սէր հայցեմ, ի մարդասիրեդ, ինձ բըթբեկութիւն:

Լե՛ր կեանք մեռելոյս, լոյս խաւարելոյս, լուծանող ցաւոյս:

Խորհրդոց գիտող, խաւարիս շնորհեա՛, խորհուրդ լուսաւոր:

Ծրնունդ հօր ծոցոյ, ծածկելոյս սուտե՛րաւ, ծագեա՛ լոյս փառաց:

Կենարար փրկիչ, կեցո՛ր բզմեռեալս, կանգնեա՛ գբբորեալս:

Հասեա՛ հաւասով, հասասեա՛ յուսով, նիւնեցո՛ սիրով:

Զայնիւս աղաչեմ, ձեռօքս պաղաւթիմ, ձիւր բարեաց շնորհեա՛:

Ղամբարամբ լուսոյ, ղեկավար նարսար, ղողեալս ամրացո՛:

Ճառագայթ փառաց, նանապարհ ինձ ցո՛յց, նեպել ի յերկինս:

Միածինըդ հօր, մո՛յժ զիս յառագաստմախուր հարսանեացդ:

Յորժամ գաս փառօք, յահագին աւուրն յիւեա՛ զիս Բրիստոս:

Նորոգող հնութեանց, նորոգեա՛ եւ զիս, նորոգ զարդարեա՛,

Շնորհասու բարեաց, շնորհեա՛ զքաւութիւն, շնորհեա՛ զբողութիւն:

Ուրախացո՛ Տէր, ոգւոյս փրկութեամբ, ոյր վասն եմ ի սուգ:

Չար մբշակողին, չար սերմանց նորին, չորացո՛ր զպտուղն:

Պարգեւիչ բարեաց, պարգեւեա՛ իմոց, պարեհացս բողութիւն:

Ջուր շնորհեա՛ աչացս, ջերմ հեղուլ զարտար, ջրնջել ըզյանցանս:

Ռեթիւնըդ քաղցու, ուամ հոգւոյս արթո՛ւս, ուսն ցոյց ինձ լուսոյ:

Սէր անուն Յիսուս, սիրով եով նմլեա՛, սիրս իմ քարեղէն:

Վասն գրբութեան, վասն ողորմութեան, վերբսիւն կեցո՛:

Տենչալւոյդ տեսաւք, տո՛ւր ինձ յագնեալ, Տէր Յիսուս Բրիստոս:

Բաբունդ երկնաւոր, բոսեա՛ զաշակեալս, բամից երկնայնոց:

Յօղ արեան եոյ Տէր, ցօղեա՛ ի հոգիս, ցրնձացե՛ անձն իմ:

Իլիւծեալքս մեղօք, լիւծեալ աղաչեմ, լիւսել ինձ բարիս:

Փրկիչ բողորից, փուրթա՛ զիս փրկել, փորձութեանց մեղաց:

Քաւիչ յանցանաց, քաւեա՛ զօրհնաբանս, քեզ երգել ըզփառս:

ՄԱՀԱՄԵՐՁ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐԸ

Larghetto Ս. ՇԱՀԱԶԻԶ

Պոյ-նիւ ջն-կեր յե-ռա-նու՛մ եմ, բայց հաւ-գրտեմ եւ հո-գւոյ՛

իւր բըջ-նա-միսն եւ օրհ-նում եմ, օրհ-նում եմ քեզ Պս-պու-ճով:

ՍՄԲԱՏ ՇԱՀԱԶԻԶ

Ծնած է 1841ին Երեւանի Ա. օսարակ գիւղը, Շահազիզեանց ազնուական տնիւնէն: Տասներկու տարեկանին դրկուեցաւ Լազարեան ճեմարանը, որուն ընթացքը աւարտեց 1862ին եւ իսկոյն նոյն ճեմարանին հայերէն լեզուի ուսուցիչ նշանակուեցաւ: Մինչեւ 1897 անընդհատ վարեց այդ պատճառով, յետոյ բողոց ամէն գործ եւ մինչեւ իր մահը չհեռացաւ Մոսկուայէն:

Չայ հասարակութիւնը 1892ին կասարեց անոր գրական գործունէութեան Յօմանայ Յոբելեանը: Շահազիզեան այդ առթիւ նուէր ստացած գիւղեան այդ առթիւ գրական ժօն կազմելու: Յոբելեանին առթիւ ժողովածու մը եւս սպազուեցաւ, ուր նրատարակուեցան Շահազիզի նստաւորները, որոնք գրուած են հայրենասիրական գեղեցիկ զգացումներով:

Շահազիզի գրական գործունէութիւնը կը սկսի ստանաւոր բանաստեղծութիւններով:

Վարսուցական բուսականներուն մեծապէս ենթարկուեցաւ Նազարեանի եւ Նալբանդեանցի ազդեցութեանը, եւ այնուհետեւ արտաբերեց աւելի ազգասիրական արձակ եւ նստանոր լուրջ գործեր:

1907ին մեռաւ Սմբատ Շահազիզեան Մոսկուայի մէջ, յանկարծակի մահով, եւ բողոցուեցաւ տեղւոյն հայոց գերեզմանատանը, Նազարեանի կողմին:

Ազնիւ ընկեր մեռանում եմ, Բայց հանգիստ եմ եւ հոգւով, Իմ բեմամիս եւ օրհնում եմ, Օրհնում եմ ճեզ Ասուծով:

Հեռանում եմ անգին ընկեր, Չգնահատած ոչ ոքից՝ Բայց հաւաստեալ անձնանուէր Ազգիս մշակ կը հաշուիմ:

Ազնիւ ընկեր, չմոռանաս, Անդաւանան ջերմ սիրով Եւ սիրել եմ իմ հայրենիք, Գնա եւ դու նոյն շաղով:

Խեղճութիւնը Հայոց ազգի՝ Կարեկցաբար մտածիր, Ոսկէ գրեցիկն եղիւքի՛ր՝ Քաջ առաջնորդ ճեզ ընտիր:

Այնտեղ սուրբ կրօն, ազգ միաբան, Ազգս կամով ու խղճով, Այնտեղ Վարդան, անմահ Վարդան Իւր խնկելի քաջերով:

Հայրենի՛ք, սեղան սրբութեան, Եւ Ասուծոյ առաջեւ, Շաս կ'աղաչեմ, շաս կ'արտաւեն, Որ ծագե ճեզ նոր արեւ:

Իմ մտերիմ, մահս մօտ է: Բայց հանգիստ եմ եւ հոգով, Որովհետեւ խիղճս արդար է, Ճեմարտութեան ջասագով:

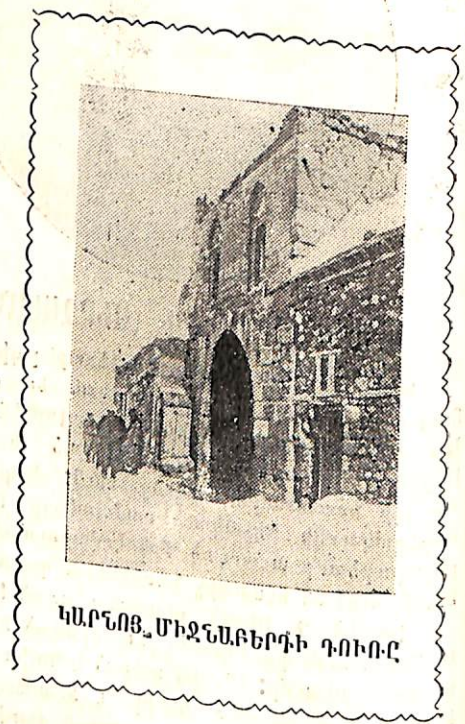
Ս. ՇԱՀԱԶԻԶ

ԽՆԿԻ ԾԱՌ

Գ. ՍԻՆԻՍԻ

Մեր դո-նա-նը բարձ-կը ճառ, գրե-լի՛ւմ ջան, չեր դո-նա-նը
 Մեր դո-նա-նը բարձ-կը ճառ, գրե-լի՛ւմ ջան, չեր դո-նա-նը
 Մեր դո-նա-նը բարձ-կը ճառ, գրե-լի՛ւմ ջան, չեր դո-նա-նը
 Մեր դո-նա-նը բարձ-կը ճառ, գրե-լի՛ւմ ջան, չեր դո-նա-նը

բարձ-կը ճառ գրե-լի՛ւմ ջան.
 բարձ-կը ճառ գրե-լի՛ւմ ջան.
 բարձ-կը ճառ գրե-լի՛ւմ ջան.
 բարձ-կը ճառ գրե-լի՛ւմ ջան.

ԿԱՐՆՈՅ ՄԻՋՆԱԵՐԳԻ ԳՈՒՈՇ

ԳԵՂՋԿԱԿԱՆ ՍԻՐԵՐԳ

ԿՈՄԻՏՏԱՍ ՎՐԳ.

Moderato

Կուժն առայ, ելայ սարբ, Մեծ սարի հովին մեռնեմ. Երբուր դարի վերայ,
 Չիկ սրղի բոյին մեռնեմ. Խրանոր ծառի վերայ,
 Ֆիլան էարբ ինձ սրեւ, Մի սարի ա չեմ տեսլ,— Սիրած սիրածի սային,
 Չը քաշեմ ան ու զարբ: Տեսնողին աչիւն մեռնեմ: Չոր գեցնին՝ քարի վերայ:

Կուժն առայ, ելայ սարբ,
 Չիկ սրղի բոյին մեռնեմ.
 Ֆիլան էարբ ինձ սրեւ,
 Չը քաշեմ ան ու զարբ:

ԾԱՂԿՈՑ ՄՏԱՅ

Andante — Դանդալ

ԽՈՒՄ Գ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ — ԵՐԱԾԵՍ. Ա. ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԳԵԱՆԻ

Ծաղկոց իջ-լայ սրբ. քոյն էր-ւած էա-րոր էր. էա-րոր
 սրբ. քոյն ա-յից էա-րբա կա-րոր էր. էա-րոր սրբ-քոյն
 — ա-յից էա-րբա կա-րոր էր կա-րոր է 3 ը

Ծաղկոց մտայ, սիրս երուած էարն էր. Ազիզ էարիս ձե՛ն սրեցի՛ ձե՛ն չկար.
 էարն սիրս աղիզ էարիս կարոս էր: Ծաղկանց միջին անուռ վարդա է՛լ չկար:
 Անգուր էարբս իմ սրի հե՛տ խաղ առեց,
 Թողեց գրնաց՝ իմ ջիգէարբ դաղ առեց:

“ԱՆՈՒՅ”

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Andante

Խոսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ — Երաժշ. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Խամբարձունն էկաւ, ծաղկունք ալւան
 Զուգել են հանդեր նախուն գորգերով,
 Փունջ-փունջ աղջիկներ սաւեր էլան
 Վիճակ հանելու ախտով երգերով:

Զամբարձում, եպլա,
 եպլա ջան, եպլա,
 Ան սաւեր եպլա,
 եպլա ջան, եպլա:

Երգ ու բոյ խառնած,
 Թեւ-թեւի բրնձ
 Զուգում են լեռներ,
 Ծաղիկ են քաղում,
 Ծաղկի հետ խաղում,
 Ինչպէս բիբեռներ:

Զամբարձում, եպլա,
 եպլա ջան, եպլա,
 Լա օրեր, եպլա,
 եպլա ջան, եպլա:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՈՏՆԱԼՈՒԱՅԻ

“ԱՅՍՕՐ ԿԱՆԳՆԵՅԱԻ...”

Moderato

Սի սօր կանգ-նե-յաւ ա-ւա-յան ճ-կօր-տու-
 րեան ի քո-ղու-թիւն Տե-ղաց Տե-րոյ: Սի - սօր տի-րոն
 Տեղ ճ - աւ-նայր տոյս ա - շա - կեր-տայն և պարտի բեր պայ
 ա սե-նով - : Սի - ոնն ի ջեճոյ երբարմար-նե-նոյ է
 զիս ի մահ և ո - բու - ջի յա-շա-կեր-տայր : Զայն ճ - էտա
 Այն-տարտ-ի սկ-նար-կեր առ ջոճ-հան - նեա հար-յա-նե՞ր թե
 ոյ ի - ջե: Բա-նջի տոյ ա - սայ ջի - սուս տոյր - Տե-
 ցոյ տիւր զա-շա-կերտա խոռ-մե-յան ա - Տե - նե - ինա - ն:

Այսօր կանգնեցաւ աւազան միջուրեան,
 ի բողոքիւն մեղաց մեռոց:
 Այսօր Տեհն մեր լուանայր գոսս աւա-
 կերացն եւ պատուիրեր զայս ստելով:

Մի ոմն ի ձեկն եղբարք մասնելոց է զիս
 ի մահ եւ որոշի յաւակերացոյ:
 Զայն լուեալ Պետրոսի, ակնարկեր առ
 Յովհաննէս, հարցանել թե ո՞վ իցի:

Բանն զոր ասաց Յիսուս սրտնեցոյց զիւր
 զաւակերսս եւ խոսովեցան առնեմեան:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ
ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

“ԳՈՎԵԱ՝ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՁՏԵՐ...”

Մշակում՝ Մ. ԵԿԻՄԱԼՅԱՆԻ

Moderato

Գո-վեա տ-րու-սա-ղէմ՝ յո-ւտր: Հա-րեառ քրիս-տոս
 ա ի Տե-առ-տի - յոյ Վ-Յ - լու-իւ. ե-կայք ժո-ղո-ս
 վու - յոյք եր-գե-ցե՛ք, տեսնա՛ն ա-՛յն-լու-իւ. իւ. վարդ
 հօր եւ որդ-ւոյ եւ հոգ-ւոյն սո-րոյ, այժմ՝ եւ վրոյն եւ յա-ւր
 տեսնա՛ն յա-ւր-պե-նից ա-՛յն: Հա-րու-ցե-լոյն ի Տե-առ-տի-ւոյ. ա -
 Յ - լու - իւս որ զաշ-խար-հոյս լու-սա-
 ւո-րեայ, ա-՛յն - լու - իւս:

Գովեա՛ Երուսաղեմ զՏեր:
 Յարեառ Քրիստոս ի մեռելոց: Ալիւուիա:
 Եկայք ժողովուրդք, երգեցե՛ք Տեառն,
 Ալիւուիա:

Փառք Հօր եւ որդւոյ եւ Հոգւոյն Սբոյ,
 այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամեն:
 Յարուցելոյն ի մեռելոց, Ալիւուիա,
 որ զաշխարհս լուսաւորեաց, Ալիւուիա:

Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ա

Խօսք՝ ՏՕՔԹ. ՆԱՀԱՊԵՏ ՌՈՒՍԻՆԵԱՆԻ

Andante

Երբ որ բաց-ուին դռ-ներն յու-սոյ եւ Տե՛ր եր-կրէն
 փախ զայ ՏԵ-Տե՛ր չոյք-ճառք եր-կրի: Տե՛ր Վեր-Տե՛ր չիոյ երբ փայ-լէ իւր
 հաղ-ցրիկ օ-րեր, երբ որ Տի-ճառն ի բոյն դասնայ երբ որ ծա-ռերն
 հազ-նիքն արե-րե: Կան-կամ տես-նել զի՛ն կր-ջի-կիս
 աշ-խարհ որ ինչ է. տուր ա-րե. եւ ցուր ա-րե

Երբ բացուին դռներն յուսոյ
 եւ մեր երկեն փախ այ ճրվես,
 Չբնաղ երկիր մեր Արեւելոյ
 եր փայլէ իւր հաղցիկ օրեր,
 երբ ծիծառն ի բոյն դասնայ,
 երբ ծառերն հազնին սերել՝

Յանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա,
 Աշխարհ որ ինձ էտուր աբել:

Տեսի դառերն Աւրիայ,
 Լեառն Լիբանան եւ իւր մարբեր,
 Տեսի գերկիրն Իսաիայ,
 Վեներիկ եւ իր կոնսպեր.
 Կրկի նման չիք մեր Կիպրեայ,
 եւ ոչ մեկ վայրն է արդարեւ՝

Գեղեցիկ քան զիմ Կիլիկիա,
 Աշխարհ՝ որ ինձ էտուր աբել:

Հասակ մը կայ մեր կենաց մեզ,
 Ուր ամենայն իղձ կ'աւարտի,
 Հասակ մը ուր հոգին ի տեղ՝
 Յիշատակաց իւր կարօտի.
 Յարժամ կնարն իմ ցրտանայ,
 Սիրոյն սալով վերջին բարեւ՝

Երբամ ննջել զիմ Կիլիկիա,
 Աշխարհ՝ որ ինձ էտուր աբել:

ՊԵՊՈՅԻ ԵՐԳԸ

Խօսք՝ Ե. ՉԱՐԵՆՅԻ

Moderato — Չափաւոր

Երաժշտ. Ա. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ

Դամ-բը ջե-ռիս աշ-խատում եմ հալալ աշխատանքս եմ ու-տում
 Վայ էն մար-դին աշ-խարհու-մըս խալ-խի դա-տած հացն է ու-տում:

Դամբը ձեռիս աշխատում եմ
Հալալ աշխատանքս եմ ուտում,
Վայ էն մարդուն աշխարհումս,
Խալխի դատած հացն է ուտում:

Աշխատողին սիրեն է ուրախ,
Ճակատք միտք բաց է լինում:
Վայ էն մարդուն ես աշխարհում,
Խալխի դատած հացն է ուտում:

Չեռս ու ոսքս բաց են ջրում,
Մերս ու տեսքս լաց են լինում:
Վայ էն մարդուն ես աշխարհում,
Խալխի դատած հացն է ուտում:

Գիշերը լոյս լուսնակ նովա
Առաւօրս բաց է լինում.
Խլբլատեն լօթի ձկներ
Պազար տանում հաց եմ անում:

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

(Ժողովրդական օրհներգ 4 ս.բ.ս.բ.)

Moderato

Ռեժիսոր ՊԵԿ ՀԱՃԻՊԵԿՈՎՈՒՄ

Չա - բը - բըս գըլ - խիս ծած - կեմ խա-լան քեզ մա-տաղ Աս-կիար
 քեզ գը-նամ աղ-ջիկ ճա-րեմ խա-լան քեզ մա տաղ Աս-կիար
 քեզ գը-նամ աղ-ջիկ ճա-րեմ, խա-լան քեզ մա - տաղ Աս-կիար

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

ԽԱԼԱ. — Չարբըս գըլխիս ծածկեմ,
Խալան քեզ մատաղ, Ասկիա՛ր,
Քեզ գընամ աղջիկ նարեմ,
Խալան քեզ մատաղ Ասկիա՛ր:

Եկ իմ խորհրդով գնա,
Եւ այդպէս էլ գործ արա:

ԱՍԿԵԱՐ. — Քեզ լաւ յայնի է, Խալա,
Որ չտեսած չեմ առնի,
Թէ ոչ՝ չեմ ամուսնանայ,
Ինչ ուզում ես ինձ ասա:

ԱՍԿԵԱՐ. — Գու գրտածը ի՞նչ անեմ,
Այդ լաւ չի լինի, Խալա՛,
Աղջիկը ես պիտ՝ առնեմ,
Արդեօք արիս դիւր կը գա՞յ:

Վ.Է.Լ.Ի. — Գու իմ արտից խօսեցիր
Շատ լաւ ասացիր, աղա՛,
Գու տեղդ ծանր նստիր,
Զուր մի չարչարուիր, Խալա՛:

ԽԱԼԱ. — Մեր օրենքում այդ չկայ
Որ աղջկան տեսնեն,

ԴԱՐԴՍ ԼԱՑԷՔ

Խօսք՝ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

Դար-դըս լա-ցե՛ք սարի սրբո՛ւլ, ալ-լան, ալ-լան ճա-ղիկ-ներ
 Դար-դըս լա-ցե՛ք բա-ղի բո՛ք բո՛ք անկ-շող երկ-նույ պո՛ղ հո-ւնը

Դարդս լացե՛ք, սարի սրբո՛ւլ,
Ալլան-ալլան ճաղիկներ,
Դարդս լացե՛ք, բաղի բըլբո՛ւլ.
Անպշող երկնուց գով հովեր...

Երկին-գետին գըլխուս մրբնան,
Անուն-անտէր կուլար ես.
Եարիս սարա՛ն, ջանիս սարա՛ն,
Հոնգուր-հոնգուր կուլար ես...

Ա՛խ, եարս ինձի հանեց արեմ,
Անհար բողեց ու գընաց.
Սրտիս սաւգէն — խորունկ եարեմ,
Անդեղ բողեց ու գընաց:

Դարդս լացե՛ք, սարի սրբո՛ւլ,
Ալլան-ալլան ճաղիկներ.
Դարդս լացե՛ք, բաղի բըլբո՛ւլ
Անպշող երկնուց գով հովեր...:

ԱԻԵՏԻՍ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

ԵՍ ՔՈՒ ՂԻՄԷԹԸՆ ՉԻՄ ԳԻՏԻ

Moderato

Մշակում՝ Ս. ԲԱՐՆՈՒԴԱՐԵԱՆԻ

Ես քու ղիմեթըն չիմ գիտի՝
 Չավանիր քարին նրման իս.
 Տեսնողին Մեջում կու շինիս՝
 Լեյլի՝ գիդարի նրման իս:

Աշխարումքս իմըն դո՛ւն իս
 Բեմուրվար իս, մուրվար չունիս,
 Պրոսեներիդ նաբար ունիս,—
 Դանդու շաբարի նրման իս:

Դադա պիտի՝ քարիվդ ասե,—
 Ակուեքդ եաղուք ավաա ե,
 Ռանգրդ Փրոանգի ասլաա ե,—
 Զար դալամբարի նրման իս:

Մազիրդը նրման ուեհանի
 Դուն ուրիւ խիալ մի՛ անի,
 Ռանմ առա՛, հոգիս մի՛ հանի,—
 Մուրվարով եարի նրման իս:

Վո՛ւնց դիմանամ եսչափ չարին՝
 Աչկեմեա կարում է արին.
 Սայա՛ր-Նովա, նազու եարին
 Գրնած նոբարի նրման իս:

Ես քու ղիմեթըն չիմ գիտի՝
 Չավանիր քարին նրման իս.
 Տեսնողին Մեջում կու շինիս՝
 Լեյլի՝ գիդարի նրման իս:

Աշխարումքս իմըն դո՛ւն իս
 Բեմուրվար իս, մուրվար չունիս,
 Պրոսեներիդ նաբար ունիս,—
 Դանդու շաբարի նրման իս:

Դադա պիտի՝ քարիվդ ասե,—
 Ակուեքդ եաղուք ավաա ե,
 Ռանգրդ Փրոանգի ասլաա ե,—
 Զար դալամբարի նրման իս:

Մազիրդը նրման ուեհանի
 Դուն ուրիւ խիալ մի՛ անի,
 Ռանմ առա՛, հոգիս մի՛ հանի,—
 Մուրվարով եարի նրման իս:

Վո՛ւնց դիմանամ եսչափ չարին՝
 Աչկեմեա կարում է արին.
 Սայա՛ր-Նովա, նազու եարին
 Գրնած նոբարի նրման իս:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

Ղիմեթ = գիմ, արտեթ: Բեմուրվար = անգուրք:
 Նաբար = շաբար: Դադա = իմասուն: Ռանգ =
 գոյն (երանգ): Զար դալամբար = ոսկե ասեղնա-
 գործ: Ռանմ առա = գրացի՛ր. Նոբար = ծառայ:

Սարգիս Բար-
 խուդարեան ծը-
 նած է 1887ին
 Թիբլիս: Իր նախ-
 նական ուսումը
 կը ստանայ Թիբ-
 լիս՝ հայ եւ ռուս
 շրջանակներու
 մէջ: 12 տարե-
 կանին կը սկսի
 յաջող կերպով
 նուագել դաւնա-
 մուրի վրայ գա-
 նական կտորներ,
 ցոյց տալով բնա-
 ծին ընդունակու-
 թիւն:

Ս. ԲԱՐՆՈՒԴԱՐԵԱՆ

1907ին կ'ա-
 լարէ Թիբլիսի
 Գիմնազիան եւ կ'անցնի Պերլին՝ Երաժշտական ու-
 սումը շարունակելու Կայսերական Քօնսերվատորի
 մէջ: 1909—1915 կը հետեւի Բեթերապուրկի պետական
 Երաժշտանոցի բարձրագոյն դասընթացներուն: Ապա
 կը վերադառնայ Թիբլիս եւ կը զբաղի մասնաւոր
 դասեր տալով: 1922ին կը շրջի ամբողջ Հայաստան
 ու Կովկասը, ինչպէս նաեւ Մոսկուա ու Բեթերա-
 պուրկ եւ կուսայ համերգներ:

Բարխուդարեան 1923ին ուսուցիչ կը նշանակուի
 Թիբլիսի Քօնսերվատորի բարձրագոյն դասարան-
 ներուն:
 Իբրեւ հմուտ երաժշտագէտ՝ Բարխուդարեան ունի
 ինքնատիպ սիրուն սեղծագործութիւններ:

ՎԱՐԴԸ

Խոսք՝ Կլեօթի — Թարգմ. Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Երաժշ. Ռ. ՄԵԼԻԿԵԱՆԻ

Moderato Assai

Վրով-րիկ ար- ղան իր վարդ արե- սաւ
 արե- սաւ իր վարդ ղաշ- ար ի- ջին. վար- դը արե-
 սաւ ու- բա- խա- ջաւ — Ծ- րիկ վա- լեց
 ար- բուն վար- դին. ար- բուն վար- դին 1 կար- իր վար
 դին. կար- իր վար- դը ղաշ- ար ի- ջին. ար- բուն վար
 դին կար- իր վար- դին. կար- իր վար- դը ղաշ- ար ի- ջին.

Փոքրիկ սրղան մի վարդ տեսաւ,
 Տեսաւ մի վարդ դաւտի միջին,
 Վարդը տեսաւ՝ ուրախացաւ,
 Մօտիկ վազեց սիրուն վարդին, —

Տրղան ասայ՝ «Քեզ կը պոկեմ,
 Այ կարմիր վարդ, դաւտի միջին».
 Վարդն ասայ՝ «Տես — կը ծակեմ,
 Ու չը մոռնաս փրօտս վարդին» —

Սիրուն վարդին, կարմիր վարդին,
 Կարմիր վարդը դաւտի միջին:

Փրօտս վարդին, կարմիր վարդին,
 Կարմիր վարդը դաւտի միջին:

Ու անհամբեր սրղան պոկեց,
 Պոկեց վարդը դաւտի միջին,
 Փուշը նրա ձեռքի ծակեց,
 Բայց էլ չօգնեց կնիւռ վարդին, —

Բնիւռ վարդին, կարմիր վարդին,
 Կարմիր վարդը դաւտի միջին,

ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
 Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն
 ST. NERSES SHNORHALI
 LIBRARY
 ARMENIAN PRELACY

ԱՐԱՔՍԻ ԱՐՏԱՍՈՒՔԸ

ԳԱՄԱՌ՝ ՔԱԹԻՊԱ

Andante

Վայր և-րա՛յ սի՛ մ-փե-րով՝ քայ-լա-նու-ր գը-նու՛մ եմ

հին՝ հին՝ դա-րուց չի-լա-սի՛ս ար-եաց

Ն-ճ ար-գու՛մ եմ:

Մար-Արաքսի ավերով
Քայլամուր գնում եմ,
Հին հին դարուց յիշատակ
Ալեաց մեջը պտուտ եմ:

Բայց նո՛ւա մի՛տ յեղյեղուկ
Պոստ ջրով եղբերին
Դարի՛ւ դարի՛ւ խփելով
Փախչում էին լալագին:

— Արա՛խ, ինչո՛ւ ձկանց հետ
Պար չես բռնում մանկական
Գու՛ դեռ ծովը չը հասած
Սգաւոր ես ինձ նման:

Ինչո՛ւ արցունք ցայտում եմ
Քու սեգ հպարտ աչերից,
Ինչո՛ւ արագ փախչում ես
Այդ հարազատ ավերից:

Մի՛ պոստիլ յասակդ,
Հանդարտ հոսե՛ խայտալով, —
Մանկուրթներ բու կարե ե,
Շուտ կը հասնիս դեպի ծով:

Վարդի բփեր բո՛ղ բուսնին
Քո հիւրընկալ ավի մօտ,
Սոխակները նոցա մեջ
Երգեն միևնչեւ առատ:

Մշտադար ուռիներ
Սառ ծոցի մեջ բու ջրին՝
ձկուն ուսրն ու սերեւ
Թո՛ղ բաց անեն սալ օրին:

Ավերիդ մօտ երգելու
Հովիւք բող գան համարձակ,
Գառն ու ուլը բու վնիս
Ջուրը մտնեն մի՛տ արձակ: —

Մեջք ուռցուց Արաքս,
Փրփուր հանեց իր սակից,
Ամպի նման գոռալով
Էսպես խօսեց յասակից:

— Խիզա՛խ, անմիտ պատանի,
Նիրհրս ինչո՛ւ դաբելու
Վրդովում ես, նորոգում՝
Իմ ցաւերը բիւրաւուր:

«Միրելի մանից յես
Ե՛րբ ես տեսել, որ այրին
Ոսկից գլուխ պննուի
Իր զարդերով քանկագին:

«Որի՞ համար զարդարեմ,
Որի՞ աչքը հրապուրեմ, —
Շատերն ինձ են ասելի,
Շատերին ես օտար եմ...»

«Իմ ազգակից գիժ կուրք
Թեւ աչքի ինձ նման,
Սրկօրեն սանում ես,
Գայրակողիչի կուռ շղթան:

«Բայց նա ինձ չե օրինակ,
Ես Հայ՝ Հայիս կը նանչնամ,
Օտար փեսայ չուզելով,
Ես մի՛տ այրի կը մնամ:

«Կար ժամանակ, որ ես էլ՝
Շեղազարդ հարսի պես
Հազար ու բիւր պչրանով,
Փախչում էի ավերես:

«Յասակս պարզ ու վնիս.
Կոհակներս ոլորուն,
Լուսաբեր միևնչեւ այգ
Ջրիս միջին եր լողում:

«Ի՛նչս մնաց են օրից.
Ո՛ր ջրակօտ գեղերս,
Ո՛րք իմ շեն քաղաքից,
Ո՛ր բերկրալի տեղերս:

«Ջուրք ջրի ամեն օր
Իր սուրբ ծոցին Արաքս
Մայրախնամ ինձ սնունդ
Պարգեւում է լիառատ:

«Բայց ես այն սուրբ ջրերով
Սուրբ Ակոբի աղբիւրեն
Պիտի ցողեմ արտօձից
Իմ ասելի օտարին:

«Մինչ իմ որդիք — ո՛վ գիտե —
Ծարաւ, նօրի, անտերունց,
Օտար աշխարհ՝ յածում են
Թող ոտներով, կիսաւունց...»

«Հեռո՛ւ, հեռո՛ւ քեցին
Բնիկ ազգրն իմ Հայկեան,
Նորա տեղը ինձ սուին
Օտար մարդիկ մոլեկան:

«Դոցա՞ համար զարդարեմ
Իմ հիւրընկալ ավերք,
Եւ կամ դոցա՞ հրապուրեմ
ձպոտ, պրլած աչերք:

«Քանի որ իմ զաւակունք
Այսպէս կը մնան պանդուխտ,
Ինձ մի՛տ սուր կը տեսնեմ,
Այս է անխաբ իմ սուրբ ուխտ...»

Ել չը խօսեց Արաքս,
Յորձանք սրեց անագին.
Օղակ-օղակ օձի պէս
Առաջ սողաց մոլեգին:

ՏՐԱԿՏՈՐԻՍՏ ՏՂԱՆ

ԱՇՈՒՂ, ՇԵՐԱՍ

Խօսք՝ ՎԵՍՊԵՐԻ

Արաքս-դո-ր յիստը ար-ցին ինչ արեա, կըրձ-ի՛ն կար-միր. կըրձ ու - նի

Սից ար-ցալ վա-րող ար-ցալ. ջան ար-ցալ. կըրպնող ար-ցալ ար-ցալ ինչ

չի դառ-նայ:

Տրակտորիստ սլին մի տե՛ս
Կրճիկն կարմիր կիմ ունի.
Դո՛ւ է սուել սարի պէս.

Այ սլայ, վարող սլայ,
Ջան սլայ, բրնուող սլայ
Սիրքս քեզնից չի՛ դառնայ:

Նրա նամբին ես մասալ,
Ջանել նամբին վարդ-կարմիր,
Մի տես ինչպէս է ուրախ.

Այ սլայ, վարող սլայ,
Ջան սլայ, բրնուող սլայ,
Սիրսս քեզնից չի՛ դառնայ:

“ԱՆՈՒՇ”

ԷՆ ՈՎ ԷՐ ՆԱՆԻ
(ԱՆՈՒՇԻ ԵՒ ՄՕՐ ՏԵՍԱՐԱՆԸ)

houf՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

brades. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Allegretto

Էն ով էր, նա-նի, որ կան-չու՞մ էր ինչ դու չես ի- նա-նու՞մ. ա-կանչ ա-րա տրե՞ս

Andante

Կե-րի՞ք է, ի-նու՞շ ճեղքա մ-րի դա-գ էն, քա-նի՞ք որ քա-րքա-ջես, նա-յես դե՞ս ու դե՞ն. մե՞ն ճանճ է կա-տի, ինչ առ-ջիկ է սա հա-ցար ճարճի ճո՞ղ կեր-բայ կը ի՞նչ-սայ:

Allo

Վո-րի՞ք տուր նա-նի, էն սա-րի շան-ջին, ինչ-քան ա- լուկ է տա-լիս կա-նան-ջին

Andante

Նա-նի, թող գը-նամ քաղցե՞մ որ հի-սե՞մ էն սա-րի շան-ջին ջան գրե-լիմ ա- սե՞մ:

Andante

Կանգարկայ ի-նու՞շ դու հա-սան՞ առ-ջիկ, ինչ ու-նիս զա-հե՞ջ թա-ն-նե-րի հե՞ր

Allo

Նրա-րի՞ք վը-րա-նում, ինչ գո-ր-ջին ճ-րիկ. դար-կեղտ կայ առ ջիկ ա-ճո՞ր է, ա ճո՞ր:

Rit....

Նա-նի ջան. նա-նի, կու-ժը թող առ-նե՞մ, առ թիւ-րը գը-նամ, առ ջիկ նե-րի հե՞ր:

— Էն ո՞վ էր, նանի՛ որ կանչում էր մեզ.
Դու չե՞ս իմանում. ախանջ առա տես...

— Չեի՞մ է, Անու՛շ, ներս առի դագեն,
Քանի՛ դուրս քրոջես, նայես դես ու դեն,
Տեսնողն էլ կասի — ի՞նչ աղջիկ է սա,
Հագար մարդի մոտ կ'երթայ կր խօսայ:

— Մըսի՛կ սուր, նանի՛, էն սարի լանջին,
Ի՞նչքան ալուկ է սալիս կանանջին.
Նանի՛, թող գրնամ կողմ ու կիսեմ,
Էն սարի լանջին զան գիւլամ՝ ասեմ:

— Հանգիս կայ, Անու՛շ, դու հասած աղջիկ՝
Ի՞նչ ունիս ջանիկ չարանների հետ,
Նրասիք վրանում, էու գործին մըսիկ,
Պարկես կայ, աղջիկ, ամօր է, ամօր:

— Ա՛խ, սիես, նանի՛, չը գիտեմ ընչի՛
Սին լայ է լինում սեւակնա՞մ, զրխուր,
Մին քե է առնում, ուզում է քրոջի՛,
Չը գիտեմ՝ քե ուր, չը գիտեմ՝ քե ուր...
Նանի՛ ջան, նանի՛, էս ի՞նչպէս անեմ,
Ի՞նչ անի անեմն անհանգիս Բա՛ղդ...
Նանի՛ ջան, նա՛նի, կուժը թող առնեմ,
Աղբիւրը գրնամ աղջիկների հետ...:

ՊԱՐԵՐԳ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԳ:

Allegro

Հօ՛յ, նա-յան ի՞մ նա-յան ի՞մ, կիւ՞ր նա-յան ի՞մ նա-յան ի՞մ

նա-յան դու՞նքա-րով է-կար. կա-նայ սա-րե-րով է- կար

կար. ի՞ր սօ-լե-րով է-կար - թով է-կար

Հօ՛յ, նազան իմ նա՛զան իմ,
Ջա՛ն, նա՛զան իմ, նա՛զան իմ,
Նա՛զան, դու բարով եկար,
Կանայ սարերով եկար,
Կարմիր սօլերով եկար:

Դարձան սիրուն ծաղիկ էս,
Հօ՛յ, նա՛զան իմ, նա՛զան իմ,
Ինձ համար աղանիկ էս,
Ջա՛ն, նա՛զան իմ, նա՛զան իմ,
Դիլիս վրով պիտ սուր,
Հօ՛յ, նա՛զան իմ, նա՛զան իմ,
Նախուն քե բիթեռնիկ էս,
Ջա՛ն նա՛զան իմ, նազան իմ,
Եար ջան, դու բարով եկար,
Կանայ սարերով եկար,
Խոր խոր ձուրերով եկար:

Աղջի՛, մազերդ թուխ է,
Էս ի՞նչ պարուրի մուխ է,
Մուխ անողը ֆուանայ,
Ինձի, քեզի մոռանայ:

Մեխակի ծառ եմ սրնկել,
Քեզ համար հիւանդ ընկել,
Օխար սարի տեղումըս
Ես մի կրքի եմ պառկել:

Ճամբայ սրե՛ք առայ զամ,
Սիրած էարիս բարե՛ սամ,
Ուխտ եմ արել, որ առնեմ,
Թող տեսի աշխարհ-ալամ:

Սա՛րեր, ձո՛րեր, յե՛ս կացե՛ք,
Իմ էարի համբեն բացե՛ք.
Եար էարի հետ խօսելիս՝
Ականջ արե՛ք, իմացե՛ք:

Նե՛ի ծառին նու՛շ կ՛ըլնի,
Վարդի հոտն անու՛շ կ՛ըլնի,
Երանե՛կ էն աղջիկան՝
Սիրած էարին թու՛շ կ՛ըլնի:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԷՋԸ

ՄԱՆՈՒՇԱԿ

Andante

Խոսք՝ Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ — Երաժշ. Ա. ՏԵՐ ՅՈՎԱԷՓԵԱՆԻ

Ար - բուն խա - նու - շակ ինչ չու ես թող - նայ կա - պոյսը ա - ջիկ - ները ինչ չու
 ես քա - կեց ինչ ով նե - դա - քեց ով ինչ այ - աս նեց ինչ ա - նու
 ես - քոն ով ինչ ըն - ձայ - նեց:

— Սիրուն մանուշակ, ինչո՞ւ ես բռնվել,
 Կապոյ աչիկներդ ինչո՞ւ ես փակել,
 Քեզ ո՞վ նեղացրեց, ո՞վ քեզ այպանեց,
 Քո անուշ հոտով ո՞վ չի բզմալուեց:

— Սիրուն մանուկներ, դուք ինձ սիրեցիք,
 Իմ ծաղիկներից փնջեր կապեցիք,

Բայց կոտ ձեռներից, կոպիտ նանկերից,
 Ինձ չազատեցիք, չպահպանեցիք:

— Ծաղիկ ես ծաղկանց, սիրուն մանուշակ
 Բա՛ց ես գեղեցիկ աչքերն կապուսակ.
 Անխիղն եմ մարդիկ, բայց մենք կը պանենք
 Որ չընկնես երբեք նրանց ոտի տակ:

Ղազարոս Աղայեան ծնած է Թիֆլիսի Բօլնիս Խազէն գիւղը: Նախնական կրթու - րիւնը գիւղին քահանային մօտ ստանալէ յետոյ, 13 տարեկանին կը մտնէ Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցը: Ապա եօթը տարի ուր ու ձոր ուսուցչներու ընկերակցելէ յետոյ, կը մտնէ Թիֆլիսի Էն - ֆիանեանց սպարանը իբր գրաւար, ուր միեւնոյն ասեմ կը նուիրուի գրականութեան: 1867ին նոյն սպարանին լոյս կ'ընծայէ իր առաջին վեպը՝ «Արուսիկն եւ Մանուէլը»: Այցելած է Մոսկուա եւ Բեթրապուրկ, ուր ընդունուած է աշխատասէր գիտութիւններու նեմարանի սպարանը:

Գ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Աղայեան 1870ին կը մտնէ ուսուցչութեան ասպարէզը եւ շատ քիչ ասեմի մէջ կը

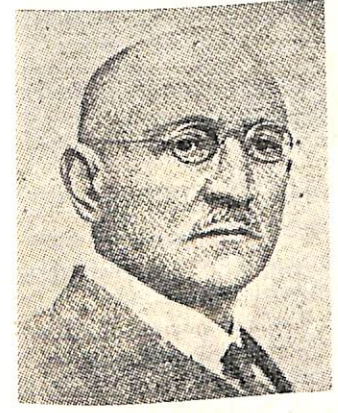
Աղայեան ունի նաեւ սիրուն բարգմա - նութիւններ: Մեռած է Թիֆլիսի մէջ 1911ին, 71 տարեկան հասակին:

ԱՅ ՎԱՐԴ ԼՍԻՐ

Խոսք՝ Ա. ԾԱՏՈՒԲԵԱՆԻ

Երաժշ. Ա. ԱՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆԻ

Larghetto $\text{♩} = 54$
 Այ վարդ Լսիր ա - ջա - ջան - իս թոյլ քոյր թոյլ ինչ ինչ
 զե՛տ և ի՛նչ - քա - նով սր - բան կու - սրս չքով մայ կուրծից ցար դա
 թե՛մ: Ի՞նչ քա - խե - ճար, նո - թա կուրծ - ին
 չե՛ս քա ուս ի՞նչ, ի՞նչ թոյլ: Գարդ, այն - փեղ խա - րապ կուրծ -
 Ի՞նչ քա - կին կե՛ան - իս առ - թիւր կայ ա - նաս:

Ա. ԱՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ

Ալեքանդր Ապե - դիարեան ծնած է 1871ին Կովկասի Կուպեցիայի Տա - րիկեան նահանգի Կախովկա գիւղա - քաղաքը: Երեք տարեկանին ցոյց տուած է երաժշտական ընդունակութիւն: Հետեւած է դաւանամուրի եւ ջութակի Միւսկետովի կիսնա - գիային մէջ, ապա մտնած է Մոսկուայի եւ Բեթրապուրկի ֆօնուրվարները ու կատարելագործած

իր երաժշտական ուսումը: 1901ին Ապեդիարեան անցած է Եալթա, ուր բրած է երաժշտական սեղծա - գործութիւններ: Յետոյ անցած է Պերլին: 1916ին Թի - ֆլիսի մէջ տուած է շարք մը համերգներ: 1924ին ան - ցած է Երեւան եւ նուիրուած ֆօնուրվարաւոր ա - կազմակերպչութեան: 1926ին սօնուցարար իր երաժշ. գոր - ծանքներուն 25ամեակը, եւ ստացաւ «Ժողովրդական ծուկնութեան 25ամեակը, եւ ստացաւ «Ժողովրդական երաժշտագէտ» կոչումը: Մեռած է 1928ին:

Ա՛յ վարդ լսի՛ր աղաչանքիս,
 Թո՛ղ տուր քփից քեզ քաղեմ,
 Եւ քեզանով սիրած կոչսիս,
 Չքնաղ կուրծքը զարդարեմ:

Մի՛ վախենար, նորա կուրծքին՝
 Չես քառամիլ, քննոյց վարդ,
 Այնտեղ մասաղ կուրծքի տակին՝
 Կեանքի աղբիւր կայ առաս:

Մեղձ գեփիւրը գուրգուրալով
 Կը շոյէ քեզ, քննոյց վարդ,
 Այնտեղ նոս կրծքի տակին,
 Կեանքի աղբիւր կայ առաս:

Մի՛ վախենար նորա կուրծքին՝
 Չես քառամիլ, քննոյց վարդ.
 Այնտեղ նորա փարքամ կուրծքին՝
 Չես ունենար ո՛չ մի դարս:

Ա. ԾԱՏՈՒԲԵԱՆ

ՀԱՅՐԻԿՆ ՀԱՅՈՑ

Andante

Ե- կե՛ն է գա- յու-ն, առ- իս- կը աբ- յու-ն
 Վար- դի բը- փի, փակ հայ- թիկ ճան եր- գէ հայ- թի-
 ջիկ

Եկել է զարուն, սոխակը սիրուն
 Վարդի բրբի սակ, Հայրիկնան,
 Երգե Հայրենիք:

Ծիծեռնակ, բազե, բրնձունի համօրեն
 Քառում են միտ ա՛խ, Հայրիկնան,
 Օտարաց երկրեն:

Կունկ մեր պանդուխտ՝ իւր բարձր դիրքով,
 Փուրջայ ձայն սալ մեզ, Հայրիկնան,
 Հայրենեաց սիրով:

Վասպուրականի երիտասարդներ
 Եւ օրիորդներ, Հայրիկնան,
 Սեւեր են հագեր:

Պասանիք, մանկունք, օրիորդք, կուսանք,
 Հայրիկ կանչելով, Հայրիկնան,
 Քառեն հառաչանք:

Մեր սիրեն ու հոգին քու հոգուդ դուրպան
 Հրեռակ՝ Հայ ազգի, Հայրիկնան,
 Դարձիր Հայասան:

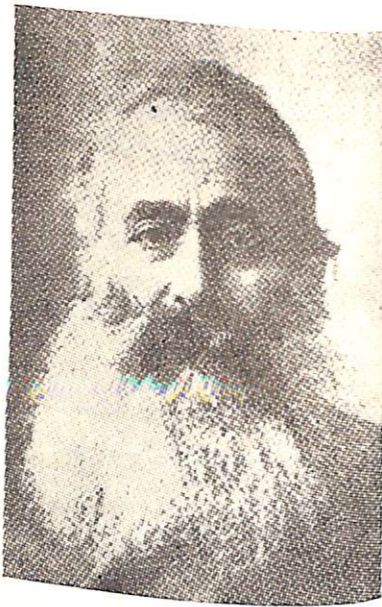
Մեր սիրեն ու հոգին դու մորմոհեցիր,
 Քաղցր, անուշիկ Հայրիկնան,
 Քողիր գրնացիր:

Վոսփորի ափեր, գիտեմ, չես սիրում,
 Վարագայ վանքիդ, Հայրիկնան,
 Կարօս ես քառում:

Հրաժարական քաղցր սուր,
 Խեղճուկ արտերուս, Հայրիկնան,
 Կրակ վառեցիր:

Իսկ երկուշաբթի, որ օրն էր Աւագ,
 Ի սուրբ Յակոբեն, Հայրիկնան,
 Դառնայիր արագ:

Խրիսեան
 ծնած է 1820
 Ապրիլ 4ին
 Վանայ մէջ:
 Հակառակ իր
 կամքին՝ մօրը
 պնդումին վը-
 ռայ կ'ամուս-
 նանայ եւ աղ-
 ջիկ գառակ մը
 կ'ունենայ: Իր
 կնոջ եւ աղ-
 ջրկան մահէն
 յետոյ կը ձեռ-
 նադրուի նախ
 վարդապետ եւ
 ապա Եպիս-
 կոպոս:

ԽՐԻՍԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

1869ին Տ. Միրսիչ Խրիսեան Եպիսկոպոսը Պոլսոյ Պատրիարք եւ այդ պատճառով 4 արի վարել էր կը հրաժարի ու կը նուիրուի գրական աշխատութեան: 1892 Մայիս 5ին կ'ընտրուի Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս: Երկար արիւնքու թեղուն գործունէութենէ մը յետոյ՝ Խրիսեան Հայրիկ վանքանեցաւ 1907 Հոկտ. 29ին եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Ս. Էջմիածնի աւագ սահա- ռին գաւթը, Ներսէս Առաքելեցիի գերեզմանին կից:

Ո՛ր որ ալ լինիս, ո՛ր որ ալ երբաս,
 Քու վայրուն ջանեդ, Հայրիկնան,
 Մեզի լոյս կուսաւ:
 Եւրոպ' նանաչե քու բարձր արժանիք,
 Մինչ քու կարօսովդ, Հայրիկնան,
 Կ'այրիկն, տոյրիկն:

ՍԻՐԱԿԱՆԻ ԱՆԷԾՔԸ

“ԴՈՒ ԽՕՍԲ ՏՈՒԻՐ”

Մշակում՝ Գ. Սիւնի

Andantino

Դու խօսք սրբի ինձանից չը գասուելու,
 Թէ գասուելի հախ սիրոջմեն գասուելի:
 Այ մարալ աղջիկ,
 Այ սիրուն աղջիկ:

Զգնես խամ կսաւ ենես արխալուդ,
 Լեն բոլ աշխարհի մեջ օրդ անցնի սուդ,
 Հացրդ կորեկ եղնի, գարին հետը կուդ,
 Օձի պես սակաւի քո կերպդ, աղջիկ:

Ես քեզ սիրի, որ դու ինձի չը բարկես,
 Եթէ բարկես՝ հոգում մարմնովդ խարկես,
 Անիծեմ, քառ քարի տեղումդ պառկես,
 Եօրդանի մեջ սնեայ կողերդ, աղջիկ:

Ում հետ էլ որ երբաս՝ հետք չը վարուի,
 Պատկուելուդ օրը՝ ֆողբոյ սեւ կարուի:
 Հօրքդ տուն ու դուռը սեւ քառով շարուի,
 Ա՛խ ու վախ՛ով մնայ ակապերդ, աղջիկ:

Մօրդ լեզուն ուռի, բերանը փակուի,
 Քառասուն օր սանջուի՝ հոգին չը քակուի:
 Ինձմեն դա՛րի հետքդ ով որ պատկուի,
 Եւեք օր չը վայլե սերքդ, ա՛յ աղջիկ:

Ես Ջուլալ - օլլին եմ, դարդովդ եմ կեցի,
 Գիւերն եմ մտածի, ցորեկն եմ լացի:
 Տասր քարի խաբրիդ ազապ մնացի,
 Ծակծկի ծոցիդ մեջ ձձերքդ, աղջիկ:

Դու խօսք սրբի ինձանից չը գասուելու,
 Թէ գասուելի հախ սիրոջմեն գասուելի:
 Այ մարալ աղջիկ,
 Այ սիրուն աղջիկ:

Զգնես խամ կսաւ ենես արխալուդ,
 Լեն բոլ աշխարհի մեջ օրդ անցնի սուդ,
 Հացրդ կորեկ եղնի, գարին հետը կուդ,
 Օձի պես սակաւի քո կերպդ, աղջիկ:

Ես քեզ սիրի, որ դու ինձի չը բարկես,
 Եթէ բարկես՝ հոգում մարմնովդ խարկես,
 Անիծեմ, քառ քարի տեղումդ պառկես,
 Եօրդանի մեջ սնեայ կողերդ, աղջիկ:

Ում հետ էլ որ երբաս՝ հետք չը վարուի,
 Պատկուելուդ օրը՝ ֆողբոյ սեւ կարուի:
 Հօրքդ տուն ու դուռը սեւ քառով շարուի,
 Ա՛խ ու վախ՛ով մնայ ակապերդ, աղջիկ:

Մօրդ լեզուն ուռի, բերանը փակուի,
 Քառասուն օր սանջուի՝ հոգին չը քակուի:
 Ինձմեն դա՛րի հետքդ ով որ պատկուի,
 Եւեք օր չը վայլե սերքդ, ա՛յ աղջիկ:

Ես Ջուլալ - օլլին եմ, դարդովդ եմ կեցի,
 Գիւերն եմ մտածի, ցորեկն եմ լացի:
 Տասր քարի խաբրիդ ազապ մնացի,
 Ծակծկի ծոցիդ մեջ ձձերքդ, աղջիկ:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

ՈՒՍՏԻ ԿՈՒԳԱՍ

(ԵՐԿՁԱՅՆ)

Մշակում՝ Ա. ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆԻ

Moderato

Ուստի կուգաս, դարիբ բըլբուլ,
Դու մի՛ լաց'ի, ես իմ լալու,
Դու վարդ փրկուե, իս գեօզալին,—
Դու մի՛ լաց'ի, ես իմ լալու:

Արի՛, բըլբուլ, խօսի՛ բառքն,
Օխնըվի՛ Բու էկած սարքն,
Քի վարդն երից, ինձ իմ էարքն,—
Դու մի՛ լաց'ի, ես իմ լալու:

Ման իմ գալի գիդարի հիդ,
Վունց դարիբ բըլբուլ խարի հիդ—
Դու վարդի հիդ, ես էարի հիդ,—
Դու մի՛ լաց'ի, ես իմ լալու:

Սալբուլի նրման կանանչ իմ,
Ե՛կ, խօսի՛ ձայնրդ նանանչիմ,
Դու վա՛րդ կանչե՛, ես էա՛ր կանչիմ,—
Դու մի՛ լաց'ի, ես իմ լալու:

Ղարիբ բըլբուլ՝ ձայնիդ մալում,
Ես ու դու երվինք մե հալում,
Սայաթ-նովեն ասաց՝ զա՛լում,—
Դու մի՛ լաց'ի, ես իմ լալու:

ՀԱԲԸՐԲԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Allegretto

հա-բըր-բան, ջա-նե-ջան աբ-րեյ տ՛ր սերն տ-րե-սին
ան-բա-նալ թերն տ-րե-սին ով իմ սի-բանն ինչ չի քալ
Սիս-պը-ճու կերն տ-րե-սին: հա-բըր-բան ջա-նե-ջան, սա-րի բըրբըն-
ջուկ բա-ցա, խոջո ու ջա-խար փեյ ճա-ցա ինչ պես ճա-ցա-
նի աղ-ջի - կ փեյ պես քը շին ո՞նց սա-ցա:

- Հաբըրբան,
Ջանե ջան.
- Սիրել եմ՝ սերն երեսին,
Անբառամ բերն երեսին.
Ով իմ սիրածն ինձ չի քալ,
Ասքոն կերն երեսին:
- Ձեր սան սակին վար կ'անեմ,
Չար ազուաին քար կ'անեմ,
Թող իմ սիրածն ինձի սան,
Գրծուքիսն քարկ անեմ:
- Սարի բըրբընչուկ բազա,
Մեղր ու շախար փեյ մազա,
Ինձ պես նազանի աղջիկ,
Քեզ պես սրղին ո՞նց սազալ:
- Պրզսիկ աղջիկ, համ ունիս,
Չորեքիմաց ծամ ունիս,
Խունջիկ-մունջիկ մի՛ անի,
Ինձ առնելու կամ ունիս:
- Գուրանրդ հողա՛, հողա՛,
Գուրանիդ սակր քոլ ա,
Քանի՛ գրծուքիսն անես,
Քեզի առնողը քոլ ա:
- Զուրը իր համբով կ'երթայ,
Յողածը վարդի բերք ա,
Ինձ սիրող կսրին սրղեն՝
Հազարի մեջ մի բերդ ա:
- Բուսել ես բաղի միջին,
Շամանի բաղի միջին.
Գիշեր գերեկ միալար,
Դու ես իմ խաղի միջին:
- Առուլի պես խա՛ղ ասա,
Բըլբուլի պես սա՛ղ ասա,
Ինչքան որ գովես՝ առժեմ,
Իմ մօր գովական փեսայ:

* * *

Հաբրբան, ջանե ջան.
Աղջի անուկդ է Շուշան,
Արի երբանք Սուրբ Նեան,
Մասնիք սրի էեզ նեան:

Ահե դիպաւ սաբերուն,
Կախաւ բուս քաբերուն,
Եղսոն կայնե վրբ դարուն.
Մեռնեմ քո ծով աչերուն:

Չունն եկաւ, նսաւ կալին,
Թրման չաւնիմ ձրբ մալին,
Կարօս եմ երսիդ խալին:

**

Հաբրբան, ջանե ջան.
Արագից ջուր ա գալի,
Հարցրեք ո՛ր ա գալի,
Մի՛ լար սիրուն սիրական,
Բաժանման լուր ա գալի:

Ապուր եմ եփեղ աղի,
Ուտողի սիրք դաղի,
Ես ու դուն իբար սիրենեք,
Թող դուռեմանը կասաղի:

Ո՞նց սնկի ես բար չունիս,
Ո՞նց ջանեղ ես, եար չունիս,
Երկնքի դուռ ես դառեղ,
Իջնելու ումուռ չունիս:

**

Հաբրբան,
Էսոր անպ ա պարզում չի,
Սիպսակ դերեն սագում չի,
Օխսր սարի ալ հագնիս,
Սիրոդ սեւ ա սագում չի:

Պունուր աղջիկ գալում ես,
Մազերդ աղալում ես,
Ամեն ինձի սեսնելիս,
Աչքով ունեով անում ես:

Ամպել ա բուրա - բուրա,
Կերածդ կարմիր բուր ա,
Ես սիրել եմ, ես կ'առնեմ,
Թող գեղով ասեմ սուս ա:

Կայնել ես ախա - պախայ,
Եայլուղիդ տուր կախ ա,
Սեւ սղայ, սիպսակ աղջիկ,
Բունել եմ իբար եախայ:

Արագն ընցայ եմ կուռը,
Քաղեցի դասայ նուռը,
Ես չեմ առնի եմ ծուռը,
Կ'երբամ կ'ընկնիմ սեւ ջուրը:

**

Հաբրբան,
Չանե ջան,
Հաբրբանը նսեղ ա,
Սինամ սարը մրնեղ ա:

Մողնբայ ջուրը լողցայ,
Մողնբայ շուշեկն գողցայ,
Օխսր սարի հիւրնողցայ,
Եարիս սեսայ լաւընցայ:

Մողնբայ ջուրը ստուն ա,
Մողնի է բողն իմ եարն ա,
Թող երբայ մուրազն առնի,
Ես դառնայ սիրածն առնի:

Չուխս գուրան արս կը բանի,
Շեկ աղջիկ հաց կը սանի,
Շեկ աղջրկայ ծամերը
Եղէս ու իմանս կը սանի:

Ալագեազը ձրնեղ ա,
Եարս սակին էրնեղ ա,
Չեն կուսամ՝ ձեներս չառնի,
Ես ի՛նչ անուռ էրնեղ ա:

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

(ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ ՕՐԷՐԷԹ 4 ԱՐՍՐ)

ՈՒՋԷԻՐ ՊԷԿ ՀԱՃԻՊԷԿՈՎԻ

Moderato

Աղջի ի՞նչ է քո դարդը,
Աղջի ի՞նչ է քո սիրուքիսն է սա,
Ի՞նչ է քո սանձանքը,
Ասա սեսնեմ, ինձ ասա:

Մի՛ ամաչիր, պասմիր
Ասկեա՛ր, քո դարդը ինձի,
Ի՞նչ ես դու մ'սածում
Նման այդպես գերիլ:

Աս աշխարհում մի՞քե
Քո դարդերին հար չկայ,
Վերջ տուր մ'սամուկնիդ,
Պասմիր սեսնեմ քե ի՛նչ կայ:

Միքե դու չե՞ս լսել,
Որ այսպիսի առած կայ,
«Աշխարհիս երեսին
Անկարելի բան չկայ»:

ՍԻՆԼԵՅՄԱՆ.— Աղջի ի՞նչ է քո դարդը,
Աղջի ի՞նչ է քո սիրուքիսն է սա,
Ի՞նչ է քո սանձանքը,
Ասա սեսնեմ, ինձ ասա:

Մի՛ ամաչիր, պասմիր
Ասկեա՛ր, քո դարդը ինձի,
Ի՞նչ ես դու մ'սածում
Նման այդպես գերիլ:

Աս աշխարհում մի՞քե
Քո դարդերին հար չկայ,
Վերջ տուր մ'սամուկնիդ,
Պասմիր սեսնեմ քե ի՛նչ կայ:

Միքե դու չե՞ս լսել,
Որ այսպիսի առած կայ,
«Աշխարհիս երեսին
Անկարելի բան չկայ»:

Ա՛ՐԻՍ ԶԱՄԲԷՆ ՄՈՆՈՐ ԳՆԱՑ

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

ԽՈՒՖ՝ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Ահի՛ն, ի՞նչ քան - բէն ին - լոր գը - ճայ ան - պակ ձո - ղուն դէ՛մ ա - ուս

Ահի՛ն, ի՞նչ ան - բոս ան - զու - գը - ճայ յեր գա - լու է՛ն քար

Յ՛՛՛ - կայ:

Ա՛րիս իմ համբեն մոլոր գրնաց,
Անսակ ծովուն դեմ առա.
Ա՛րիս իմ սերս անցաւ գրնաց,
Յե՛ս գալու էլ հար չկայ:

Գունանն եկաւ շուրջս պասեց,
Նաշխուն հաւքերն ի՞նչ եղան.
Գարդը եկաւ սիրս պասեց,
Էն ալ վարդերս ի՞նչ եղան:

Խաս հաւքերը ծորում կորան,
Ագուս վրան կը գրուայ.
Սիրուս ալ վարդ վարդեր բոռման,
Բիւլբիւլն անքեւ կը սգայ:

ՈՒՒՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ, ծնած է
1875ին Ալեքսանդրապոլ (այժմու
Լեհիսկան): Բարձրագոյն կրթու-
թիւնը ստացած է Գեորգեան ձե-
մարանի մէջ: Ապա անցած է ար-
սասանման: Իրեն բնաբերակ
բանաստեղծ արտադրած է բազ-
մաթիւ գրական գոհարներ: Իր-
են ունեւորիկ՝ ան ցայտուն կեր-
պով ի յայտ բերած է գիւղական
բարերը: Բանակեան այժմ հաս-
տատուած է Երեւան:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԷԶԸ

Խօսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ԳԱՐՈՒՆ ԱՌՏՈՒ

Graves. Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Moderato

Բա-րի-ւոյ-սի զան-գեղ զար-կին զընդ-զըն-գա-լէն ա. -նուշա-նուշ

Եղա-սց բաց-ւեց ձեռք աշ-խարհին ճշդ-ճշ - զա-լէն ա-նուշա-նուշ

Բարի լոյսի զանգեր զաշկին,
 Ջրնգրնգալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ,
 Լոյսը բացւեց մեր աշխարհին
 ձրկնրկալեն անո՛ւշ անո՛ւշ:

Առուն հովեն փախուս կուտայ
 Գրկրկալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ,
 Բարակ հովը կը շրնկշրնկայ
 Ջրկրկալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:

Երան կապած կուռնկն եկար
 կրկրուալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ,
 Տաղ կը կարգայ քառեն կախար
 կրկրկալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:

Հարսն ու աղջիկ հանդերն ելան,
 Ծորուալեն անո՛ւշ անո՛ւշ,
 Ծաղկանց բուրմուռնն՝ անմահական
 Արկրկալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:

Moderato

ԱՐԱԳԻԼ

Սի-բա-գրկ Բա-րոյ տ-կար ա-բա-գրկ Բա-րոյ տ կար

հայ. ա-բա-գրկ Բա-րոյ տ-կար հայ, ա-բա-գրկ Բա-րոյ տ-կար.

Սե-սի զար-նան ըն-շան բե-րի. ձեռք զար-սե-րո ու - բախ Շ-բիբ:

Արագի՛լ, բարով եկար
 Հա՛յ, արագիլ բարով եկար (2 անգամ)
 Մեզի զարնան նշան բերի (")
 Մեր արեքը ուրախ բեր: (")

Արագի՛լ, բարով եկար,
 Հա՛յ, արագիլ բարով եկար,
 Շինե՛ք բոյնդ դու մեր ծառին,
 Մեզի կեցի՛ր ամբողջ տարին:

Արագի՛լ, դուն ե՞րբ գացիր,
 Դուն ե՞րբ մեզի բողբոջ գացիր:
 Հա՛ փչեցին բուխ ու բորան,
 Ծաղիկներ բոլոր կուրան:

Ի ԶԵՆ ՀԱՅԵՐ

Tempo di Marci

Ի զե՛ն հայեր ի սուր եւ ի հրացան,
 Կուռն՛է մի շայն: լէ-նից լեռ ընդ-ընդ՛է՛՛ ա-հեղ հո-բա-նան, թո՛ւ ռե՛խ հայեր

Թո՛ւ ռե՛խ դէ-սրի հայաստան: դէ-սրի, դէ-սրի, դէ-սրի հայաստան, թո՛ւ ռե՛խ

հա-յեր դէ-սրի հայաստան:

Ի զե՛ն, Հայեր, ի սուր եւ ի հրացան,
 Մայր Հայասանից կոչում է մի ձայն.
 Լեռից լեռ ընդընդ է անեղ հրաման,
 Թրուե՛ք, Հայեր թրուե՛ք դեպի Հայասան,
 Դեպի, դեպի, դեպի Հայասան,
 Թրուե՛ք, Հայեր, դեպի Հայասան:

Արեւելք, արեւմուտք, հարաւ եւ հիւսիս
 Դրդրդաց ու քնդաց քաղցր աւետիս.
 Հայկայ քաջ զաւակայ առիւծ կրծքերից
 Ազատութիւն հնչեց ամեն կողմերից.
 Ամեն, ամեն, ամեն կողմերից.
 Ազատութիւն հրնչեց ամեն կողմերից:

Փրկուքեան աւետիք առած ի բերան՝
 Խու՛մք խու՛մք Հայեր դեպի Տանկահայասան
 Դիմում են ցրնծութեամբ իբրեւ հարսանիք,
 Ուխտած՝ սուրբ արիւնով փրկել հայրենիք.
 Փրկել, փրկել, փրկել հայրենիք,
 Ուխտած՝ սուրբ արիւնով փրկել հայրենիք:

Տանկահայասանը ոտքի է կանգնում,
 Առիւծաբոց վրքե՛ծ, վրքե՛ծ է գոռում.
 Արիւնով ներկուած են բոլոր դաշերը,
 Արիւնով ներկուած են բոլոր գետերը:
 Բոլոր, բոլոր, բոլոր դաշերը,
 Արիւնով ներկուած են բոլոր գետերը:

Թրեմամին զարհուրած փախուս է դիմում,
 Անքիւ աւար ու գանձ իր ետին բողբոջում.
 «Յաղբուրի՛ւն, յաղբուրի՛ւն» գոչենք միաձայն.
 Թրեմամին պարտուած է, կեցցե՛ Հայասան.
 Կեցցե՛, կեցցե՛, կեցցե՛ Հայասան,
 Թրեմամին պարտուած է, կեցցե՛ Հայասան:

ԱՐԻ ԻՄ ՍՈՒԱԿ

(ՕՐՐՈՂՑԻ ԵՐԳ)

Andante ԳԱՄԱՌԻ ՔԱԹԻՊՈՒԻ

Moderato Andes. Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆԻ

Ա-րի իմ սու-սաակ բոց պար-պեց ձե-րին քա-ղ-րով ինն քե-ր
 ք-ղիս ս-ե-րին բայց նա լա-լիս է դուս սուսակ, մի՛ գալ
 իմ որդին չուզե՛ սրացու դառնալ:

Արի՛, իմ սուսակ, բո՛ղ պարեզ մերին,
 Տաղերով փուն բեր սրդիս աչերին.
 Բայց նա լալիս է. դու սուսակ, մի՛ գալ,
 Իմ որդին չուզե՛ սրացու դառնալ:
 Ե՛կ, արեղածագ, բո՛ղ արս ու արոս,
 Օրորե՛ սրդիս, էրնի է կարոս.
 Բայց նա լալիս է. դու ձագո՛ւկ, մի՛ գալ,
 Իմ որդին չուզե՛ արեղայ դառնալ:

Թո՛ղ դու, սասակիկ, փու ձագն ու բունի՛
 Վաշխուշով սրդիս բե՛ր անուշ փունր.
 Բայց նա լալիս է. սասակի՛կ, մի՛ գալ,
 Իմ որդին չուզե՛ սրգաւոր դառնալ:
 Կաշաղակ, նարպիկ, գող, արծարատե՛ր,
 Շանի գուցով որդուս փունր բե՛ր.
 Բայց նա լալիս է. կաշաղա՛կ, մի՛ գալ,
 Իմ որդին չուզե՛ սովիագար դառնալ:

Թող որսող, արի, փառասիր բազե,
 Քու եզր գուցե իմ որդին կ'ուզե:
 Բազեն որ եկաւ, որդիս լուեցաւ,
 Ռազմի երգերի ձայնով փնացաւ:

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

(ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ ՕՐԵՐԷԹ 4 ԱՐՍՐ)

Allegretto ՈՒԶԼԻԲ ՊԵԿ ՀԱՃԻՊԵԿՈՎԻ՛

Կա սա-քայքայ ինչ նա-կնար-զան ան-կեղծ եմ ես քեզ բա-րե-կան
 խոր. հուր-դե-րիս դու ետ-տե-կիր է քեզ կա-նար ար-ջիկ գո-գրի

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

ՍԻԻԼԷՅՄ.— Հաւասացիր ինձ Ասկեար ջան,
 Անկեղծ եմ ես քեզ բարեկամ,
 Խորհուրդներիս դու հետեւիր
 Եւ քեզ համար աղջիկ գտիր:

ՍԻԻԼԷՅՄ.— Դու սեսար որ ես խելօք եմ
 Ինչպես նաեւ շատ ազնիւ եմ,
 Խոսացած ընծադ, որ առնես
 Գործերիդ էլ միջնորդ կ'լինեմ:

ԱՍԿԵԱՐ.— Արշին մալջի ես կը լինիմ
 Եւ իմ աչքով աղջիկ կ'ընտրեմ,
 Իսկ ես խորհուրդներիդ համար
 Մի լաւ նուէր քեզ կ'ընծայեմ:

ՍԻԻԼԷՅՄ.— Վեղի, դու ինչ ես մտածում
 Եւ ինչո՞ւ ես այդպես սանջում,
 Քեզ էլ մի աղջիկ կը գտնենք,
 Ինչո՞ւ ես այդպես «ա՛խ փառում»:

ՎԷԼԻ.— Ա՛խ, աղա ջան, բարի եղեք
 Եւ սասաներդ կասարեք,
 Գիշեր ցերեկ ես սանջում եմ,
 Խեղն Վեղին եմ, ինձ ազատեք:

ՔԱՂԷԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

Allegretto

Գար-նան գու-րան — Կա-նե-ցի, ետք նայ նայ նայ — նայ, նայ
 ար-քոջ բաժ-բաժ — ցա-նե-ցի, Կո-նա ետք, նայ —
 - նայ, նայ.

Գարնան գուրան հանեցի,
 Ետք, նայ, նայ, նա՛յ, նայ, նա՛յ
 Արք բաժբաժ ցանեցի,
 Սոնա ետք, նա՛յ, նայ, նա՛յ,
 Ամառն եկաւ, փաղն ելաւ,
 Ետք, նայ, նայ, նա՛յ, նայ, նա՛յ
 Քաղհանաւոր հարեցի,
 Սոնա ետք, նա՛յ, նայ, նա՛յ:

Քաղհան կ'անեմ հո՛ բարով,
 Գոլմա կ'եփեմ բիբարով.
 Անան անի լաւ օրեր,
 Բամբակ փաղեմ նուբարով:
 Բեռնեմ սալը սար հանեմ,
 Սար հանեմ ու տուն սանեմ.
 Դուրս գալ չարի չար աչքը,
 Զրկեմ հանգիստ օր կ'անեմ:

ՄՕՐ ՀՐԱԻԷՐԸ Ի ՄԱՐՏ

Խօսք՝ Պ. Վ. ՆԱԹԱՆԵԱՆԻ

Moderato

Զար-բիր որ-դեակ, յուշ բեր վեր կայ, պա-րե-րայ-ք փողոս հոն-էն:

Զար-բիր գո-չեց շայն կայ-րե-նայ, կե-նայ նա-հու ժամ հոն-էն:

Զարբիր որդեակ, յուշ բեր, վեր կայ,
Պատերազմի փողոս հնչեց,
Զարբիր գոչեց ձայն հայրենեաց,
Կենաց մահու ժամ հնչեց:
Պատաստե եմ եմ գեները,
Անա գլխիդ վերե կան՝
Ինչպես երբեմն եմ գեներ՝
Երբ կ'երթայիր վարժարան:
Ելիր կայտեմ սուրբ մեջքիդ,
Ասպար կախեմ եմ ուսեդ,
Եւ սուրբ դրօշակ հայրենիքիդ
Թող ծածանի աչք բեւեդ:

Փոխան գրիդ անա սուսեր,
Փոխան բլրի կուռի դաշտ.
Գնա՛ մեռիր ազգիդ համար,
Թող մայր-երկիրդ ապրի հաշտ:
Քսան սարի կերակրեցի
Մինչ հասակդ աղ աւիր.
Այդ հասակիդ մայրդ մեռնի,
Գուն ալ եւ ազգիդ մեռիր:
Յառա՛ջ, որդեակ, ի մարտ անմահ,
Տուէ՛ք անվախ կուրծք ու հակաս,
Հոգ չե՛ք բեզ կր գնե՛ք մահ,
Զի յայնժամ է ազգն ազատ:

Սնուուան Տէր-Ղեոնդեան ծնած է Թիֆլիս 1887ին: Կախնական ուսումը ծննդավայրին մէջ ստանալէ յետոյ, 1907ին կ'անցնի Երեւանի եւ կը մտնէ համալսարան. 1909ին կ'ընդունուի ֆոնտրվարուարի մասնագիտական դասարանը եւ կ'աւարտէ զայն 1915ին «Պատ Գեղարուեստագէտ» կոչումով: Տարի մը յետոյ կը լրացնէ նաեւ համալսարանի իրաւաբանական դասընթացը:

Ա. ՏԵՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

Ա. Տէր-Ղեոնդեան 1917ին կը վերադառնայ Թիֆլիս: ուր կը հրատարակէ իր ուսոցիչ պատեօնավարելու պետական երաժշտանոցը: Հոն կը մնայ մինչեւ 1924, երբ «Թիֆլիսի Հայոց երաժշտական ընկերութեան» կողմէ Սպիրիտոս Մելիքեանի հետ կը դրկուի Շիրակի երջանը, ուր ան կը հաւանէ ժողովրդային բազմաթիւ երգեր:

1926էն սկսեալ Տէր-Ղեոնդեան կը պատեօնավարէ Հայաստանի Պետական երաժշտանոցին մէջ, բէ՛ իրեն Տիօրէն եւ բէ՛ իրեն երաժշտական տեսական նիւթերու դասատու: Իր ջանքերով ստեղծուեցաւ երաժշտանոցի օբերային դասարանը ու եղաւ նախադուր Հայաստանի Պետական Օբերային:

արժանացած են ֆոնտրվարուարի գեղարուեստական խորհուրդին, եւ հրատարակուած՝ ուսու եւ հայ հրատարակչական ընկերութիւններու կողմէ:
Հայաստանի Խորհրդային երգանաներու Միութեան 1934 Յունիս 13ին կազմակերպեց պատուոյ Ա. Տէր-Ղեոնդեանի, անոր երաժշտական գործունէութեան 25 ամեակին առթիւ:
Տէր-Ղեոնդեան իր երաժշտական աշխատութեան մէջ տեղ տուած է նաեւ գործիական երաժշտութեան:

ՄԵՐ ՀԱՆԴՈՒՄ

Խօսք՝ Ա. ՎԵՆԿՍՏՆԻ

Երաժշ. Ա. ՏԵՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆԻ

Moderato

Կը-րեն, ձեր հանդիման, ա-նուշ ե-րան-դով
հո-րը քանդիման են, քան-ւոր-նեք ան-թիւ:
Վա-րը պա-պա-կան ձեր ա-ր-տերն ան-թիւ, չորս եւ-ր-ա-պու-ր
ա-ր-թի-նեք ան-թիւ:

Հե՛ն, մեր հանդում
Անուշ եւանդով
Հողը քանդում են
Բանուրներ անթիւ,
Վաղուց պապական
Մեր արտերն անթիւ
Չորս են երազում
Տարիներ անթիւ:

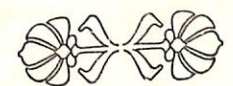
Անցնում էր սարին
Տասներկու ամիս,
Ու էլի՛ կրկնում
Կեանքն իր բոլորակ.
Մեր հանդի վրայ
Միտք ման էր գալիս,
Անբուժ ցաւի պես
Երաշք ազան:

Իսկ հիմա, հե՛ն,
Մեր արձակ հանդում
Չրանգ են փորում —
Փա՛ռք փորողներին,
Վաղուց չոր-անջուր
Արտերի համար —
Կենսաբար ջրով
Չրանցներ կ'անցնեն:

Հեռու տեղերից
Գալիս անցնում էր
Արագը վարագ՝
Ոնց էրազ անհաս
Արեւի սապից
Հանդը խանձում էր
Չրերից հեռու,
Չրերից անմաս:

Եւ մեր արտերի —
Արցունքով ջրուած
Քրտաւազ բերք
Խլուրդն էր կրծում.
Իսկ ամբ՝ — էլի
Հացի կարօք
Ծեր ու երեխի
Միտքն էր լուռ մաշում:

Եւ այս պապական
Չրի ու սերմի
Կարօս հանդը մեր —
Ընդարձակ ու լայն,
Ծածկուի պիտի
Բամբակի, հացի
Արտերով վարար,
Խնդութեամբ բերքի:

ԽՆՁՈՐԻ ԾԱՌԻ ՏԱԿԻՆ

Moderato

Յ. ՄԵՀՐԱՅԵԱՆ

խնձ-ջո-րք ծա-ռի ցա-կին, խնձ-ջո-րք ծա-ռի ցա-կին
 ես իմ ես-բոց աբ-րե-ցի խնձ-ջո-րք ծա-ռի ցա-կին, խնձ-ջո-րք ծա-
 ռի ցա-կին, - ռի ցա-կին, եսը ջան դու բա-րով ե-կար կար-հր սո-ց-
 րով ե-կար, հեյ, խո-րո-պիեկ իմ ես-բոց, հեյ, ա-նու լիկ իմ ես-բոց
 խոնջիկ-մոնջիկ մի-ա-նի խնձ-ջո-րք ծա-ռի ցա-կին, ռի ցա-կին:

Խնձորի ծառի սակին
 Խնձորի ծառի սակին,
 Ես իմ եարս սիրեցի,
 Խնձորի ծառի սակին,
 Խնձորի ծառի սակին:
 Ես ջան դու բարով եկար,
 Կարժիր սոլերով եկար,
 Հեյ խոռոսիկ իմ եարս,
 Հեյ անուշիկ իմ եարս,
 Խոնջիկ-մոնջիկ մի' անի,
 Խնձորի ծառի սակին:
 Խնձորի ծառի սակին, ելև:.
 Ծառեր դուք իրար միք այ,
 Հղներ դուք էլ պար միք այ,
 Հղներ դուք էլ պար միք այ,
 Ես իմ եարս սիրեցի,
 Խնձորի ծառի սակին,
 Խնձորի ծառի սակին:
 Խնձորի ծառի սակին, ելև:.

Յ. ՄԵՀՐԱՅԵԱՆ, ծնած է Կովկասի մէջ: Ծառ կանուխէն նուիրում է երաժշտական արուեստին ու ինչ ասեցի մէջ համբաւաւոր եղած է իբր ուսանայ յայտնի երաժշտագէտ: Համերգներ տուած է Ռուսիոյ եւ Կովկասի գանազան կողմերուն մէջ: Մեհրաբեան 1922ին անցաւ Պոլիս ուր կազմեց երգչախումբ մը եւ տուաւ շարժ մը երգանանդներ: 1923ի սկիզբները անցաւ Ամերիկա, իր սիկնոջ՝ սահես, որ 1912ին աւարտած է Մոսկուայի երաժշտանոցը «Ազատ Գեղարուեստագէտ»ի աստիճանով եւ յետոյ նոյն երաժշտանոցին մէջ պատշոնի կոչուած է: Ամերիկա ժամանումէն անմիջապէս յետոյ Յ. Մեհրաբեան Կիւ-եռքի մէջ կազմեց հայ երկուս երգչախումբ մը եւ նետեց համերգներ սարեց, նուիրում Հայ երաժշտական, որով Ամերիկացիներուն ծանօթացուց Հայ տնայի երաժշտութիւնը: Իր կազմակերպած երգանանդները ինչպէս նաեւ Տիպիկն հասում են տեղայն մամուլին մէջ հայ եւ օտար երաժշտական քննադատներու կողմէ: Մեհրաբեան ունի ինկնասիւս գեղեցիկ երաժշտական անդամազորութիւններ, ժողովրդական մտերմութեամբ հետեւն ժամանաւորապէս իր ինկնասիւս շարունակում, «Խոնջիկ-մոնջիկ» (Արեւի պէս սիրուն խիստ ժողովրդականացած է):

“ԱՆՈՒՅ”

ԱՄՊԻ ՏԱԿԻՑ

Խոսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Երաժշ. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Մե՛ծ աբի ցա-կից ջուր է գա-լի, Գո՛ւ է ցա-կի փրփրում,
 Ա՛յ պաղ ջրեր, զուլալ ջրեր,
 Ռե՛ք ու՛մ եարն է նրսած լալի
 Հօնգուր-հօնգուր են սարում:
 Ե՛ս ու՛մ եարն է
 ջրա-ցած լա-լիս հօն-գուր-հօն-գուր էն սա-րում:

—Ամպի սակից ջուր է գալի,
 Գո՞ւ է սալի, փրփրում,
 Էն ո՞ւմ եարն է նրսած լալի
 Հօնգուր-հօնգուր են սարում:
 Ա՛յ պաղ ջրեր, զուլալ ջրեր,
 Ռե՛ք ու՛մ եարն է նրսած լալի
 Գալիս՝ անցում հանգ ու ջօլեր,
 Եսս էլ իմե՞ց եղ ջրից:

Եսս էլ իմե՞ց, եսս էլ իմե՞ց,
 Վառած սիրք են եարի,
 Եսս էլ իմե՞ց, եսս էլ իմե՞ց,
 Անհուն ցար ջիգեարի...
 —Աղջի՛, քո եարն եկաւ անցաւ,
 Վառած, սարած քո սիրով,
 Էլած ջիգեարն եկաւ անցաւ,
 Չը հովացաւ պաղ ջրով...

Ամպի սակից ջուր է գալի,
 Գո՞ւ է սալի, փրփրում,
 Ա՛յս, իմ ազիզ եարն է լալի
 Հօնգուր-հօնգուր են սարում:

ԾԱՄԹԵԼ

Մշակում՝ Ա. ՊԱՏՄԱԳԵԱՆԻ

Իմ գո՛ւն իմ քո-րէն կի-րաւ. Գէ. քա-նայ ծա-ռի թէ՛ն քո ծո-ւն
 Եր-ւո-րք մէկ է ես եւ, Ե՛ս քա-նայ ծա-ռի թէ՛ն քո ծո-ւն:
 Եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ
 Եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ եսս ու-նի՛ւ

ԾԱՄԹԵԼ

— Իմ գլխու ֆուքեն կիսամ
 Դե՛ խանա ծամբելն ի ծովեն
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ,
 Չեմ խանա ծամբելն ի ծովեն.
 Իմ գլխու շամբար կիսամ,
 Դե՛ խանա ծամբելն ի ծովեն.
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ,
 Չեմ խանայ ծամբելն ի ծովեն:

— Իմ վզի վզնոց կիսամ
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ,
 Իմ սերունփ ծամեր կիսամ,
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ,
 Եար ունիմ, եար ունիմ
 Եարս եօք ախպեր ունի,
 Եար ունիմ, եար ելն.
 Եօք լէ գացած բանելու.
 Նախազնեն ուռի ծառ,
 Խնձոր բալեմ արի՛ սար.
 Խնձորի կես կծած եր,
 Չորս բոլորն արծրած եր.
 Ախպերս ուզեց չը սըլի,
 Անուռ եարի խրկած եր:

— Իմ խափի շապիկ կիսամ,
 Դե՛ խանա ծամբելն ի ծովեն.
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ,
 Չեմ խանայ ծամբելն ելն.
 Իմ դօշի արճնոց կիսամ,
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ:

— Իմ քեւի քեւնոց կիսամ,
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ,
 Իմ վզի վզնոց կիսամ,
 Լողւորի մեկ լէ ես եմ:

— Իմ ծամի ծանրութենեն
 Ծամբելա կտե բնկե ի ծով,
 Իմ ծամբելն խան սո՛ւր ի զխ,
 Գու ջրհեղ արեւն յարով:

— Իմ ջուխսակ աշխց վրա՛ր
 Ծամբելդ խանեմ իսամ էրզի՛
 Ե՛ք կիսա յնն օրն Ասուած,
 Օր երանեկ իսան մըզի:

ԵՐԳ ՍԻՐՈՅ

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

Andante

Սա սի-րե՛կ եմ՝ ինչ որ աս-տե՛ր ճո՛ղ-նան փայլուն ասպրո՛ղ-բին, ճո՛ղ-նան փայլուն
 որ-պէս ե-րե՛ր, ճո՛ղ-նան յուզ-ւոյ
 ճո՛ղ-նե՛ր:

Ես սիրել եմ մի գոյգ աչեր,
 Նման փայլուն ասղերի.
 Նման խորն են որպես երեր,
 Նման յուզուող ջրերի:

Ես գերուեցայ նոցա փայլից,
 Արար աշխարհ մոռացայ,
 Չենալ կոյսին ջերմ կարօտից,
 Աշուղ դարձայ երգ հիւսեցի:

Կանաչ կարմիր փունջ կապեցի
 Որ իմ սիրած եարին սամ.
 Նա անգուր եր ձեռքս չառաւ,
 Թողուց որ սեւ բախսս լամ:

Բայց այն կոյսը անսարբեր եր,
 Սերս նրան չեք գրաւում,
 Իմ վառ սերը լոկ ցրնօր էր,
 Նա սեղ չունեւ աշխարհում:

ԵՐԳ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

1861 ՄԱՅԻՍ 24

Յ. Գ. ՍՎԱՃԵԱՆ

Tempo di Marcio.

Սի-րի՛ք հայ-կա-ցուն՛ք, յա-ռաջ ճո՛ղ-նա-նան՛ք սահ-Նա-Նա-դրու-թեան
 ճո՛ղ-նա-նան՛ք, որ ասցան էրք զա-նի փոք-կա-րար գո-չեց
 ճո՛ղ-նա-նան՛ք, ճո՛ղ-նան՛ք ա-նոք ար-գե-ւեց: Ե-կայ՛ք բա-րե-կամբ.
 առ բար-չրեան՛ք խա-րուած ուզ-ըն՛ք մեր ճո՛ղ-նան՛ք առ բար-չրեան՛ք
 Ե-կայ՛ք բա-րե-կամբ առ բար-չրեան՛ք խա-րուած ուզ-ըն՛ք մեր ճո՛ղ-նան՛ք
 Սոքք ար-գե-ւեց ճո՛ղ-նան՛ք, կե-ցե՛, կե-ցե՛, կե-ցե՛ ինչ ասցան ու
 Սահ-Նա-Նա-դրու-թեան՛ք կե-ցե՛, կե-ցե՛, կե-ցե՛
 Կե-ցե՛, ինչ ասցան ու Սահ-Նա-Նա-դրու-թեան՛ք:

Արի՛ք, Հայկազունք, յառաջ ընթանան,
 Սանճանադրութեան նոր բարեւ մ'ալ սան,
 Որ ազգն էրք գանի փրկարար գոչեց
 Նո՛ր նոցի, նո՛ր կեանք անոր պարգեւեց:

Եկա՛յք, բարեկամք, առ բարձեալն Ասուած՝
 Ուղղեմք մեր մտորանք սուրբ արեւ բլիսած.
 Կեցցե՛, կեցցե՛, կեցցե՛ միտ
 Ազգն ու Սանճանադրութիւն:

Ջրկանք, բռնուրիւն վաքար վարչութեան
 Բերին մանն ի դուռն Հայոց ազգութեան.
 Սահմանադրութիւնը եկաւ զայն վանեց
 եւ կենաց ուղին մեր առջեւ հարթեց:
 Յառաջդիմութեան բացաւ ապարեզ,
 Ուր ամեն վարկեան գոչել պարս է մեզ.
 Կեցցե՛, կեցցե՛, եւլն.

Ջնջեց ամենայն կարծիք անձնական,
 Խեղդեց ամենայն ձայն անհասական.
 Հրաւեր կարդաց Ասուծոյ ձայնին,
 Առաջնորդ լինել գործոց ազգային:
 Այն որ Ասուծոյ ձայն սուտ մեզի,
 Մենք բող առնու ձայնով մ'այնպիսի.
 Կեցցե՛, կեցցե՛, եւլն.

Հայե՛ր, միանանք մեր մօրն հետ օրհնենք
 Ջանոնք որ մեզի տուին սուրբ օրհնք.
 Սահմանադրութեան բարեաց փոխանակ,
 Թո՛ղ վարեն ուրախ կեանք մի փառունակ:
 Թո՛ղ եւ մեր որդիք հետ անոնց անուան,
 Բիւրաւոր սարիք օրհնեն ու կարգան.
 Կեցցե՛, կեցցե՛, եւլն.

ԵՐԱԶ

Ս. ՇԱՀԱԶԻԶ

Andante

Եւ լսեցի մի անուշ ձայն,—
 Իմ ծերացած մօր մօտ էր.
 Փայլեց նշող ուրախութեան,
 Բայց ափսո՛ս որ երազ էր:

Եւ մեղեդին ժխուր, մայրենի,
 Յիւրեց մանկութեանս օրեր.—
 Մօրս համբոյրն ես զգացի,—
 Ա՛խ, ափսո՛ս որ երազ էր:

Կարկաշանոս աղբիւրն այնտեղ
 Թաւալում էր մարգարիս.
 Նա յսակ էր որպէս բիւրեղ,
 Այն երազ էր ցնորամիս:

Կրճիկն սեղմեց կարօտակին,
 Աչքերս սրբեց — շատ քայ էր,—
 Բայց արտասուեալ գնում էին,
 Ա՛խ, այդ ինչո՞ւ երազ էր:

ԵՐԲ ԱԼԵԿՈՑ ԾՈՎԻՆ ՎՐԱՅ

(ՀԱՌԱՉԱՆԲ ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ)

Գ. ԹԱԴԷՍՍԵԱՆ

Andante

Երբ ալեկոճ ծովին վրայ
 Իմ մակույկը խորհակուրի,
 Եւ փրփրադեզ ալեաց մեջը
 Դեռ իմ յոյսը չեմ կտրի:

Բոլոր ուժովս եւ համարձակ
 Բազուկներս կը շարժեմ,
 Ալիքները պատասելով
 Դեպի ափունք կը բռնեմ:

Անհասար այս կռուի մեջ
 Թե ուժերս ինձ բողնեն՝
 Ալիքները յորձանք սալով
 Դեպի անդունդ ինձ սանեն,

Եւ Կուկունեան Սարգիս անուն՝
 Ախորման մեջ ինկած էմ,
 Ազատութեան սիրոյն համար
 Կեանքս ու հոգիս զոհած էմ:

Ջեւեքս շղթայ, ոսկեքս շղթայ,
 Մուք բանցին մեջ ինկած էմ,
 Հայրենիքիս սիրոյն համար
 Կեանքս ու հոգիս զոհած էմ:

Գերեզմանիս ֆարին վրայ
 Սերդ սիրով դու երգիր,
 Եւ փոխանակ իմ երեսին՝
 Շիրմիս ֆարին համբուրիր:

Մընա՛ք բարեաւ սուր, հրացան,
 Մընա՛ք բարեաւ ընկերներ,
 Անցան օրերս ազատութեան,
 Եկան բանցի շղթաներ:

Գերեզմանիս չորս բոլորը
 Վարդ, մանիշակ բո՛ղ բուսնին,
 Իմ հայրենեաց խե՛ղն զաւակունք
 Այս վարդերով ըզբօանին:

ԱՆՁՐԵԻՆ ԵԿԱԻ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԳՆԱՅԻՏ

Allegretto

Մե՛ն - ջրե՛ն ե - կա՛ւ շա - շա - լե՛ն
 ու - ու ու քե - թե զո՛ - շա - լե՛ն
 Վա՛յ լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛

Անձրե՛ն եկա՛ւ ջաղա՛լե՛ն,
 Ու ու՛ սե՛րե՛ն դողա՛լե՛ն.
 Վա՛յ լե՛, լե՛, լե՛, լե՛,
 լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛,
 Հրե՛ս եկա՛ւ ի՛մ աղբե՛ր,
 Այ՛ ձի՛ն սակե՛ն խաղա՛լե՛ն:
 Վա՛յ լե՛, լե՛, լե՛, լե՛,
 լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, լե՛:

Դե՛մ աղօքա՛ն խա՛չ հանե՛մ.
 Թրե՛ամու՛ դե՛մ չանչ՛ անե՛մ.
 Ջե՛սքս գրցե՛մ վրձո՛ւր,
 Մի՛ երեսք՛ պա՛չ անե՛մ:
 Խալիչե՛ք փրօ՛ւել եմ,
 Նախձո՛ւն բարձե՛ր դրե՛լ եմ.
 Թա՛ղան ջան, քե՛զ ու՛սելու
 Սե՛ր, կարա՛զ հազրե՛լ եմ:

Տապկա՛մ հաւի՛ նու՛ս բերե՛մ,
 Ոչխա՛րի մա՛մու՛ն բերե՛մ,
 Որ գի՛տե՛նաս, անո՛ւ՛ւ ջան,
 Թե՛ քե՛զ սքե՛սով կը սիրե՛մ:
 Ղու՛ւ մի՛ դառնա՛յ քե՛ւաւո՛ր,
 Դու՛ խաղ՛ կանչի՛՛ ձե՛ւաւո՛ր.
 Եսա՛ր՛ք, կ'ըլնի՛՛ ե՛ն օրը,
 Որ գա՛ս մե՛ր տո՛ւն քա՛ղաւո՛ր:

ԻՆՁԻՆԱՐ ԵԱՐ ՋԱՆ

Moderato

Էս եա՛ն - ջը քոս - քան, էն եա՛ն - ջը քոս - քան սի - րե՛լ ե՛մ կա՛ւ - ջե՛մ
 ա՛նու՛ ջը կոս - քան, սի - րե՛լ ե՛մ կա՛ւ - ջե՛մ ա - ջու՛ - ջը կոս - քան
 թե՛ - ջի - ջար եար ջան, փու՛ն - ջի - ջար եար ջան, կա - ւե՛լ ես ջար - ջան
 սի - րե՛ - ջը ջար ջան, կա - ւե՛լ ես ջար - ջան սի - րե՛ - ջը եար ջան:

ԻՆՁԻՆԱՐ ԵԱՐ ՋԱՆ

Էս եանր բոսան, էն եանր բոսան, Սիրել եմ կ'առնեմ Անու՛նր Կոսան:	Էս եանր նու՛ւ ա, էն եանր փու՛ւ ա, Կողբեցին եկաւ, Կարմարու՛ւ ա:	Էս եանր պաս ա, էն եանր պաս ա, Քաղեցուն կ'առնեմ, Որ փողը շաս ա:
Ինչինար եար ջան, Փու՛նչինար եար ջան, Կապել ես մարջան, Սիրելի՛ եարջան:	Արագի՛ վրեն, Բանր՛ ա լոթկա Սիրածս եկաւ, Գլխին՛ շապկա:	Յու՛ւի Յու՛ւական, Փարփի՛ Բիւրական, Սիրե՛ր եմ կ'առնեմ, Մտով՛ սիրական:
Էս եանր քամի, էն եանր քամի, Արագի՛ վրեն, Բանր՛ ա գեամի:	Ինչինար եար ջան, Փու՛նչինար եար ջան, Թե՛ կ'առնես մարջան, Քե՛ կ'ասեմ եար ջան:	Մանեքը՛ խուրդի, Արի՛ աբասի, էն սլին կ'առնեմ, Անու՛նն Աղասի...:

ՈՂՋՈՅՆ ՏՈՒԷՔ

Գ. ՇԷՐԵՆՑ

Ող - ջոյն տու՛ - եք ի՛մ հայ - րե՛ - նե՛ս կի - սու - կոր
 Տան՛ տա - ջար - նե՛ - քուն: Ող - ջոյն տու՛ - եք ա - լե՛ - քա -
 խոյ՛ Սի - րա - քա - րե՛սն զա - ւա՛ն - նե՛ - քուն:

Ողջոյն տու՛ք ի՛մ հայրենեաց
 Կիսակործան՛ տանքներուն,
 Ողջոյն տու՛ք աւերակաց
 Արարատեան՛ գաւառներուն:

Ողջոյն տու՛ք պանդուխտ հայուն,
 Թշուառ հայուն, չուառ հայուն,
 Ո՛հ, ձե՛մ տու՛ք, ո՛հ սիրտ տու՛ք,
 Հոգի՛ տու՛ք անկեալ հայուն:

Ողջոյն տու՛ք ոլոր - մոլոր
 Բոլոր վաճող գետակներուն,
 Ողջոյն տու՛ք գետնասարած
 Մրցոց անբի՛ծ մասունքներուն:

Ողջոյն տու՛ք Հայ Մուսային
 Որ լայ ի սփիւռս իւր հաւերուն,
 Ողջոյն տու՛ք ի՛մ կնարին,
 Որ Հայկազ Տանն է ողբերգու՛:

Դեամի = նաւակ.
 Լոթկա = (ոռնտրե՛ն) նաւակ.
 Շեկակա = եւրոպիէն. գլխարկ.
 Մանեք, աբասի = դրամի ա - նուններ:

ԿՈՄՍՈՄՈՒԼ ԷՆ ՏՂԷՆ

Խոսք՝ Գ. ՍԱՐԵԱՆԻ

Երաժշտ. ՌՈՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

Moderato

Կոմ - սո - Տղ են սր - ղեն
 րեն Տղ-նայ, հո - րեն, Խամ-բի
 չի-ով են ուր ԳՐ-նայ

Կոմսոմոլ էն Տղեն
Աչքս վրեն մնաց.
Հրեն համբի վրեն
Ձիով էն ո՛ւր գնաց:

Սիրս սարա իր հեռ,
Կեանքս էլ ո՛ւր մնաց,
Հեռ կուլակ մի մարդ
Հորս դուռնան գնաց:

Լուսդ խաւրի իմ հեռ,
Գու անաւել մնաց,
Կոմսոմոլ էն Տղեն
Առանց բարեւի գնաց:

Կոմսոմոլ ա՛յ Տղայ
Աչքս վրեդ մնաց,
Ասես արժիս վրայ
Ձիդ դովելով գնաց:

Ռոմանոս Մելիքեան ծնած է 1883 թուին Կովկասի Ղզար քաղաքը: Իր սկզբնական ուսումը ձեռնարկելուց մեջ առնել է յետո՛յ մանուկ հասակին՝ մայրը զինք կը դրկէ Կովկասի Կանի քեմական դպրոցը, ուր ան կը մնայ եօթը տարի, իր աշակերտութեան ընթացքին ցոյց տալով գրական եւ երաժշտական բացառիկ հակումներ, դեռ հազիւ 12 տարեկան:

ՌՈՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Ռոմանոս 1902 թուին կ'անցնի Ռոստով եւ կը մտնէ Տերոյն երաժշտանոցը, ուր կը զարգանայ երաժշտական ուսումնասիրութեանց մէջ: 1905ին Ռոմանոս Մելիքեան կը հրաւիրուի Մոսկուայի Լազարեան ձեռնարանը, երաժիշտ-ուսուցչի պատշաճով: Հոն երկու տարի պատշաճաւ վարել է յետո՛յ, կը մտնէ Մոսկուայի Բոստրովսկուայի, ուր կը մնայ մէկ տարի: Սյունիսեւ կը գտնուի Կովկաս եւ կը նախընտրէ երաժշտական քննադատ գործունէութեան:

1910ին Ռ. Մելիքեան կ'անցնի Բեռլին քաղաքի ուր մտնում կը մտնէ պետական Բոստրովսկուայի, ստանալով միեւնոյն ասեմ ուսանողական քնակ: Հոն՝ ամբողջ նինգ տարի՝ ան կ'ուսումնասիրէ մեծ երաժշտագետներու ստեղծագործութիւնները, որոնք մեծ ազդեցութիւն կը գործեն իր վրայ:

1916ին Ռոմանոս Մելիքեան կը վերադառնայ Կովկաս եւ հոն կ'արձագրէ երաժշտական ստեղծագործութիւններ եւ ժողովրդային շարժման երգեր:

Իր երեսուն տարեան երաժշտական գործունէութեամբ Ռոմանոս Մելիքեան իրաւաբ կը հանդիսանում հայ երաժշտութեան փառեհեհն մին: Իր յուզիչ երգեր իրենց յատկապէս հեղինակութիւնը հասնում են մէջ: Ռոմանոս Մելիքեան մեռած է Թիբլիսի մէջ 1935ին, վաղահաստեղ, արժի կարուածի հետեւանով:

“ԱՆՈՒՅ”

ԱՂՋԻ՝ ԲԱԽՏԱԻՈՐ

Երաժշտ. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Խոսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Andante

Նիդ-ջի բախտ-գու - լոր, նը-նեկ ին ան-բին ին սո-րի սո-
 վոր սե - սե սո - լե - բին: Խամ-բար-ձո՛ւն եայ-լա, եայ-լա ջան եայ
 յա ներ օ - րեր եայ-լա, եայ-լա ջան եայ - յա - ներ օ-րեր եայ-
 յա, եայ-լա ջան եայ - յա:

Աղջի՛ բախտաւոր
Երեկ ին սերին,
Ին սարի սովոր
Սեւ-սեւ աչերին:

Համբարձում, եայլա,
Եայլա ջան, եայլա՛
Սեր-օրեր եայլա,
Եայլա ջան, եայլա:

Մեռնեմ զարունքիդ,
Ծաղկած զարուն ես,
Սարի պէս մեջքիդ
Կանգնած եւր ունես:

Համբարձում, եայլա,
Եայլա ջան, եայլա
Սար-եարեր, եայլա,
Եայլա ջան, եայլա:

ԹԷ ԻՄ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Ա. Հ. ՏԵԼԷԿԵԱՆ

Moderato

թէ ինն հայ-րե-նեաց ին-նայ սո-րի-սո-րի
 ին-նայ սո-րի-սո-րի ին-նայ սո-րի-սո-րի
 ին-նայ սո-րի-սո-րի ին-նայ սո-րի-սո-րի

ԹԷ ԻՄ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Թէ իմս հայրենեաց քնար սգաւոր
Հեծէ սխրագին իմ հոգիս է այն,
Թէ նորա բեկբեկ քելեր վշտաւոր
Խօսի ողբաձայն, իմ արեկս է այն:

Թէ հայ Մուսային արտառուչ նուազ
Դեռ կ'եղերերգէ՝ հառաչանքս է այն,
Թէ Հայաստանիս սեւ բաղդին հագազ
Լայ աղեկսուր՝ հեծեծանքս է այն:

Թէ իմս հայրենեաց կիսամեռիկ շունչ
Դեռ լսի սխուր՝ իմ ողբես է այն...

Թէ լռիկ մեջիկ հեծէ անջրբունչ,
Ո՞հ անկարեկիր, իմ լալիս է այն ..

Թէ Հայկ եւ Արամ, Վարդան, Վահաններ,
Բնկած տառնես, իմ ոյժս է այն,
Թէ գեղեցիկ, քե՛զ քամ, քե՛ սուր, քե՛ սուսեր
Փերած կոսորած ոսկորներս է այն ..

Եւ կիսակործան սահարն հայրենի
Սեւ սուգ է պատեր՝ սաղաւարս է այն,
Ուր շիջելավառ կանրեղ դեռ հիւժժ
'Նուազ առ նուազ՝ իմ յոյս է այն:

Ուր սխուր նստէ մազերն եւ ծածկեր
Իւր սեւուկ աչքեր՝ սիրական է այն,
Չեռներն ի նակաս, կոնակն ի հողեր,
Յուսով կարբներ՝ Հայաստան է այն.

— Գեղեզնական է այն:

Ու երբ տեսնեմ զիմ հեզն Հայաստան
Ի գան իւր փառաց՝ իմ բաղձանքս է այն,
Յայնժամ քող մեռնիմ իւր ծոց մարական,
Չիմ վերջին շնչոյս միակ ուխտս է այն:

ԵՐԿԻՆՔՆ ԱՄՊԵԼ Է

ՎՈՐԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Musical score for 'Երկինքն ամպել է' with lyrics: Եր-կին-քն ամ-պել է քն-ս ան-ու-շ թոն է ...

Երկինքն ամպել է,
Ինչ անուշ թոն է.
Գամ դրունեն անցնեմ՝
Հոգեակս հուն է:

Երկինքն ամպել է,
Ինչ անուշ երակ,
Սրբիս մեջ լրցաւ
Մի բուռը կրակ:

Երկինքն ամպել է,
Գեթնը մուր է,
Եւ հեզ ուզել եմ,
Թո՛ղ ասեմ՝ սուտ է:

ՍԻՐԱՀԱՐԻՆ ՆԱԻԱԿԸ

(ԵՐԿՁԱՅՆ)

ԳԱՄԱՌ՝ ԲԱԹԻՊԱ

Musical score for 'ՍիրաՀարին Նաիակը' with lyrics: Եր-կին-քն ամ-պել է քն-ս ան-ու-շ թոն է ...

Լրնի մեջ նաւակը
Մեղմ հողմիկ կը սանի,
Նորա մեջ նստած է
Սիրահար պատանի:

Պատանին ձեռքն ունի
Կիրարա ու կ'երգէ,
Իսկ քամին կը փախցնի
Նաւակը եզերէ:

Լնակին մեջը կայ
Քարաշէն մի ամրոց,
Սիրուհւոյ բնակարան՝
Հանապազ փակ ու գոց:

Պատանւոյ նաւակը
Դեպ ամրոց կը վազէր,
Ուր նորա անձկալին
Սրտատրոփ կը սպասէր:

Մեղմ հովը աւելի,
Աւելի սասկացաւ,
Երկինքը թուխ պատեց,
Փոքորիկ բարձրացաւ:

Ալիքի լեռները
Գոռալով կը ծփան,
Պատանին աներկիւղ
Կը նուազէ կիրարան:

Լուսինը ամպերի
Տակերէն երեւցաւ,
Սասկալի աղէտի
Պատկերը բացուեցաւ:

Կես նամբան ալիք
Նաւակին խփուեցան,
Նաւակը փերեցին,
Յոյս չը կայ փրկուքեան:

Պատանին աչքերը
Լուսնակին բարձրացուց,
Կիրարի լարերը
Նա ուժգին հնչեցուց:

— «Տար վերջին խօսերըս
Անձկալույս, ո՛վ լուսին,
Թէ՛ քաղցրիկ անունըդ
Յիշելով կը մեռնիմ:»

Գաղթեցաւ փոքորիկ,
Ու ալիք պառկեցան,
Ջրի վրայ կրտսրանք
Նաւակի երեւցան:

Սիրուհին սրտատրոփ՝
Նայեցաւ լրնակին,
Հասկցաւ դառնութիւնն՝
Իւր անբաղդ վրնակին:

— «Իբրով բամբեցին
Մեզ աշխարհ եւ այս կեանք,
Գե՛ր մահով այսուհետ
Ջրի սակ միանանք:»

Ասաց՝ եւ աղաղակ
Բարձրացուց նա ուժգին,
Գլորուեց, գոն եղաւ
Անկոտոր ծովակին:

ՇՈՂԵՐ ԶԱՆ

Moderato

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԳՎԱԳԵՏ

Ուր - պե՛տ ա, Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 աւ - թի - չի Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Զու՛ն չի - թու՛ն Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Զու՛ն չի - թու՛ն Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Զու՛ն չի - թու՛ն Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Զու՛ն չի - թու՛ն Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Զու՛ն չի - թու՛ն Զու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան:

Անպե՛լ ա, ձու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Ասիցը սու՛ն չի գալի, շողե՛ր ջան,
 Դո՛ւն շորո՛ւ, դու՛ն օրօր՛, շողե՛ր ջան,
 Անպի՛ սակի՛ն ձու՛ն կ'երեւայ, շողե՛ր ջան:

Սի՛րսս կրա՛կով լեցու՛ած, շողե՛ր ջան,
 Աչե՛րս քո՛ն չի՛ գալի, շողե՛ր ջան,
 Դո՛ւն շորո՛ւ, դու՛ն օրօր՛, շողե՛ր ջան,
 Անպի՛ սակի՛ն ձու՛ն կ'երեւայ, շողե՛ր ջան:

Հու՛ր ա քափո՛ւմ վերիցը, շողե՛ր ջան,
 Ես վա՛ռուայ քո՛ սերիցը, շողե՛ր ջան,
 Վարդավա՛ռին ին՛ն համար շողե՛ր ջան,
 Զու՛ն բեր դու՛ սարերիցը, շողե՛ր ջան:

Սարի գըլխին ձու՛ն եկաւ, շողե՛ր ջան,
 Շեկիկ եարս սու՛ն եկաւ, շողե՛ր ջան,
 Ուն կ'երեւայ, ձու՛ն կ'երեւայ, շողե՛ր ջան,
 Բերդի՛ սակի՛ն սու՛ն կ'երեւայ, շողե՛ր ջան:

Դեռ մուրազիս չը հասա՛ծ՝ շողե՛ր ջան,
 Վրէս խորունկ քո՛ն եկաւ, շողե՛ր ջան,
 Ուն կ'երեւայ, ձու՛ն կ'երեւայ, շողե՛ր ջան,
 Բերդի՛ սակի՛ն սու՛ն կ'երեւայ, շողե՛ր ջան:

Աւունն եկաւ սարիցը, շողե՛ր ջան,
 Տերեւ քափեց ծառիցը, շողե՛ր ջան,
 Շողոն դարդով լըցու՛ել ա, — շողե՛ր ջան,
 Հեռացել ա ետիցը, շողե՛ր ջան:

ՈՒՌԵՆԻ

ԽՈՒՖ՝ Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿՅԱՆԻ

ԵՐԱԾՏ. Գ. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

Գե - տա կի Վե - թայ քե՛լ - ունի՛ քո՛ն - ունի՛
 Ես - թու՛ն քո՛ն Վե - թայ քե՛լ - ունի՛, շողե՛ր ջան,
 Ես - թու՛ն քո՛ն Վե - թայ քե՛լ - ունի՛, շողե՛ր ջան,
 Ես - թու՛ն քո՛ն Վե - թայ քե՛լ - ունի՛, շողե՛ր ջան,
 Ես - թու՛ն քո՛ն Վե - թայ քե՛լ - ունի՛, շողե՛ր ջան,
 Ես - թու՛ն քո՛ն Վե - թայ քե՛լ - ունի՛, շողե՛ր ջան,
 Ես - թու՛ն քո՛ն Վե - թայ քե՛լ - ունի՛, շողե՛ր ջան:

Գե՛տակի վրայ քե՛կել է ունի՛ն,
 Ես նայում է լու՛ն՝ վազող ջրերին.
 Երազ աշխարհում, ամեն բան յաւե՛ս,
 Գալիս է գրնում եւ ցրնում անհե՛ս.
 Ես գլուխը կախ՝ նա լաց է լինում,
 Զրբեր ուրախ գալիս են գրնում:
 Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ

ԳԱՆԻԷԼ ՂԱԶԱՐԵԱՆ ծնած է 1883ին, Շուշի:
 Կրթական ուսումը ստացած է ճննդավարին քեմա-
 կան դպրոցը: Ապա ուսած է նախ Պաֆուի եւ յետոյ
 թիֆլիսի երաժշտանոցներում մէջ: Կանուխէն գործել
 սկսած է հայ երաժշտական սալարեզին մէջ: Կազ-
 մակերպած է համերգներ Կովկասի բոլոր քաղաքնե-
 ռուն մէջ: 1922ին հիմնած է Պարուսի, իսկ 1924ին՝
 Ալեքանդրաբոլի երաժշտական բարձրագոյն վարժա-
 րանները, ուր եղած է վարիչ:
 Իբրեւ հեղինակութիւն՝ Գանիէլ Ղազարեան ունի
 զպրոցական, ժողովրդային եւ յեղափոխական երգեր,
 ինչպէս նաեւ կարգ մը մանկական օրերաներ:

ԱՅԼՈՒՂՍ ԿՈՐԱԻ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Moderato

Մի՛կ այ - լու - ղըս — կո - րաւ ձեր դուռ
 փո - թո - թե՛կ է սիր - փոս ձեր - մուռ
 բարեպէ ին - ծի ԳՅ - ցեց եւ կուռ զա - նօ, զան
 սի - բուն փո - ղըս փոքր այ - լու - ղըս ..
 բարեպէ ին - ծի ԳՅ - ցեց եւ կուռ, զա - նօ, զան
 սի - բուն փո ղըս փոքր այ - լու - ղըս :

ԱՂՋԻԿ.— Այ ալուրդս կուռ ձեր դուռ,
 Փոքրեկ է սիրս մրմուռ,
 Բարսք ինծի գրցեց եւ կուռ,
 Զա՛նօ, զան.
 Սիրուն սրղայ, տուր ալուրդս:

ՏՂԱՅ.— Այ ալուրդդ ես չը գրսայ,
 Երդուում եմ, Ասուած վրկայ.
 Ով գեկ է՝ քո՛ղ բերի սայ,
 Զա՛նօ, զան.
 Սիրուն աղջիկ, բու ալուրդդ:

ԱՂՋԻԿ.— Այ ալուրդս եարս եր բաշխել
 Այ աբբուում տուրք նաշխել,
 Պասկերս վրեկ եր բաշխել.
 Զա՛նօ, զան.
 Սիրուն սրղայ տուր ալուրդս:

ՏՂԱՅ.— Բու վարմունքին ի՞նչ անուն սամ,
 Քիչ է մընում որ անվերջ լամ.
 Մօսքս լինի՛ բերեմ կուսամ,
 Զա՛նօ, զան.
 Սիրուն աղջիկ, բու ալուրդդ:

ՀՐԵՇՏԱԿ ԶՈՒԱՐԹՈՒՆ

(ԵՐԵՎՈՅԵԱՆ ԱՂՕԹԻ)

Andante

հրեշ - քակ քուսրթուն - ժըս քա - հաւ պան ձեր, որ - ցարե ող - ջոյն ըն -
 ձեց իմա - ձե - ցեր. ք մուքս արի - լոյն դու լոյս ան - ջար - ւեր եւ ձեր Ան -
 մուքս ա - թե կայ - ցեա ձեց այս գի - յեր. Բուն փաղք
 ան - փոք շնոր - հեմ ք փառս կու - րու - ծոյ ե ըն - ծը - նորս
 հոգ - ւոյ ե մար - ջոյ կե - ցը :

Հրեշտակ գուարթուն հօր պահապան մեր,
 Որ գեկ ողջոյն գեկ խնամեցեր,
 Ի մուսս արիւոյն դու լոյս անսուեր ես մեր

Անմուս արեւ կացցես մեզ այս գիւեր.
 Բուն փաղք անփորձ շնորհեա ի փառս Ասուծոյ,
 Եւ զմոզս հոգւոց եւ մարմնոց կեցո:

ԱՂՋԻԿ.— Ա՛յս, ի՞նչ ասեմ իմ խորք մօրս,
 Կամ ի՞նչ պասմեմ աղիզ հօրս.
 Խապար կուսան շեկ եղբօրս,
 Զա՛նօ, զան.
 Տրղա՛յ, տրղա՛յ, տուր ալուրդս:

ՏՂԱՅ.— Սերդդ ինձնեկ վաղ է սառել,
 Տըւած խօսեդ ես ես դառել,
 Հաւասա՛ որ ես չեմ առել,
 Զա՛նօ, զան,
 Սիրուն աղջիկ, բու ալուրդդ:

ԱՂՋԻԿ.— Միւսեդ կուսամ, ալուրդս բեր,
 Դու ամեն օր կեր կարի սեր,
 Ինծի փառեուն մի՛ խրկեր,
 Զա՛նօ, զան,
 Անուտ սրղայ, տուր ալուրդս:

ՏՂԱՅ.— Սեուկ աղջիկ, սիպակ հազիր,
 Ա՛ն ալուրդդ՝ վերքս կապիր.
 Սիրուդ գերի՛ ինձ մի՛ սանջիր,
 Զա՛նօ, զան,
 Էրուած աղջիկ, ա՛ն ալուրդդ:

ՄՇՈՒ ՈՂԲԸ

Andante

Թող չերգե՛ր Գե՛տ ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ
 թող երգ Ե՛ր հիշե՛ր Ե՛ր
 թող ժը՛ր ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ
 թող բա՛խի՞մ սի՛րհ ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ

Թող չերգե պոպուլ Մեռ դաճեճում,
 Թող երգ չը հնչե Սասնոյ լեռներում,
 Թող ժրպիս չը գայ Հայերուս դեմքին,
 Թող բախի՞մ սի՛րհ Հայերուս սրճին:

Բանի հայ աղջիկ չե՛ գարգարելու
 Ծաղկով ի՛ր կուրծքը շե՛ղ պնեղու,
 Թո՛ղ երգ չը հրնչե Մեռ դաճեճում,
 Թո՛ղ պոպուլ չերգե Սասնոյ լեռներում:

ՀԵԼԻՆԷ (*)

հոյ՛ հե՛լ-նե՛տ, հե՛լ-նե՛տ ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ
 Ե՛ն սա՛ր, բարձր սար՛ք հոյ՛ հե՛լ-նե՛տ, հե՛լ-նե՛տ ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ

(*) Հայաստանի զանազան գաղափարներու մէջ այս երգը արդէն կը կոչեն, «Հելինէ», «Հայիմ», «Մելինէ», եւլն.:

ՀԵԼԻՆԷ

Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ,
 Զինուոր եր չեկաւ եարբ.
 Էն սարբ, բարձր սարբ,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:
 Բաղք ե սիրած եարբ:

Մելիակի ծառ եմ սնկեր,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ.
 Բեզ համար եմ մեծցուցեր,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:

Վարդի թուփը բարձր ե,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:
 Սիրած եարբ քաղցր ե,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:
 Սիրածիս մեկն ալ դուն ես,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:
 Մեր սուրճը ձեր սան մօտ ե,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:
 Իմ սիրքս բեզի մօտ ե,
 Հօ՛յ, Հելինէ, Հելինէ եարբ:

ՋԱՆՍ ՄՐՄՈՒՌ

Grades. ԳՐ. ՍԻՆԻԻ

Խոսք՝ Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Զա՛ն սը՛ր-ճուր, սի՛ր - ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ
 ԿՅԵ՛տ ես եարբ ինչ քո դուր, հե՛յ, ա՛ն-ջը՛ ԿՅԵ՛տ
 հե՛յ, ա՛ն-ջը՛ ԿՅԵ՛տ
 հե՛յ, ա՛ն-ջը՛ ԿՅԵ՛տ
 հե՛յ, ա՛ն-ջը՛ ԿՅԵ՛տ
 ա՛ն, ի՞նչ սը՛ր-ճուր ա՛ն-ջը՛ ԿՅԵ՛տ ԿՅԵ՛տ

Ջանքս մքրմուս,
 Սիրքս փրուս,
 Ա՛խ, կապել ես
 Եար ինձ քո դուս.
 Հե՛յ, անուշ եար,
 Հե՛յ, անջիգեար,
 Ա՛խ, իմ արժին
 Արա մի հար:
 Բո դուն ե կուս
 Բանց քա անուս,
 Կեանք-կապիչդ, ուս,
 Ո՛ւր, երբան, ո՛ւր.
 Հե՛յ, անուշ եար,
 Հե՛յ, անջիգեար,
 Ա՛խ, իմ արժին
 Արա մի հար:

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

(ՁՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ ՕՖԷՐԷՔ 4 ԱՐՄՐ)

(ՍՈՒԼԹԱՆ ԲԷԿԻ ԵՐԳԸ)

ՈՒՋԵՒՐ ՊԷԿ ՀԱՃԻՊԷԿՈՎԻ

Moderato

Մեկ ջր ս-ույ, աշխարհ ջր-կայ, ծա-րա-ւ- լաւ. Դ՛Ե- Բ՛Ե- Նայ
 Վեր-ջր ե- կայ Բե- Կը Գ՞՞- Գայ, ծա-րա-ւ- լաւ, Դ՛Ե- Բ՛Ե- Նայ
 Նօ- Կե- Կիր խնդ-րեմ՝ ա- լե- րոյ Կե- Կեմ՝ Եկ առ- Նեմ
 Դ՛Ե- Բ՛Ե- Նայ. Նօ- Կե- Կիր խնդ-րեմ՝ ա- լե- րոյ Կե- Կեմ՝
 ծա-րա-ւ- լաւ Դ՛Ե- Բ՛Ե- Նայ

Մեկ ձի առայ աշխարհ բնկայ,
 Մարա՛լս, դիլբիմազ,
 Վերջը եկայ Բեգի գայ,
 Մարա՛լս, դիլբիմազ:
 Մօտեցիր խնդրեմ, աչերդ տեսնեմ,
 Ե՛կ առնեմ, դիլբիմազ:
 Մօտեցիր խնդրեմ, աչերդ տեսնեմ,
 Մարա՛լս, դիլբիմազ:

Ես այրի, դու այրի, դու Ե՛կ,
 Ինձ արի, դիլբիմազ,
 Ինչ ասես դու ինձ՝ յօծար եմ,
 Մարա՛լս, դիլբիմազ:
 Մօտեցիր խնդրեմ, աչերդ տեսնեմ,
 Ե՛կ առնեմ, դիլբիմազ:
 Մօտեցիր խնդրեմ, աչերդ տեսնեմ,
 Մարա՛լս, դիլբիմազ:

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ Ի Ն

Moderato

Իր- թե սր-ջր սա-ւառ- նու՛՛՛ ին յն ու ծայր
 Բոջն- Գայ- նու՛՛՛ ին եր- կիմ, Գե- Կրն Կե- Կե- ջա- ջառ.
 սուրբ ա- նու- ջոյ Կր- Կը յի- յուր դա- րե դար
 Իր- կայ Ե- րիմ Բե- Կ ա- Կա- Կան, Անգրանի՛կ:

Իբրեւ արծի սաւառնում ես լեռ ու ծայր,
 Թնդացնում ես երկինք, գետին տնջալատ,
 Սուրբ անուկ պիտի լիռուի դարե դար.
 Հրակայ լեռինք Բեգ ապաստան, Անգրանի՛կ:
 Թրեւամիներ երբ լսեն Բո անունը,
 Օձերի պէս պիտի սողան իրանց բոյը.
 Երակներդ ազնիւ Բաջի արիւնը
 Չը ցամաքէ՝ մինչ յախտան, Անգրանի՛կ:

Հայոց կուսակցութեան պատկերները հիւսնեմ,
 Բնեջե ձեռամբ Բո Բակասր պատկերն,
 Գոհարներով անվախ կուրծքդ զարդարեն,
 Կեցցե՛ս յաւեհ դու անասան, Անգրանի՛կ:

Հայաստանի սոխակները Բեգ համար
 Թող դաղալեն գիշեր-ցերեկ անդադար.
 Անյարբ մրնաս, դո՛ւ Բաջ կուրի սրահար,
 Հայրենիքի տեր ու պաշտպան, Անգրանի՛կ:

Անգրանիկ ծնած է 1866ին, Շա-
 պին Գարահիսար, արհեստաւոր բն-
 ջանիքէ, եւ ինքն ալ եղած է արհես-
 տով աստղագործ: Երիտասարդ հա-
 սակին Պոլիս գացած եւ հոն շփում
 ունեցած է ճախ Հեչակեան եւ ապա
 Հ. Յ. Գ. կազմակերպութեանց հետ: Իր
 առաջին ներուսական գործունեու-
 րիւնը կը սկսի 1896ին, Պոլսոյ ջար-
 դեռու միջոցին կուռեղով բուրբ խու-
 ժանին դէմ: Այնուհետեւ կ'անցնի Ռու-
 մանիա, ապա Կովկաս ու անկէ կը
 մտնէ Սասուն ու սարիներ շարունակ
 իր կազմակերպած խումբերով կը
 կուրի Համիտեան բռնակալութեանց
 դէմ, յանախ ընդհարումներ ունենա-
 րով բուրբ կանոնաւոր զինուորական
 ուժերու հետ: Անգրանիկ նշանաւոր էր
 իր ազգավարական յանդուգն իւ-
 դեռով, որով կը յաջողէր ներքին բրե-
 նամի բանակին պաշարման գիծերը
 եւ խոյս տալ վստակէն:

ՉՈՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Անգրանիկ Պալմանեան պատե-
 ռազմին ծառայեց պուլկարական բա-
 նակին, իսկ Ընդհ. Պատերազմին վա-
 րեց Կովկասի կամուրանական շար-
 ժումները եւ 1917ին Կովկասեան բա-
 նակի առև Բրամանասարէն ստացաւ
 Չօրավարի (Գեներալ-Մայօր) աստիճան:

Անգրանիկ Հայաստանի Հանրա-
 պետութեան կազմութենէն յետոյ Բա-
 նեցաւ գործօն ծառայութենէ եւ մեկ-
 նեցաւ Ամերիկայի Ֆրէզկօ Բաղաբը,
 ուր Եօրը սարի խաղաղ ընտանեկան
 կեանք մը ապրելէ յետոյ կնկնեց իր
 մահկանացուն 1927 Օգոստոս 31ին:

Անգրանիկ իբրեւ հեմարիս հայ-
 րենասէր եւ իբրեւ անճանախնդիր ու
 անձնուր հայորդի՝ սիրելի եղած էր
 ընդհանուր հայութեան. իր յիշատակը
 միշտ վառ կը մնայ ամէն հայու սրտին
 խորը: Անգրանիկ իր սուրբ նուիրած
 էր Հայաստանի Թանգարանին:

ԿՌՈՒՆԿ

ՀԱՏ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Lento

Կոմիտասի կոմիտասի — կոմիտասի — ծառայելով
 Հայ — շին — շին
 Կոմիտասի ծառայելով — կոմիտասի ծառայելով
 Կոմիտասի ծառայելով — կոմիտասի ծառայելով
 Կոմիտասի ծառայելով — կոմիտասի ծառայելով

Կոմիտասի կոմիտասի, ծառայելով
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով
 Մի վազե, երանիք շուրջ կր հասնիս
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Փողեղ եմ ու եկել մըլեբու ու այգիս,
 Քանի որ ա՛յս կ'անեմ, կու բաղուի հոգիս,
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Քեզ խապար հարցնողին չես ասիր թալապ,
 Զայնիկդ անուշ կուգայ քան ըղջրի տալապ
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Ասուած՝ քեզնե խնդրեմ մուրվաք ու քեռամ,
 Ղարիպին սիրեմ է խոց, հիկերն է վերամ,
 Կերած հացն է լեղի ու ջուրն է հարամ
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Ո՛չ ըզլուր օրն գիտեմ, ո՛չ ըզկիրակին,
 Զարեած է զիս շամփուրն բուսած կրակին,
 Այրիս չեմ հոգար՝ ձեզնե կարօս եմ
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Պաղտասու կուգաս՝ կ'երթաս ի Սեհրադ,
 Քղբիկ մի գրեմ, սամ քեզ ամանաք,
 Ասուած բող վկայ լինի քո վըրադ,
 Տարեալ հասուցես զայդ իմ սիրելեաց:

Գրել եմ մեջ թղթիս՝ քե հոս մնացի,
 Օրիկ մի օրանց զայերս չը բացի,
 Սիրելիք, ձեզնե կարօս մնացի
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Անունն է մօտեցել, գնալու ես քեպսիր,
 Երամ ես ժողվել հազարներ ու բիւր,
 Ինձ պատասխան չսրիք, ելար գնացիր
 Կոմիտասի կոմիտասի ծառայելով

Վերագրուած ՆԱԶԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱԿԻ

ԵԱՐՕ ԶԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Allegro

Եարօ զա՛ն, դու Մասիսի սարն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես

Եարօ զա՛ն, դու Մասիսի սարն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես,
 Եարօ զա՛ն, դու իմ արժի տերն ես

Եարօ զա՛ն, Գայրուսի զանիկ կ'անեմ,
 Եարօ զա՛ն, Գայրուսի զանիկ կ'անեմ,
 Եարօ զա՛ն, Գայրուսի զանիկ կ'անեմ,
 Եարօ զա՛ն, Գայրուսի զանիկ կ'անեմ

Եարօ զա՛ն, արի գնանք ժամբ,
 Գնանք ժամբ, դիմաճալ մեր զանբ,
 Եանա, Եանա, Եանա, Եանա, Եանա,
 Ալ պլուզիկ մեռնեմ, բոյ ու բախիկ մեռնեմ,
 Եարօ զա՛ն, արի գնանք ժամբ

Փողոցում բարեւ կուտաս կ'անցնես,
 Ինչ կը լինի մեկ էլ հալրս հարցնես,
 Եանա, Եանա, Եանա, Եանա, Եանա,
 Ալ պլուզիկ մեռնեմ, կամար ունիկ մեռնեմ,
 Եարօ զա՛ն, արի գնանք ժամբ

Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն,
 Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն,
 Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն,
 Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն, Եարօ զա՛ն

(*) Կառվել էր վարձեմ (նուս.)

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

ԻՆՉ ԿՕՆԻՄ ՇԷՔԻՄԸ

Մշակում՝ Ա. ԲԱՐԵՈՒԴԱՐԵԱՆԻ

Moderato

Բնչ կօ- նրժ հե- քի- ղն, քնչ կօ- նրժ կա- րէն, ախ շարէն, եա՛ր
 Բու ուզածը ուրիշ գիղ ա, ուրի՛շ գիղ
 Բու ուզածը ուրիշ գիղ ա, ուրիշ գիղ,
 Էրում է մընկամբն, չէ լաւնում ետէն,
 Բու ուզածըն ուրիշ գիղ է, ո՛ւրիշ գիղ:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԷՆ

Ի՞նչ կօնիմ հեքիմբն, ի՞նչ կօնիմ շարէն՝
 ախ շարէն, եա՛ր
 Բու ուզածը ուրիշ գիղ ա, ուրի՛շ գիղ
 Բու ուզածը ուրիշ գիղ ա, ուրիշ գիղ,
 Էրում է մընկամբն, չէ լաւնում ետէն,
 Բու ուզածըն ուրիշ գիղ է, ո՛ւրիշ գիղ:

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Ասաց քե. «Հիւսացի՛ գըլխեմե գընա՛,
 «Բու ասածըն ուրիշ սիղ է, ուրի՛շ սիղ.
 «Է՛ս քու արամունեմբն քիզի չի մընա,
 «Բու ասածըն ուրիշ սիղ է, ուրի՛շ սիղ:»
 Ուրիշ սիղ, ամա՛ն, ուրիշ սիղ:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԷՆ

Ասի քե. «Էջիսեմեղ չիմ հանգչում սանքս,
 «Ձեռնիրքս քըլացաւ՝ չէ շինում բանքս,
 «Էրվեցաւ ջիգարքս, մազվեցաւ ջանքս՝
 «Բու սրվածըն ուրիշ գիղ է, ուրի՛շ գիղ:»

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Ասաց. «Իմ գիղեմեն քիզ չը կայ շարա,
 «Գընա՛ քե խիլ՛ ունիս՝ գըլխիդ նար արա՛,
 «Քե չէ՛ անիլ կուտամ քիզ փարա փարա.
 «Բու ասածըն ուրիշ սիղ է, ուրի՛շ սիղ:»

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԷՆ

Ես բըլբուլ իմ, վարդըս մընաց խարումըն.
 Կըրակ գըրիք սըրսիս խուցի ետումըն.
 Վունց գըրանումըն կայ, վունց դավթարումըն՝
 Բու սրվածըն ուրիշ գիղ է, ուրի՛շ գիղ:

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Ասաց քե. «Քի զարար՝ շինեցիր շահրդ.
 «Կըրեցիր աղաբըդ, կըրեցիր անրդ.
 «Մի՛ վիթի արումըդ, մի՛ շանց սա մահրդ,
 «Բու ասածըն ուրիշ սիղ է, ուրի՛շ սիղ:»

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԷՆ

Ասի քե. «Մազիրըդ սուրմա իս անում,
 «Հենց գիտիս՝ չիմ գիտի, եա՛ր, չիմ իմանում.
 «Մերըդ ինձ մահ դառաւ՝ էլ չիմ դիմանում,
 «Բու սրվածըն ուրիշ գիղ է, ուրի՛շ գիղ:»

ԱԼ ԷՂՆԻՄ

Մշակում՝ Ա. ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆԻ

ՃՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ

Allegretto

Կող-բայ ե-լան սե-լեր, Կըրակ հոգուս քե-լեր.
 Կամաց քե-լ սե-լեր, Կապեմ չուլքիս քե-լեր:
 Ալ եղնիմ, ալ եղնիմ, Դօշիդ վըրեմ խալ եղնիմ,
 Թուշըդ պագնեմ գօր-գիշեր, Ես քու սիրամ ետրօն եմ:
 Կողբայ ելան սե-լեր, Կըրակ հոգուս քե-լեր.
 Կամաց քե-լ սե-լեր, Կապեմ չուլքիս քե-լեր:
 Ալ եղնիմ, ալ եղնիմ, Դօշիդ վըրեմ խալ եղնիմ,
 Թուշըդ պագնեմ գօր-գիշեր, Ես քու սիրամ ետրօն եմ:
 Ալ եղնիմ, ալ եղնիմ, Դօշիդ վըրեմ խալ եղնիմ,
 Թուշըդ պագնեմ գօր-գիշեր, Ես քու սիրամ ետրօն եմ:

—Աղջի գընանք մեր բաղչեն,
 Բանանք մեր սըրսի բաղչեն,
 Պագըդ դու սուր, պագըդ ես,
 Թող դու շանաներն ամաչեն:

Ալ եղնիմ, խալ եղնիմ,
 Դօշիդ վըրեմ խալ եղնիմ,
 Թուշըդ պագնեմ գօր-գիշեր,
 Ես քու սիրամ ետրօն եմ:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԷՆ

Հիդըս խօսի՛, մի՛ կեմա խըռովի պես,
 Տալիս սըլիք՝ գեմիս սարաւ ծովի պես,
 Կու մեռնիմ, — չիս տեսի Սայաթ-Նովի պես.
 Բու սրվածըն ուրիշ գիղ է, ուրի՛շ գիղ:
 Անա՛ն, ուրիշ գիղ:

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Թագաւուրի բագի լայրդ քարն իմ,
 Շիրինի պես Փանրադի գիղաքն իմ,
 Ես է՛ն գըլխեմ Սայաթ-Նովու ետրն իմ,
 Բու ասածըն ուրիշ սիղ է, ուրի՛շ սիղ:

Կօնիմ=կ'ընեմ: Գիղ=գեղ: Տիղ=տեղ: Մընկամ=սպեղանի: Էջիսեմեղ=քու սերեղ: Վունց=ինչպես: Գեմի=նաւ:
 Կօնիմ=կ'ընեմ: Գիղ=գեղ: Տիղ=տեղ: Մընկամ=սպեղանի: Էջիսեմեղ=քու սերեղ: Վունց=ինչպես: Գեմի=նաւ:

ՊԵՎՉԱՏՈՒ ԱՂՋԻԿ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Moderato

Մեկ-գա-րու աղ-ջիկ - Կ ԴՅ-նեն դուրս ա-

րի քո քո-յՅ քեա - նեմ կո-րի գո-նաւ

հա-րաւ-ցա-րա քիւր-քի գեա քայ

ան-գառ չեա յՅ - քե՛ն

Պեկզատ՛ւ աղջիկ, դրոնեն դո՛ւրս արի,
Քո բոյր սեսնեմ:
— Կորի՛ր գրնա, հարավզասա,
Քիւրքի գեասայ,
Անտա չե՛ս մրսել, չինար չե՛ս սեսել:
Պեկզատ՛ւ աղջիկ, դրոնեն դո՛ւրս արի,
Քո երես սեսնեմ:
— Կորի՛ր գրնա, հարավզասա,
Քիւրքի գեասայ,
Պարեգ չե՛ս մրսել, խրնան չե՛ս քաղել:

Պեկզատ՛ւ աղջիկ, դրոնեն դո՛ւրս արի,
Քո աչեր սեսնեմ:
— Կորի՛ր գրնա, հարավզասա,
Քիւրքի գեասայ,
Եկինք չե՛ս նայել, ասղեր չե՛ս սեսել:
Պեկզատ՛ւ աղջիկ, դրոնեն դո՛ւրս արի,
Քո կուրծք սեսնեմ:
— Կորի՛ր գրնա, հարավզասա,
Քիւրքի գեասայ,
Սարեր չե՛ս պրսել, մարմար չե՛ս սեսել:

ԴԱՐՁԵԱԼ ՓԱՅԼԵՑ

Tempo di Marcia

Պար-չեայ քայ-ջիկ Աստուծոյ ԳՅԵ իմն յի-ցա-րու-քեան զԿ-րօ-շապ

կեց-յի հայ-րե - ձիք գո-չե- լով բարձ-րա-յՅ-րին ա-րա-ղայկ:

կեց-յի հայ-րե ձիք գո-չե- լով բարձ-րա-յՅ-րին ա-րա-ղայկ:

ԴԱՐՁԵԱԼ ՓԱՅԼԵՑ

Դարձեալ փաղեց Սասնոյ գրլիին
Ազատութեան դրօշակ,
Կեցցե՛ Հայրենիք գոչելով
Բարձրացրին աղաղակ:

Թրնդաց, որոսաց ձայներից
Ողջ աշխարհը հայկական.
Խոււր-խոււր կը գան հայ զաւակներ
Հայրենիքին օգնութեան:

Դուրգեն, վահան, Հրապը-Գրծով,
Քաջ Անդրանիկ ղեկավար՝
Տալուրիկի լեռներումը
Նըրջում էին անդադար:

Սարափեցին փլուս ցեղեր,
Մինչ պալատը սուլքանի՝
Հրամայեց շուտ կործանել
Դիրքերը հայդուկների:

Ահա անգուր մեր քեանին...
Սարափելի սեսարան...
«Ժամանակ է վրեժ լուծել...»
Գոչեց ձայնը հայկական:

Կրակ սեղաց հայ փաջերի
Բրնակավայր դիրքերից,
Կոտորուեցին քրքամիներ
Անուելի գրնդակներից:

ՈՂԲ ՍԻՐՈՅ

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

Ա. ԻՍԱՀԱԿԱՆ

Moderato

Սիր-չա-րայ- աճ ին-քե՛ն բայ-ուաւ, անկ ու ցաւ-պէ՛ն բո՛ն կու-գայ

Սի ջի՛նն ե-կաւ, ան-քե՛ր ե - կաւ, ան-քի իմ եա-րՅ քրոն չե-կաւ:

Սի ջի՛նն ե-կաւ, ան-քե՛ր ե - կաւ, ան-քի իմ եա-րՅ քրոն չե-կաւ:

Արշալոյսը նուրբ բացուաւ,
Ամպու զամպեն բոն կուգայ,
Ա՛լ ձին եկաւ, անէր եկաւ
Ա՛խ, իմ եարք տուն չեկաւ:

Լոյսը բացուաւ, դուրբ բացուաւ,
Ա՛լ ձին ֆրեւած ներս ինկաւ,
Սիրուն կրծքին վերք սացած
Արիւն քարախ ներս ինկաւ:

Ա՛խ, սիրուն ձի դու ինձ ասա,
Ո՛ր սեղ բողիք իմ եարք,
Ո՛ր ձորի մեջ, ո՛ր փարի սակ,
Անէր բողիք իմ եարք:

Ամպեր եկան, մուրք պատեց,
Մինակ նսած կուլամ ես,
Սիրելիս կորած եարես
Սուգ ու շիվան կ'անեմ ես:

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ

(ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՖԷՐԷՔ 4 ԱՐԱՐ)

(ԳԻԻԼՉՈՂՐԱ ԵՒ ԸՆԵՐՈՒՂԻՆԵՐԸ)

ՈՒՋԵՒՐ ՊԵՎ ՀԱՃԻՊԵԿՈՎԻ

Moderato

Գրել չօհրա: Որ- տե- ղից պա- սա- հեց Վար- ուսմ ի՞նչ Վի- ջի
 Վալ Վ- լան եւ սիր- քա- կը - րա- կով լեց- ինչ
 սյր - ում ե՞մ: Ընկերուհիներդ: - ինչ վար եւ սրա- ըս- ղը - ուսմ
 Գրել չօհ- րա, լեց ա- սա, ինչ- պես ի խ- լա- ցար- ուսմ
 Գրել չօհ- րա, լեց ա- սա, Վիր- քոջ ինչ պես է սյ- րամ, Գրել չօհ- րա
 լեց ա- սա, լեց ա- սա Գրել- չօհ- րա

ԳԻԻԼՉՈՂՐԱ

Ո՞րտեղից պատահեց, Ասուած իմ,
 Արշին մալ ալան,
 Եւ սրքս կրակով լցեց, այլ ո՞ւմ եմ:
 Ինք լաւ, խօսեք բողբոջ,
 Արշին մալ ալան,
 Սիրեցի ամենից բարձր, սանջուում եմ:
 Ինձ գցեց այս դարդերի մեջ,
 Արշին մալ ալան,
 Հալ շք մնաց իմ սրխս մեջ, այլ ո՞ւմ եմ:
 Զօր ու գիշեր մսածում եմ,
 Արշին մալ ալան,
 Եւ կարծես քե երազում եմ, սանջուում եմ:

ԸՆԿԵՐՈՒՂԻՆԵՐԸ

Ի՞նչ վաճ եւ տախտաբուած,
 Գրել չօհրա՛, մեզ ասա,
 Ինչպես մի խելագարուած,
 Գրել չօհրա՛, մեզ ասա,
 Սրքսդ ինչպես է արած,
 Գրել չօհրա՛, մեզ ասա,
 Մեզ ասա, Գրել չօհրա՛:
 Օրհորդին այդ չի սագի,
 Տխրելն ու մսածելը,
 Այդ ի՞նչ է քեզ պատահել,
 Գրել չօհրա՛, շուտ ասա,
 Մեզ ասա, Գրել չօհրա՛:

ՋԱՆ ԳԻԻԼԻԻՄ

(ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ԵՐԳ)

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Ճա- նիստ քա- կը Ճա- նի- ջալ ջան գի- լում ջան, ջան
 ի՞նչ եւս- րը քանց լեց Չ- ջալ ջան Ճա- ղիկ ջան, ջան
 ջան Ճա- ղիկ ջան ջան:

Ծառի սակր մանիւակ,
 Ջան գիւլիւմ ջան, ջան,
 Իմ եարք քանց քեզ շիւակ,
 Ջան գիւլիւմ, ջան, ջան,
 Ջան ծաղիկ ջան, ջան:

Արխալուղը(*) կարել եմ,
 Ոսկե կոնակ շարել եմ.
 Նանի ջան դարդ մի՛ անի
 Եւ սիրածքս նարել եմ:

Նախաստափին խնկի ծառ(*)
 Խնձոր բալեմ՝ արի սար,
 Ուրբաք—աքաք քեզ մօհլար,
 Լոյս կիրակի արի սա՛ր:

Քաֆուլիդ(**) կալին մեռնեմ,
 Երեսիդ խալին մեռնեմ,
 Լսել եմ կարգացուր ես,
 Սաղմոսիդ ծալին մեռնեմ:

Մեր սան առաջին դարան՝
 Աղջիկեք եկան եւ դառան,
 Կուռքս սարայ որ բռնեմ,
 Շարած մարգարիս դառան:

Ծառի սակր հով քանի
 Քաֆուլիդ քանին սանի.
 Բա դու սարում ու ձորում
 Իմ բունը ո՞նց կը սանի:

Այ տղայ բաղի միջին,
 Ոսկերդ շաղի միջին,
 Կանչի՛ կանչելուդ մեռնեմ,
 Եւ եմ քո խաղի միջին:

Չափարի սակ չափ կը սամ,
 Քիսով ոսկի քափ կը սամ,
 Ես իմ պսիկ սեղովս
 Քեզ պես շահին խաբ կը սամ:

Եւ աղջիկ եմ ալ կ'ուզեմ,
 Բողջես ծալ ու ծալ կ'ուզեմ.
 Երբոր եարի տուն երբամ
 Գօտիս քիւրս շալ կ'ուզեմ:

Սարերումը տուն ունեմ,
 Միջին՝ ոսկի սին ունեմ,
 Ա՛յ շա՛ն տղայ քի՛չ խօսա,
 Քեզ պես հազար տուն ունեմ:

(*) Եւրամանչիւր տղեն վերջ կրկնել «Ջան գիւ- լիւմ ջան, ջան», ինչպես վերը:

(*) Բանկոն:
 (**) Խոպոպիդ:

ՄԵՆՔ ՊԷՏՔ Է ԿՈՈՒԵՆՔ

Tempo di Marcia

Մենք պէտք է կոուենք եւ ո՛չ լաց լինենք, ազգի կորուսք գեներոլ յես խլենք,
 Այսօր դար լացինք, ո՛վ է լսողը, Մեզ ի՞նչ շան բերեց արցունքի ծովը:
 Այլեւս չը լանք եւ ո՛չ լաց լինենք, Կրակուած արտով մեր գործը վարենք,
 Անվեհեր քաջին այս է պատկանում, Մի՞տ ազգաւ մեռնել կուուի լայն դաշտում:
 Մոլի եւ երկչոտ բռնամիտ քող լալ, Երբ հայ քաջի դեմ կուուի դուրս կուգայ,
 Մենք վախեցող չենք մահից, սանջանից, Եւ ոչ ալ մահու դաժան գնդակից:
 Անեծք այն հօրն որ չի մղում որդուն, Որ ազգի սիրոյն նա քափէ արիւն,
 Անօ՛ր այն Հային եւ բիւր նախասինք, Որ ազգի սիրոյն չի գործում բարիք:

ԻՄ ԵԱՐԸ

Ա. ՎՍԱՐԱՆԴԻ ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

Andante

Սի-րի եր-գիր սի-րուն բը-բու, Բո դայ-լայ - լինի իմ եար-րին,
 քող բու-րաս-քանն ու վարդն ա-մու, ա-րի քա-ռիր մեր կը-րին
 քող բու-րաս-քանն ու վարդն ա-մու, ա-րի քա-ռիր մեր կը-րին:

Արի է՛ գիր սիրուն բլբուլ,
 Բո դայլայիկն իմ եարին,
 Թող բուրասանն ու վարդն ամուլ,
 Արի քառիր մեր կրքին:

Հաւասարեք աչերն այդ խոր
 Թէ լինեին երկնում,
 Մարդիկ պիտի ուզեին, որ
 Գիշեր լիներ միտ կեանքում:

Իմ եարն ունի շուշան այսեր,
 Ալ վարդ շերմեր, շող գանգուր,
 Իմ եարն ունի ծով ծով աչեր,
 Որ շողում են սեր ու հուր:

Մի որ եարիս քերք ընկած
 Անցնում էի դաշտերով,
 Խոս ու ծաղիկ սխալազգած
 Նայում էին ապշելով:

Նա սիւտ մ'ունի խորունկ՝ այնքան,
 Որ պարփակեց իմ հոգին,
 Ու սեղ մնաց դեռ բաւական
 Թշուառ մարդկանց ցաւ, հոգին:

Երբ տուն դարձանք ու ետքս ընկաւ
 Բազուկներուս մեջ յոգնած,
 Խոս ու ծաղիկ գայ անբաւ
 Փեշերին հետ տուն եկած:

Արի երգիր սիրուն բլբուլ,
 Բո դայլայիկն իմ եարին,
 Թող բուրասանն ու վարդն ամուլ,
 Արի գովիր իմ եարին:

Ծերուկ լեռներ, հսկայ ժայռեր,
 Ստուեր ձգեք ջրերին,
 Որ արեւի չար շողիկներ
 Չհամբուրեն իմ եարին:

Սիրուն աստղեր, հուր աչուկներ,
 Չեր շողն ու փայլն են սիրուն,
 Սակայն եարիս սեւ սաք աչեր,
 Չեզանից էլ են սիրուն:

Լողանում է իմ եարն այսօր
 Փաղ ու վնիս ջրերում,
 Իմացել են շողեր բոլոր
 Ու քաղ կապել ամպերում:

Ծերուկ լեռներ, հսկայ ժայռեր,
 Ստուեր ձգեք ջրերին,
 Լաւ ծածկեցեք ջուրն ու ափեր,
 Որ չեսնեն իմ եարին:

ՏԵՐ ՈՂՈՐՄԵԱ

Հս ԵԿՄԱԼԵԱՆԻ

Lento

Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա,
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա:
Ամենասուրբ Երրորդութիւն
Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն,
Եւ հիւանդաց բժշկութիւն,
Ազգիս Հայոց՝ սեր, միութիւն:

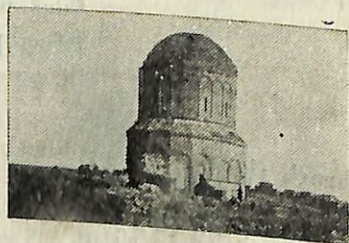
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա,
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա:
Արի՛ Ասուած հարցն մերոց,
Որ ապաւենդ ես նեղելոց,
Հա՛ս օգնութիւն ծառայից բոց,
Լե՛ր օգնական ազգիս Հայոց:

Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա,
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա:
Միջնորդութեամբ Մերոյ Խաչիդ,
Եւ անարատ Սուրբ Ծնողիդ,
Յիշեա՛ զնեղումն արեան Փրկչիդ,
Ե՛լ ի խնդիր փոքու հօտիդ:

Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա,
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա:
Զի գիտացա՛մ մե՛ք հաւաստեալ,
Որ Հափ մեղաց մերոց լցաւ,
Ուստի Տէրդ մեր բարկացաւ,
Առ ի խրատել զմեզ զարթեալ:

Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա,
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա:
Ար՛դ անկանիմք առաջի քո,
Գոչեմք մեղայ Տեսնող մերոյ,
Դարձո՛ ի մենջ ցատումն քո,
Վասն անապառ գրութեան քո:

Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա,
Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա:
Ի քե՛ն հայցեմք մեզ օգնութիւն,
Ամենասուրբ Երրորդութիւն,
Տո՛ւր աշխարհիս խաղաղութիւն,
Ազգիս Հայոց ազատութիւն:

ԱՆԻՒ Ա. ՓՐԿԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
(օրհնուած 980թ.)

ՎԵՐՔԵՐՈՎ ԼԻ

(ՍԷՐԷՄՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ)

Moderato

Վերքերով լի ջան ֆիսայ եմ,
Թափառական սուն չունեմ,
Եարիս փոխան զենքս եմ գրկել,
Մի տեղ հանգիստ քուն չունեմ:

Արիւնոտ երկրի սուգ ու շիւան
Ինձ դուրս կանչեց փակ կեանքից,
Տանջուած հայրենիքի սերը
Զը վախեցուց վսանգից:

Սասնոյ լեռներ գողգորայ են,
Շատ բարձր են, խիստ դժուար,
Կեանքի խաչը ես շալակած՝
Այնտեղ սարի շուրջ:

Կախաղանից երբ որ քամին
Ինձ սարուբերե՛ հօծակն,
Յիշե՛ք Պետրոս Արեւմեանին
Վասից վրեժ գողալին:

Ես խաչուեցայ, ջան ֆիսայի
Հսկրբունքս սուրբ մնայ,
Թող իմ արեան կարիլներով
Հայ զինուորը զօրանայ:

Մականդանական միութիւն
Իմ խաչովս կրնբուեց,
Եղբայրական սիրոյ զենքով
Բունակալը խորսակուեց:

Անա հանգիստ հող կը մտնեմ,
Յոյսս դուք էք, ընկերներ,
Շարունակեցե՛ք սուրբ գործը
Դաւանկցութեան վե՛ն քաջեր:

1. ԱՂԱՅԵԱՆ

ԾԻԾԵՆՆԱԿԸ ԲՈՅՆ ԿԸ ՇԻՆԷ(*)

Musical score for 'ԱՂԱՅԵԱՆ' with lyrics: Ծր- ճեռ- նա- կը բայն կը- շք- նե և կը շք- նե... և կը- ցե- տ- մ- ճնն թի շքեց փակ- ցը- նե- լիս իր հին բոյ- նը... կը թի - շք մ- ճնն թի շքեց փակ- ցը- նե- լիս իր հին բոյ- նը- լի- շք:

Ծիծեռնակը բայն է շինում, Ե՛ւ շինում է, ե՛ւ երգում, Ամեն մի շիւղ կայցնելիս Իր հին բայնըն է լիում:

Նա լիում է անցեալ տարին, Իր սնուցած ձագերին, Որոնց համբին լախտակեց Արխնարբու բեւառին:

Մեկ անգամ եր նա բայն շինել, Եւ շա՛ս անգամ կարկասել, Բայց այս անգամ վերադարձին Բայնն աւերակ էր գտել:

Բայց նա կրկին բայն է շինում, Ե՛ւ շինում է, ե՛ւ երգում, Ամեն մի շիւղ կայցնելիս Իր հին բայնըն է լիում:

(*) 1. Աղայեանի այս գոջերիկ բանաստեղծութիւնը, որ այլաբանորէն հայ գաղթականներուն նուիրում էր ժամանակին, քրհայ նրասարակութիւններու մէջ արեւմտահայերէնի փոխում է: Որքան եւ մեկն էղանակի բառերը բլիւզին վրայ արեւմտեան հայերէնով դրին, սակայն կը նախընտրեն բանաստեղծութիւնը իր բնագրին ձեւով:

ԽՈՒՖ՝ Ա. ԻՍՍԶԱԿԵԱՆԻ

ԾՈՎԸ

Allegro musical score for 'ԾՈՎԸ' with lyrics: Ծո- վը յոգ- նած փր- փոր բեր- նին մ- փին ըն- կած կը հե- ւայ Ծն- ա- փե- լից Ե- րկ Ե- թին ճո- վը մե- րայ կը շք- ղայ Եւ- շք- րը սր- ցիս, առ- իուն, առ- ցուն կեանք- փր- նե- ու ու եւ փո- լից, կը- փեմ մայ- լից փայ- թի մ- փուն, մայ- լից Եւ- նակ առ- ըն- կեր

ԱՆՈՒՇ ՀՈՎԻԿ

1. ՇԱՆԹ

Moderato musical score for 'ԱՆՈՒՇ ՀՈՎԻԿ' with lyrics: Ան- հա ե- լա յը- սինն սր- ճար մըք ան- սի- րու ջար- ուն- քն- ան- հա... Եւ- նակն այ գե- դա- ցարդ դուք ու- նե- յաւ ճայ- ուն- քն- ան- հա... Ան- հա ըն- ձ հո- փի, փը- շք յու- շիկ ու դէպ ինչ բեր թիւր ժիր մ- փի: Ան- հա ըն- ձ հո- փի, փը- շք յու- շիկ ու դէպ ինչ բեր թիւր ժիր մ- փի:

Ահա՛ էլա լուսինն արծաթ Մուր անպերու սուտերէն, Ահա՛ նաւակն ալ գեղազարդ Գուրս սահեցաւ ծայրերէն. Անո՛ւ ճուղիկ, փրշէ յուշիկ, Ու դէպ ինչ բեր թիւր ժիր ախի:

Նաւակին մէջ իմ գեղունին Փռուած՝ անփոք՝ լուսնի սակ, Կը ձայնակցի իր կիրառին, Հնչուն ձայնով մը յասակ. Անո՛ւ ճուղիկ, փրշէ յուշիկ, Ու դէպ ինչ բեր երգն անուշիկ:

Ձայնով կ'երգէ սեր ու գգուանք, Համակ յուզում ու սարսուռ. Ա՛լ քո՛ղ, աղջիկ, երգն ու նուագ, Բոց աչքերդ ինչ դարձուր. Անո՛ւ ճուղիկ, փրշէ յուշիկ, Ու դէպ ինչ բեր երգն ու աղջիկ:

Ծովը յոգնած փրփուր բերնին, Ափին բնկած կը հեւայ, Ժեռ ափերից մեզը մըրին Ծովի վրայ կը սողայ: Վերք սրբիս անուն անուն Կեանքից հեռու եմ փախե, Կ'ուզեմ ապրեմ վայրի ափում, Ապրել մենակ, անընկեր:

ԾՈՎԸ

Ասղունք մեկ-մեկ էլան բազման Երկնի փերուզ արտոնում, Ասղերի պես երգես էլան Հոգուս մրուալ խորհեում: Սրբիս լարերն իսկու- իսկուց Կեանքս բոցած երգեցին, Հովը հեւաց մունջ ու մամունջ, Ասղունք վրաս լուռ լացին:

Ամպերն բնկան ծովի վրէն Հազար բերնով ջուր խորին, Թրուա որորն խոլոր ծովէն, Ծրուց, նրասալ բուխ փարին: — Ես է՛լ ինչ պես, մենիկ որո՛ւր, Աչքս արցունք ու սրտում, Կը բախառիմ ողոր- մուր, Կեանքի հեռու՛ ափերում...

ՍՍՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐ

(ՕՐԲԵՐԹԻՆ ԵՐԳԵՐԷՆ)

ՄԱՆԻՇԱԿ ԵՄ ԵՍ ՔԱՂԵԼ

brudes. Դ. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

Andante

Մա-նի-շա-կ եմ ես Քա-ղե-լ
 քե-ն քե-ն զու-ր մ- Տե-ն-ե-թ ք- Նա-նան
 քե-ն ես իմ իրա-նքս արե-րն եմ: Մար-դ-ա-ր ինչ-ն քան
 չի ու-ն-կա-ն ար չի-նան եմ քե-ն ինչ-ն քան ինչ-ն
 ես քանն ա-ր ի մար-դի-ն քե-ն:

Մանիշակ եմ ես քաղել
 Քեզի բնայ բերելու,
 Որ ամենը իմանան,
 Թե ես իմ խոսքի սերն եմ:

Մարս ամիսն է հետք բան չի,
 Ո՛վ կասի ձեռն եմ քեզի,
 Մասներս քիակ շինելով,
 Էս բանն արի, Վարդիթե՛ր:

Մեռնեմ եղ աչ-ունեբերիդ,
 Որ ծիածանն ա ու արեւ,
 Մեռնեմ եղ անուշ լեզուիդ,
 Որ տեսնելիս՝ սայ բարեւ:

Ուղիղ քանն սարուն եմ,
 Տանրուքք շուտ անցաւ,
 Էս երկուսը, հենց, գիտե՞ս,
 Երկու հարիւրից անցաւ:

Էգուց ծամ պիտի գնաս,
 Գնացած նամբիդ ես մասաղ,
 Համբեդ պիտի սպասեմ,
 Կես գիտեբեհն էլ շատ վաղ:

Հայաստանում մի հաս ես,
 Ոչ ոք ունի քեզ պես ես,
 Քեզ տեսնող ազաւ տղան,
 Գլուխը կը սայ քարե քար:

Միտքս բաւեց իրա մօս,
 Կսեց հոգուս քելերը,
 Ասաց մի օր կը ստանաս
 Նեղուքեանը փոխարեհն:

ՏԵՐ ԿԵՑՈ՛ ԴՈՒ ՋՀԱՅՍ

brudes. Մ. ԵԿՄԱԼԵԱՆԻ

houf՝ Մ. ԹԱՂԻԱԴԵԱՆՅԻ

Adagio

Կե-ցո՛ դու զՀայս,
 Ու առա զնոսա պայծառ,
 Կեցո՛ Դու զՀայս:
 Չողորմութիւնը վերին
 Հանեաց ձօնել կողին,
 Ձի կողին մարբասցուք
 Ապրիլ յասիս:
 Ո՛վ Տեր մեր, Տեր փուշա,
 Չազգ մեր համայն փրկեա՛
 Ի բեմաւեաց:
 Կապի՛ զայս կողուն,
 Հա՛ս զարմատյ զբուն
 Եւ զազգ մեր պարսաւուն
 Արա՛ հօգօր:
 Ի Քո իջեալ տեղի
 Չարո՛ւ Հայրապետի
 Մեր հաստատեա՛

Տե՛ր, կեցո՛ Դու զՀայս,
 Եւ առա զնոսա պայծառ,
 Կեցո՛ Դու զՀայս:

Չողորմութիւնը վերին
 Հանեաց ձօնել կողին,
 Ձի կողին մարբասցուք
 Ապրիլ յասիս:

Ո՛վ Տեր մեր, Տեր փուշա,
 Չազգ մեր համայն փրկեա՛
 Ի բեմաւեաց:

Կապի՛ զայս կողուն,
 Հա՛ս զարմատյ զբուն
 Եւ զազգ մեր պարսաւուն
 Արա՛ հօգօր:

Ի Քո իջեալ տեղի
 Չարո՛ւ Հայրապետի
 Մեր հաստատեա՛

Ձերկարութիւն կենաց
 Հօր մեր ասուածագեաց
 Շնորհեա՛ պետին մեր հարց
 Որ զմեզ հովուէ:

Աշովդ համասարած
 Չազգ մեր արհաւալած
 Փոյք գումարեա
 Յաւարի Արարատեան,
 Ի վայր մեր ձննդեան,
 Որ այժմ է սեպհական
 Օտար ազգաց:

Առաքեա՛ ի բարձանց
 Ձհամակցութիւն կամաց
 Ի մերազնեայս:
 Ձովն ի մեծ յարո՛
 Հովիւ ազգի մերոյ
 Տո՛ւր նմա ցուպ հովիւ
 Հովուել զմեզ:

ԲԵՐԴԻՅԸ ԴՈՒՐՍ ԵԼԱՅ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Andante

Բեր-դի-յՅ Դուրս ե-լայ, Ա-լա-գեազ տեալ,
 Դու-նու՛մ ե-լա ջան: Ա-բա-
 ջան ա-լե-րիս Դու-նու՛մ. Ե Դու-նու՛մ
 Դու՛ն կե-ցիս Դու-նու՛մ, Դու կեր-թում Դու-նու՛մ:
 Դու-նու՛մ ող-բա-նու՛մ Բո՛ց ու բար-խա-նու՛մ
 Ե, սա-րեք իմն Դու-նու՛մ Բե-ց-նից Գա-ր-ե-
 լու՛մ Բե-ց-նից Դու-նու՛մ Դու-նու՛մ Դու-նու՛մ

Բերդիցը դուրս ելայ, Ալագեազ տեալ,
 Խանութ եւա ջան,
 Աբաբան աչերիս դու՛նան է դառել,
 Դուն կեցիր բարով, ես կ'երթամ լալով,
 Լալով ողբալով, Բո՛ց ու բարխանով,
 Խաբեր ման գալով, Բեզնից գասուելով,
 Բնկեր հարելով, Ասուած կանչելով
 Մէկինն ոչխար կ'արածին մէկինն գառները,
 Խանութ եւա ջան
 Կանաչել են ծաղիկները, ծառերը,
 Դուն կեցիր բարով, ես կ'երթամ լալով,
 Լալով ողբալով, Բո՛ց ու բարխանով,
 Խաբեր ման գալով, Բեզնից գասուելով,

Բնկեր հարելով, Բնկեր հարելով,
 Զէնքեր շարժելով, Ասուած կանչելով:
 Արի գնանք Բու ման գալամ արտերը,
 Խանութ եւա ջան,
 Բեզնի տեալ նորացան իմ դարդերը,
 Դուն կեցիր բարով, եւայն:
 Ես Ազէկն եմ, Չամբիսեցի մի ջիւան,
 Խանութ եւա ջան,
 Բրունին սարան էսուց չուրի երեւան,
 Զեռ ու ասր կապին բերդը դրեցին,
 Դուն կեցիր բարով, եւայն:

“ՄԱՇՏԻ ԻՊԱՏ”

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՈՒՐԱԽ ՕՐԷՐԷԹԻ ԵՐԳԵՐԷՆ

ԱՂՋԻԿԿԻ ԿՈՒՏԱՍ՝ ՓՈՂ ԿՈՒՏԱՍ

ՈՒ. Պ. ՀԱՋԻԲԵԿՈՎ

Allegro

Ամառ-դի Դ-պար Դու Ներ Գու-նու՛մ Կա-պար Բա-րով
 Ես ե-լե-ցիս Բե-ց-նից Ես Գա-ր-ե-ր-ե-ցիս
 ու ե-լա: Այ Բարդ ա-սե՛մ, Բե-ց ա-նե-նից ա-նե-նից Գա-ր-ե-ր-ե-ցիս
 Կա-պար Դու Բո՛ց աղ-ջի-կե՛ց Բն-ճի Գու-նու՛մ Բե-ց-նից Գա-ր-ե-ր-ե-ցիս
 Կա-պար Դու Բո՛ց աղ-ջի-կե՛ց Բն-ճի Գու-նու՛մ Բե-ց-նից Գա-ր-ե-ր-ե-ցիս

ՌՈՍՏԱՍ ԲԷԳ
 Մաշտի Խպաս դու մեր տունը
 Հազար բարով ես եկել,
 Ի՛նչպես եղաւ որ, հոգի՛ ջան,
 Մաքերեցիր ու եկար:

ՌՈՍՏԱՍ ԲԷԳ
 Ա՛յ մարդ դու ինձ ասա տեսնեմ,
 Գրպանդ լի՞քն է փողերով,
 Ես եեզի օրիորդ աղջիկ սամ,
 Ո՛չ քե՛ աչի կին՝ սեւ շորերով:

ՄԱՇՏԻ
 Ա՛յ մարդ ասեմ, Բեզ ամենից,
 Ամենից շատն եմ սիրում,
 Դու Բո՛ց աղջիկը ինձի տուր,
 Տես քե՛ ինչպես եմ պանում:

— Փող կ'ուզե՛ս, տա՛մ.
 — Խնդրեմ տա՛ւր...
 — Աղջիկդ կը տա՛ւ.
 — Կը տա՛ւ:
 — Ասա Բո՛ց արեւ...
 — Բո՛ց արեւ...
 — Եթէ աղջիկս է՛ տա՛ւ Դեմքը:

ԵՍ ՍԻՐՈՒՄ ԵՄ ԲՈՒՌՆ ԹԱՓՈՎ

Փաղերգ

houf' և. ՋԱՐԵԱՆԻ — Gaudes. Ա. ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆԻ

Ես սիրում եմ բուն բափով,
 եւ ասում եմ խոր մահառիթ,
 եւ պայտաթի բնկերներին
 ես սիրում եմ բուն բափով:
 եւ իմ արձուկ նոյն սագնապով
 Արձուկ եմ սերն ու կռիւ—
 — ես սիրում եմ բուն բափով
 եւ ասում եմ խոր մահառիթ:

Վանցեն օրեր եւ տարիներ
 եւ կ'ամբանայ կապր սիրոյ,
 Յաղթանակի վառ յոյսերով,
 Վանցեն օրեր եւ տարիներ:

Եւ կը փաղի մահուր ու վեհ,
 Կը դառնայ մեր գործը սիրոյ:
 Վանցեն օրեր եւ տարիներ,
 եւ կ'ամբանայ կապր սիրոյ:

Այնքան կապր կը խորակուեն,
 Այնքան ձեւեր կ'անհետանան,
 Այս պայտառում մեծ ու յամառ՝
 Այնքան կապր կը խորակուեն:
 Մինչեւ դառնայ ճւղի-ճւղի
 Կեանքս ու նոր ձեւ սանայ,
 Այնքան կապր կը խորակուեն,
 Այնքան ձեւեր կ'անհետանան:

Ես սիրում եմ բուն բափով,
 եւ ասում եմ խոր մահառիթ,
 եւ պայտաթի բնկերներին
 ես սիրում եմ բուն բափով:
 եւ իմ արձուկ նոյն սագնապով
 Արձուկ եմ սերն ու կռիւ—
 — ես սիրում եմ բուն բափով
 եւ ասում եմ խոր մահառիթ:

Վանցեն օրեր եւ տարիներ
 եւ կ'ամբանայ կապր սիրոյ,
 Յաղթանակի վառ յոյսերով,
 Վանցեն օրեր եւ տարիներ:

Եւ կը փաղի մահուր ու վեհ,
 Կը դառնայ մեր գործը սիրոյ:
 Վանցեն օրեր եւ տարիներ,
 եւ կ'ամբանայ կապր սիրոյ:

Այնքան կապր կը խորակուեն,
 Այնքան ձեւեր կ'անհետանան,
 Այս պայտառում մեծ ու յամառ՝
 Այնքան կապր կը խորակուեն:
 Մինչեւ դառնայ ճւղի-ճւղի
 Կեանքս ու նոր ձեւ սանայ,
 Այնքան կապր կը խորակուեն,
 Այնքան ձեւեր կ'անհետանան:

ԿԱՐՄԻՐ ԳԻՆԻ, ԱՆՈՒՇ ԳԻՆԻ

(ԿՈՎԿԱՍՏԱՆԻ ՔԷՅՅԻ ԵՐԳ)

Կարմիր գինի, անուշ գինի,
 Գու համողի մասներն ուսեմ,
 Մեռած մարդու կեանք ես սալիս,
 Գու համողի հոգուն մեռնիմ,
 Մեք էլ նստեն մի քեյն անեն,
 Կարմիր գինին, անուշ գինին,
 Գինի խմենք եւ քեյն անեն,
 Մեկզմեկու մենք ջա՛ն ասեն,
 ջա՛ն, ջա՛ն, ջա՛ն:

Երկինք, գետին, Աստուած վկայ,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Քեյնիցը լաւ ոչինչ չկայ,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Դէ՛, քեյն արեւ, դուք աշխարհում,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Գու՛ւսանի լեզուն մնջանայ,
 վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ:

Կարմիր գինի, անուշ գինի,
 Գու համողի մասներն ուսեմ,
 Մեռած մարդու կեանք ես սալիս,
 Գու համողի հոգուն մեռնիմ,
 Մեք էլ նստեն մի քեյն անեն,
 Կարմիր գինին, անուշ գինին,
 Գինի խմենք եւ քեյն անեն,
 Մեկզմեկու մենք ջա՛ն ասեն,
 ջա՛ն, ջա՛ն, ջա՛ն:

Երկինք, գետին, Աստուած վկայ,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Քեյնիցը լաւ ոչինչ չկայ,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Դէ՛, քեյն արեւ, դուք աշխարհում,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Գու՛ւսանի լեզուն մնջանայ,
 վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ:

Մեք էլ նստեն մի քեյն անեն,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Կարմիր գինին, անուշ գինին,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Գինի խմենք եւ քեյն անեն,
 վա՛յ, վա՛յ,
 Մեկզմեկու մենք ջա՛ն ասեն,
 ջա՛ն, ջա՛ն, ջա՛ն:

Գինենք որ ամեն մի բույն
 Մի քաղ է դեպի յաղթանակ,
 Գինենք որ սալիս է յորձանք,
 Շարժում է ամեն մի բույն:
 Ինչքան էլ անից սրովեն,
 Թախիժով նայեն անցեալին,
 Գինենք, որ ամեն մի բույն
 Մի քաղ է դեպի յաղթանակ:

Թող է հնձում գերանդին,
 Ե՛կ հունձ արող մեքենայ,
 Հունձըս արձու կը մնայ,
 Ծող է հնձում գերանդին:
 Ե՛ն ու եռանդ բեր հանդին,
 Շուր սուր խուճաթը շինած,
 Ծող է հնձում գերանդին,
 Ե՛կ, հունձ արող մեքենայ:

ԶԱՐՕ

Խոսք՝ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

Երաժշ. Յ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆԻ

Moderato Assai

Ո՛հ - թե՛ - ի՞նչ պէս սիր - բուն Ձա - րու շա - քա՞նք քա - նո՞ւ
 քուն - կու - գաւա էն մութ չո - բին ի՞նչ քաղք սր - քին
 շո - շեր քա - նո՞ւ քուն կու - գաւա: էն մութ չո - բին
 ի՞նչ քաղք սր - քին շո - շեր քա - նո՞ւ քուն կու - գաւա:

Արեւի պէս սիրուն Ձարու,
 Շախաջ սալով սուն կուգաս,
 Էն մութ ձորին, իմ խոր արին
 Շողեր սալով սուն կուգաս:

Այ - վարդեր՝ կրճիկ վրան,
 Լոյս ցողեր՝ ոսկերիկ,
 Հովերի հետ ծամերդ քա՛ն,
 Մեռնիմ բուխ - բուխ ունեւերդ:

Արի՛ մօտս, եղնիկ աղջի՛կ,
 Արար - աշխարհ քո՛ղ, արի.
 Նազ մի՛ անի, նազիդ մասաղ,
 Անտեր սրտե՛ն վազ արի:

ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՍԻՐՈՅ ՀԱՄԱՐ

Allegro

Հայ - թե՛ - Նեկայ սիր - րոյ հա - խար: խո՞ւ - բեր պայ - րասիր -
 ուն էն քաղ հրա - քան էն - թո՞ ու - սե - բին, քա՛ն - քուն շո - բին
 աջ ու չափ: հրա - քան էն - թո՞ ու - սե - բին, քա՛ն - քուն շո - բին աջ ու չափ:

ՄԻ՛ ԼԱՐ ԲԸԼԲՈՒԼ

Խոսք՝ Ա. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Երաժշ. Ե. ԲԱԳԴՍՅԱՆԻ

Andante

Մի՛ լար բը - բու՛լ, քե՛զ մի քան ջի - ր, որ քո - թո - բին
 ա - նը - բա մար - դո՞ւ սիր - բուն, մար - դո՞ւ կար - յիր
 թո - վից պո - կե - չ ու քա - բա: մար - դո՞ւ սիր - բուն
 մար - դո՞ւ կար - յիր թո - վից պո - կե - չ ու քա - բա:

Մի՛ լար բըլուլ, քեզ մի քանջիր,
 Որ փոքրիկն անիրա՛ւ
 Վարդրդ՝ սիրուն, վարդրդ կարմիր
 Թրփից պոկեց ու սարա՛ւ:

Բայց վա՛յ կեանքին այն խեղճ երգչի՛
 Որ վաղաժամ որբացաւ,
 Իւր սիրելի խօսուն վարդից
 Նա յախտեան զբեկուեցաւ:

Կանցնեն օրերն, կը՛ գայ կրկին
 Մի նոր գարուն վարդաբեր,
 Եւ մոռացած էս վիշտը հին՝
 Նորից կ'երգես վարդի սեր:

Երգչի համար գարուն չը կայ,
 Ոչ էլ նոր վարդ կը սիրե,
 Նա պե՛տ է կայ, պե՛տ է սրգայ,
 Մինչ յախտեան պի՛ս՝ լրուե:

ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՍԻՐՈՅ ՀԱՄԱՐ

Հայրենաց սիրոյ համար
 Խմբեր պատրաստել են քաջ,
 Հրացաններ ու սերին,
 Փամփուռներ աջ ու ձախ:
 Հնազանդ կարգով շարուած,
 Իրան առիւծի պէս քաջ.
 Խմբապետ հրահանգ սուեց
 Գնալ դէպի յառաջ յառաջ:
 Խմբապետ Նեվրուզն էր,
 Օգնականը Էւս քաջ էր,
 Աղծն առաջ կանգնած էր,
 Պատերազմի կը սպասէր:

Ոսկեգոծ բաշուղներով,
 Լազի շուրեր բանակին,
 Գրնում էին դէպի Սասուն
 Օգնելու Անդրանիկին:
 Համիտի ալային
 Հովարսակ բաժնեցին,
 Թնդաճորով, զէնեռով
 Գէպի Սասուն գնացին:
 Հայ քաջեր դիր մտան,
 Թե՛նամուն պաշարեցին,
 «Ա՛մէն կողմից կրակ տուէ,
 Կոտորեցէ՛», - գոռացին:

Եաման էկա ջան ժէսան,
 Սարափ սիրեց բանակին.
 Փախչում էին դէպի լեռներ,
 Վախկոսներ խմբովին:
 Խաւարից յոյս ծագեցաւ,
 Երեւում էին յոյսեր.
 Գառնակցութեան ցանած սերմեր
 Տալիս էին նոր բոյսեր:
 Մեր ազազայ սերունդից,
 Ըսպատում են մեծ յոյսեր.
 Կ'երգեն միտ ազազ կրճիկ
 Խախտաւորի վե՛ն երգեր:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԷՋԸ

ԼՈՐԻԿ

Խօսք՝ Ա. ԽՆԿՈՅԵԱՆԻ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Moderato

Ո՞հ - ու - ո - գու՞ն փո՞ղ - չե՞ց հո՞ղ, ար - ր՞ժ ծո - փայ
 դար - ջաւ ծո՞ղ ար - րի ի՞նչ զե՞ն թո՞ւս լո՞ր, թո՞ւս
 ի՞նչ - կաւ չո - րէ - ջոր: Կ՞ո-ւո՞ր ի՞նչ. Կ՞ո-ւո՞ր ի՞նչ. ա՞յ լո՞ -
 ի՞նչ օ - լոր, ծո՞ - լոր, չո՞ - թո - ինչ

Առաւօտն փրչեց հով,
 Արք ծրփաց դարձաւ ծով,
 Արքի մեղէն քրտաւ լոր,
 Թրտաւ ինկաւ ձորէ ձոր.

Կրլորիկ, կրլորիկ, ա՛յ լորիկ,
 Օրօր-օրօր, շորօրիկ:

Լորիկ, լորիկ, էս սարի
 Արքս արել էմ գարի,
 Ուր ու երբաս, շո՛ւս արի,
 Արքս միջին ծրարի.

Կրլորիկ, կրլորիկ ա՛յ լորիկ
 Օրօր-օրօր, շորօրիկ:

ԹՐԹՈՒՄԻ ՈՇԿ-ՎԱՆՔԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՉԷՅԹՈՒՆՑԻՆԵՐ

(ԲԱՌԱԶԱՅՆ ԵՐԿՍԵՌ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԱՐ)

Խօսք՝ Յ. ՉԱԲՐԵԱՆԻ

Մշակում՝ Ա. ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆԻ

Tempo di Marcia

ՍՕՓՐԱՆՕ Ո՞հ - թե՞ն է - լաւ Զե՛յ - թու՞ն չի - ներ
 ԱԼԹՕ Ո՞հ - թե՞ն է - լաւ Զե՛յ - թու՞ն չի - ներ
 ԹԷՆՈՐ Ո՞հ - թե՞ն է - լաւ, յա - ու՞նջ
 ՊԱՍ Ո՞հ - թե՞ն է - լաւ Զե՛յ թու՞ն չի -

դե՛հ չի հե՛ծ - ներ՞, առ - ներ՞ զե՛ն լո՞ր դի - թե՛ն յա - ու՞նջ
 դե՛հ չի հե՛ծ - ներ՞, առ - ներ՞ զե՛ն լո՞ր դի - թե՛ն յա - ու՞նջ
 յա - ու՞նջ
 ներ
 դե՛հ չի հե՛ծ - ներ՞, դի - թե՛ն յա - ու՞նջ

Բն - ջու, Բն - ջու
 ԳՕ - լուխ ճՕ - ռեմբ
 Բն - ջու, Բն - ջու
 ԳՕ - լուխ ճՕ - ռեմբ
 Բն - ջու, Բն - ջու
 ԳՕ - լուխ ճՕ

ԲՅՐ - նա - ւո - րիճ
 Ներ մեջ պար - զած
 ԲՅՐ - նա - ւո - րիճ
 Ներ մեջ պար - զած
 ռեմբ
 ԲՅՐ նա - ւո - րիճ Ներ մեջ պար - զած
 ԳՕ - լուխ ճՕ - ռեմբ ԲՅՐ նա - ւո - րիճ Ներ մեջ պար - զած

Արեւն ելաւ, Զէյրունցիներ,
 Դեհ, ձի հեծնենք առնենք զեմեր,
 Դիմենք յառաջ,
 Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ գլուխ ձուենք
 Բռնաւորին մեր վիզ պարզած:

Զէյրունցի ենք, մեր սիրովանք
 են պատերազմ եւ արշաւանք,
 Սուր, բուր գնդակ եւ հրացան
 են խաղալիքն մեր յախտան:

Քանի բմբիկն, բա՛ւ է, եղբա՛րք
 Երջենք աչերս աջ ու ահեակ.
 Շաս ստուկներ եղան ազաս,
 Միայն մենք ենք հլու հպասակ:

Ամբողջ հինգ դար գերի ենք մենք,
 Մեր շղթայք մենք պատրաստ ենք,
 Ինչո՞ւ այժմեն մենք չստիպենք,
 Մեր գերողին կրելու զայն:

Կեցցե՛ք Զէյրուն, ապրի Զէյրուն,
 Թող չսեսնէ ստիկուրիւն.
 Քանի ունի մեզ պես որդիք,
 Ապրի Զէյրուն, կեցցե՛ք Զէյրուն:

Զէյրունցի ենք մենք քաջազունք,
 Բռնաւորեն վրեժ առնենք,
 Մեր մայրերու սուրբ կարի սեղ,
 Կարիլ-կարիլ արիւն քանենք...

Կեցցե՛ք Զէյրուն, ապրի Զէյրուն,
 Թող չսեսնէ ստիկուրիւն,
 Քանի ունի մեզ պես որդիք,
 Ապրի Զէյրուն, կեցցե՛ք Զէյրուն:

Մասնագիտական խոր զարգացումով, հայ արդիական երաժշտության խանդավառ մշակներէն է Աւոս Պասմազեան: Ծնած է Թաւրիզ: Շառաւիղն է ձեռնարկը: Նախնական կրթութիւնը ստացած է իր ծննդավայրի Արամեան վարժարանին մէջ եւ ապա աշակերտած է Էջմիածնի Գեորգեան ճեմարանը:

Փոքր տարիքէն Պասմազեան ցոյց տուած է երաժշտական բնասուր յատկութիւններ, զորս կատարելագործելու վաղաքով՝ դեռ աս երիտասարդ ուղեւորած է Պերլին եւ մտած տեղւոյն Սթրենկէ ֆոն-տրովարուարը, միեւնոյն ատեն հետեւելով նաեւ Քալդեր Ֆր. Վիլնիւմ Համարյարանի փիլիսոփայութեան եւ գեղագիտութեան հիւղերուն:

1925ին Աւոս Պասմազեան անցած է Ֆրանսա, ուր Բարիզի մէջ հետզհետէ զարգացնելով իր երաժշտութեան թէմբիքը, սկսած է հետզհետէ սալ գեղեցիկ համերգներու շարք մը մինչեւ 1933:

Սյունիտեսէ Պասմազեան նուիրուած է երաժշտական ստեղծագործութեանը: 1935ին, Ֆրանսիայի ծննդեան հազարամեակին առթիւ, Իրանի կառավարութեան հրաւերով՝ օրերայի վերածած է «Շահնամե»ի «Պիմանը Կիփ» գրութիւնը, իւրայայտուկ արուեստով մը:

Պասմազեան քանի մը տարիներ է Վեր՝ իր շնորհալի սիկնոջ՝ Տալանդուար Երզնուի Տիկ. Ռօզ Պասմազեանի հետ՝ ձեռնարկած է երաժշտական թատերի մը. այցելած են Ֆրանսա, Անգլիա, Գերմանիա, ապա մ. արևելասահման, Իրաք, Լիբանան, եւ ամենուրեք գտած

Ա. ՊԱՍՄԱԳՐԵԱՆ

են խանդավառ ընդունելութիւն, իրենց սարճած համերգներով եւ երգահանդէսներով ի յայտ բերելով երաժշտական հաւակի նուրբ հմտութիւն:

Պասմազեան ամուր այժմ հաստատուած է Եգիպտոս, ուր կը վայելեն իրենց արուեստին եւ տաղանդին արժանի ընդունելութիւն: Թէ՛ Գահիրէի եւ թէ՛ Ալեքսանդրիոյ մէջ՝ Աւոս Պասմազեան իր սենձօնիք համերգներով, իսկ Տիկին Ռօզ Պասմազեան իր երգահանդէսներով երաժշտական հոգեզոյլ ապրումներ կ'առնեն զարուրիւն, գնահատանքին արժանաւարով հայ թէ օտար գեղարուեստէր ընտանիքին: Աւոս Պասմազեան իրեն երաժշտութեան ուսուցիչ կը պատշտուարէ Ալեքսանդրիոյ Պօղոսեան Ազգային վարժարանին մէջ: Իր կազմակերպած ստուարաբիւ երկսես երգչախումբով յանախ կը մաս-

նակցի նաեւ Եկեղեցական երաժշտութեան, վարելով Պասարազի քառամայն երգեցողութիւնները:

Իրեն հմուտ երաժշտագէտ՝ նշանաւոր են Պասմազեանի սենձօնիք ստեղծագործութիւնները, որոնց մէջ ան ի յայտ կուգայ իրեն հայ առաջին դէմքը որ կրցած է արուեստին պահանջած բոլոր նրբութիւններով հայ երգը օժեկ նուագարանային դաշնամուրով, հաւասար՝ երոպական թէմբիքին: Այս ուղղումով, ինչպէս արուեստը է ան «Նիւմաի Հարսնիք», թեմբ դաշնամուրով է ան «Նիւմաի Հարսնիք», «Տուսուր», «Եար Կիւլա» եւն. որոնք երաժշտական գոհարներ են: Պասմազեան ունի նաեւ օրերէքներ եւ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ հայ երաժշտութեան մասին:

ՀԵՐԻՔ ՈՐԴԵԱԿՔ(*)

(ԽՐԱԽՈՅՍ)

Խօսք՝ ՄՆԱԿԵԱՆԻ

Երաժշտ.՝ Տ. ՉՈՒՀԱՃԵԱՆԻ

Allegretto

Եկ - ըրիք - որ - զեւրոպայ - քան զար - արեւ - ան - աս - արեւել.

Եկ - ըրիք զար - արեւ - ան - արեւել զար - արեւ - ան - արեւել. քան զար - արեւ - ան - արեւել.

Գո - ւորք զԵ - րիք զար - արեւ - ան - արեւել, արեւ - ան - արեւել քան զար - արեւ - ան - արեւել.

Քե - ան զԵ - րիք զար - արեւ - ան - արեւել. Եկ - ըրիք. Եկ - ըրիք զար - արեւ - ան - արեւել.

Խա - րա - զար - արեւ - ան - արեւել քան զար - արեւ - ան - արեւել. արեւ - ան - արեւել քան զար - արեւ - ան - արեւել.

Քե - ան զար - արեւ - ան - արեւել քան զար - արեւ - ան - արեւել. արեւ - ան - արեւել քան զար - արեւ - ան - արեւել.

Կա - րեւ - ան - արեւել քան զար - արեւ - ան - արեւել.

Հերի՛ք որդեակք այսօր սարուան սառապանք,
 Հերի՛ք դաժան անգութ վասին ոսկն ինկանք,
 Քանի խոնարհ գլուխ տուինք գաղտնի,
 Այնքան ծանր բեռներ դրին մեր վրդին:

Հերի՛ք, ելլենք ցոյց անք թե մեր հարազատ
 Հայ քաղաքի արիւնիքն ենք եւ ազատ,
 Թեեւ չունինք ո՛չ սուր, ո՛չ բուր, ո՛չ նիզակ,
 Մեր բաներն ալ կ'անեն նրանց շանասակ:

Ինչո՞վ են նրանք մեզ սիրելու արժանի,
 Նրանք մարդ չեն, ալ զազաններ վայրենի,
 Մերն է ձիւրք, մերն է ուսումն ու հանճար,
 Մերն է հողը, մենք ենք նրա սերն արդար:

Հերի՛ք, ելլենք ցոյց անք թե մեր հարազատ
 Հայ քաղաքի արիւնիքն ենք եւ ազատ,
 Թեեւ չունինք ո՛չ սուր, ո՛չ բուր, ո՛չ նիզակ,
 Մեր բաներն ալ կ'անեն նրանց շանասակ:

(*) Չուհանեան իր այս երգը հետագային մեզուց «Աղայեպիսի»-ին մէջ «Պիպ Գեօրգիու Էպիտափը» բառերով:

ԱՅ ԿԱՔԱԻԿ

Երաժշտ.՝ Ռ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

Խօսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Moderato

Սի՛յ. կա - քա - ւի - կ. ա - րեւ - ան - արեւել, արեւ - ան - արեւել.

Սա - րա - քա - ւի - կ. արեւ - ան - արեւել, արեւ - ան - արեւել.

Եկ - ըրիք - արեւ - ան - արեւել, արեւ - ան - արեւել.

Ա՛յ, կաքաւիկ, սեւ կաքաւիկ,
 Չալիկ-մալիկ, սիրուն հաւիկ,
 Վա՛յ, քու նուսին՝ եմ խորոսիկ,
 Վա՛յ սգաւոր՝ իր մօր արտին:

Ել չե՛ս կարգում հանդ ու արտում՝
 Մեր սարեքն կ'երթաս սրտում,
 Վա՛յ կաքաւիկ, սեւ կաքաւիկ,
 Վա՛յ իմ կորած սիրուն հաւիկ:

Նրանց են մեր կոյս աղջիկներ, հարսուներ,
 Նրանց են մեր նախի քրտնայ արդիներ,
 Նրանց սուրի ծայրն է կարծես մեր հոգին,
 Նրանց գամբար մեզնից շատ է բանկազին:
 Հերի՛ք, ելլենք ցոյց անք, եւն:

Մենք եղբայրներ ունինք հեռու սեղերում.
 Նրանք մեր վրայ լուրի արցունք են բափում,
 Չեն խնայել թեւ ու քիկունք, կը հասնին,
 Շուտով կուզան կը միանան սուրբ գործին:
 Հերի՛ք, ելլենք ցոյց անք, եւն:

Տիգրան Չուհանեան ծնած է 1836ին: Փոքր տարիքին անց ցոյց տուած է երաժշտութեան մասնաւոր հակում: 1861ին մեկնած է Միլան, ուր հետեւած է երաժշտական գաւազան դասընթացներու:

ՏԻԳՐԱՆ ՉՈՒՀԱՃԵԱՆ

Չուհանեան 1873ին Պոլսոյ մէջ հիմնեց առաջին գուսաներգական խումբը եւ սկսաւ ներկայացնել իր օրերէն երաժշտութեան արտադրութիւններու շարքը, ամենազգի բազմաթիւներու առջեւ: Ապա իր խումբով այցելեց Եգիպտոս, Աթին, Բարիդ, ուր իր երաժշտական հանճարին հիացող եւրոպացի արուեստագէտներ «Հայ Վերսի» կը յորջորջէին զինք: Իբր գնահատման իր արուեստին՝ Չուհանեանի կուրծքը զարդարուեցաւ օսմանեան, իսպաղական, Ֆրանսական եւ ռուսական պատուանշաններով:

Չուհանեան Թուրքիոյ մէջ նշանաւոր հանդիսացաւ ո՛չ միայն իբրեւ հեղինակ եւ երգահան, ալ իր հիմնած գուսանական բաժնոյ մեծապէս ազդեց նաեւ սրամաքի բաժնոյն վրայ, եւ ունեցաւ իր հետեւողները: Իր հեղինակութիւնը եղող «Աղայեպիսի Հօր Հօր Աղա» օրերէրը ցարդ կը ներկայացուի հայ թէ բոլբ բեմերու վրայ:

Հակառակ Չուհանեանի բարձր տաղանդին արժանաւոր գնահատման, իր ծերութեանօրերը անուրանցան ու բոլորապէս մասնուարձ կնկեց իր մահկանացուն: Իզմիրի մէջ, 1898ին: Յուլայի ամիսը նուազեց Չուհանեանի հեղինակած յասուկ մաներգը:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՍՐԲԱԶԱՆ

Խօսք՝ Մ. ԲՈՒՉՈՒԲԷԿԵԱՆԻ

Moderato

Հայրենիք սրբազան, իմ սիրուն աշխարհ,
 թողնում եմ դեպի քեզ հողումս անդադար.
 Բայց, աւա՛ղ, բանտում փակուած եմ անեստ,
 Պատերազմի դաճում չեմ կռուում եւ ես:

Բայց ընկերներովս հետք ե ինձ կռուել,
 եւ սուրբ գործի համար քաղցր ե մեռնել,
 Բայց, աւա՛ղ այս բանտում փակուած եմ անեստ,
 Պատերազմի դաճում չեմ կռուում եւ ես:

Զգի՛սեմ ինչպէս ե կռիւն հրդեհում,
 ես չունիմ ոչինչ լուր, բայց լուրն ե թռչում...
 Տարւում ե միտք համբաւ սպանութեան անեղ,
 Թափում ե ազգն արիւն, բայց ես չե՛մ աչնեղ:

Ա՛խ, ես ազատութիւն փորձելի մեջ ե,
 եւ վառ արեւոյտով ես օր կարմրում ե...
 Թո՛ղ այսեղ չարչարեմ անձանօր կապում,
 Միայն քեզ, Հայրենի՛ք, տեսնեմ ազատում:

Հայրենիք սրբազան, իմ սիրուն աշխարհ,
 թողնում եմ դեպի քեզ հողումս անդադար.
 Բայց, աւա՛ղ, բանտում փակուած եմ անեստ,
 Պատերազմի դաճում չեմ կռուում եւ ես:

Զգի՛սեմ ինչպէս ե կռիւն հրդեհում,
 ես չունիմ ոչինչ լուր, բայց լուրն ե թռչում...
 Տարւում ե միտք համբաւ սպանութեան անեղ,
 Թափում ե ազգն արիւն, բայց ես չե՛մ աչնեղ:

Ա՛խ, ես ազատութիւն փորձելի մեջ ե,
 եւ վառ արեւոյտով ես օր կարմրում ե...
 Թո՛ղ այսեղ չարչարեմ անձանօր կապում,
 Միայն քեզ, Հայրենի՛ք, տեսնեմ ազատում:

ԹԻԿՈՒՆՔԴ ԼԱՅՆ

Andante

Թիկունքդ Լայն, քեւերդ ուժգին,
 Կրօնակդ ամուր պինդ պողպատ,
 Սիրել գիտես, կռուիլ չիտես,
 Դու անզգայ երիտասարդ:

Թիկունքդ Լայն, քեւերդ ուժգին,
 Կրօնակդ ամուր պինդ պողպատ,
 Սիրել գիտես, կռուիլ չիտես,
 Դու անզգայ երիտասարդ:

Թիկունքդ Լայն, քեւերդ ուժգին,
 Կրօնակդ ամուր պինդ պողպատ,
 Սիրել գիտես, կռուիլ չիտես,
 Դու անզգայ երիտասարդ:

“ԱՆՈՒՅ”

ԱՍՈՒՄ ԵՆ ՈՒՌԻՆ(*)

Խօսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Երգես. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Moderato

Ասում են ուրին, որ քեզ արդ չիկ եր թո՛չ պէս
 քեզ-ձեզ դո՛ւ դու-՛՛նք աւն-յոյս կօ-նու-յաւ,
 Ես-նում եր ես-րին ու ջե-կաւ նա պէս.
 Դար-դից չո՛ւ բա-յաւ, ու-նե-՛նք դար-ջաւ

Ես-նում եր ես-րին ու ջե-կաւ նա պէս
 Դար-դից չո՛ւ բա-յաւ ու-նե-՛նք դար-ջաւ:

Ես-րե-րի լո՛ւսն աւն-յոյս կօ-նու-յաւ
 Դեռ դո՛ւ չուն՛ է նա ու լա-յն կա-յաւ

atempo

Դեռ դո՛ւ չուն՛ է նա ու լա-յն կա-յաւ

Ասում են՝ ուրին՝	Երբեք դողալով՝	Զրբերի վրայ	Ու ամբողջ տարին
Աղջիկ եր ինձ պես,	Անյոյս կրօնացաւ,	Գլուխը կախած՝	Մի միտք է անում,
Մրկում եր եարին,	Դարդից չուրացաւ,	Դեռ դողում է նա,	Թե ետքը ետին
Ու չեկաւ նա տես:	Ուռենի դարձաւ:	Ու լալիս կամաց:	Ո՛նց է մոռանում...

(*) Բլիեկին չորրորդ տողը կարգալ «Զրբերի վրայ գլուխը կախած», ոսանաւորին մէջ եղածին պէս:

ԹԻԿՈՒՆՔԴ ԼԱՅՆ

Ամօ՛ք քեզի, հազար անօր,
 Որ գե՛ն չունիս ես ձեռնին,
 Բո եղբայր կռուի դաճում,
 Տապալում ե քրեանիւն:

Թիկունքդ Լայն, քեւերդ ուժգին,
 Կրօնակդ ամուր պինդ պողպատ,
 Սիրել գիտես, կռուիլ չիտես,
 Դու անզգայ երիտասարդ:

Թիկունքդ Լայն, քեւերդ ուժգին,
 Կրօնակդ ամուր պինդ պողպատ,
 Սիրել գիտես, կռուիլ չիտես,
 Դու անզգայ երիտասարդ:

Թեմք սուր ինձ երգուենի այսեղ,
 Թողնեմ փառք աշխարհի,
 Գնանք, կռուինք առիւծաբար,
 Ի սեր նկենում Հայ ազգի:

ԸՆԴ ԱՍՏԵՂՕՔ

(ԵՐԳ ՏԱՐԱԳՐԻ)

Մ. ՊԵՇԻԿՅԱՆԻ

Moderato

Ընդ աս-տեղօք օ-գար ա-փանչար-բա-գրե-լոյս չիք բերկ-րանք
 Ը-փայ հոգ-ւոյս յոյս հայ-րե-նեաց դու ես մի-այն ջու-փո-փանք
 օ-գար ապ-ղեր յոյս չու-նին, օ-գար եր-կիւն ինք Ը-բին:
 օ-գար ապ-ղեր յոյս չու-նին օ-գար եր-կիւն ինք Ը-բին:

Ընդ աստեղօք օսար փանց
 Տարագրելոյս չիք բերկրանք,
 Լրբեալ հոգւոյս, յոյս հայրենեաց
 Դու ես միայն ըստփանք.

Օսար ասղեր լոյս չունին,
 Օսար երկինք ինձ մրթին:

Օսար բոյսեր դառն ու անհամ,
 Ջրեր պղտոր ու լեղի,
 Դաւե՛հ, անապատ, հովիտ, առե՛ր
 Աւ պարեգներ անբերի:

Օսար ծառեր շուք չունին,
 Օսար ծաղիկք հոս չունին:

Օսար քե՛ս ընչեմ ես օդ,
 Ցաւօք սանին իմ օրեր,
 Քեզ, Հայասան սիրակառօս,
 Սիրս համայն քեզ նուէր:

Օսարութիւն, դու փուռ ես,
 Այլ, Հայրենիք, դու վարդ ես:

Օսար երկիր երջանկաբեր՝
 Ծանր այդ պայման ինձ համար,
 Չիւն ձմեռ եմ իւր զարուհներ,
 Չունի երբեք ինձ ամառ:

Օսար երկինք ամպոս եմ,
 Օսար արե՛ր անգուր եմ:

Օսար վայելք բերեն ձանձորոյ
 եւ պատիւներ՝ անարգանք,
 Ոսկի, արծաթ, սեր եւ գուր
 Հայրենադրոյժ եմ պատրանք:

Օսար ոսկին շղթային,
 Օսար պալատք ինձ մրթին:

ԱԶԱՏՆ ԱՍՏՈՒԱԾ

(ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳ)

Խօսք՝ Մ. ՆԱԼԲԱՆԻԵԱՆՅԻ

Moderato

Մի-գարուն Միսր-ուսն այն օ-րից երբ հա-ն-չաւ-
 շունչ փո-չեց իմ հո-շար-նիւթ շին-ուսն-քին կեն-դա-նու-թիւն
 պար-գե-ւեց եւս ան-բար բառ մի խ-նուկ եր-կու չե՛ն-քա պար-գեցի
 Եւ իմ ան-պար-տե-ւե-րոյ Մի-գարուն-թիւն Գրք-կե-ցի:

Ազատն Աստուած այն օրից՝
 Երբ հանեցաւ շունչ փչելի,
 Իմ հողանիւք շինուածքին,
 Կենդանութիւն պարգեւել:

Ես անբարբառ մի մանուկ՝
 Երկու ձեռքս պարզեցի,
 Եւ իմ անգոր թւերով
 Ազատութիւն գրկեցի:

Մինչ գիշերը անհանգիստ՝
 Օրօրօցում կապկապում,
 Լալիս էի անդադար,
 Մօրքս փունը խանգարում:

Խնդրում էի նորանից՝
 Բազուկներս արձակել,
 Ես այն օրից ուխտեցի՝
 Ազատութիւնը սիրել:

Թորով լեզուիս մինչ կապերն՝
 Արձակուեցան բացուեցան,
 Մինչ ծնողքս իմ ձայնից
 Խնդացին ու բերկեցան:

Նախկին խօսքն որ ասացի՝
 Չե՛ր հայր, կամ մայր, կամ այլ ինչ,
 «Ազատութիւն» դուրս բրտաւ,
 Իմ մանկական բերանից:

«Ազատութիւն» ինձ կրկնեց,
 ձակասազիր վերելից.
 Ազատութեան դու զինուոր,
 Կամի՞ս գրուիլ այս օրից:

«Ո՛հ, փոք ե հանապարհո՛ղ՝
 Քեզ ցաս փորձանք կը սպասե.
 Ազատութիւն սիրողին,
 Այս աշխարհը խիստ նեղ է»:

Ազատութիւն, գոչեցի,
 Թող որո՞սայ իմ գլխին
 Փայլակ, կայծակ, հուր, երկաթ,
 Թո՛ղ դաւ դնե՛ք թնամին:

Ես մինչ ի մահ կախաղան՝
 Մինչեւ անարգ մահու սիւն,
 Պիտի գողամ, պիտի կրկնեմ,
 Անդադար՝ Ազատութիւն:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

ՄԷ՛ ԽՕՍՔ ՈՒՆԵՍ

Մշակում՝ Ս. ԲԱՐՅՈՒԿՅԱՆԵՆԻ

Moderato

Մէ խօսք ունեմ՝ կը-րթը-րթը-րթը, ա-կանց ա-րա-
 ում առ-թը լոյս, սրբ-գու-նը քն-թը-րթը-րթը առ-նեմ
 քառ քիզ արեւ քա-րոմ առ-թը լոյս: Ս-զար քեզ քն-
 գիրք իմ ա-րեւ, կե-նում եւս քո-րոմ, առ-թը լոյս.
 առ-խարիս առ-խար-հոմ կը-րթը-րթը, եւս քն քառ քն-
 ում, առ-թը լոյս, առ-խարիս առ-խար-հոմ կը-րթը-րթը
 եւս քն-քառ-քն ում, առ-թը լոյս:

Մէ խօսք ունեմ իրթիմագով, ախանջ արա՛,
 ո՛վ աչքի լոյս,
 Սրբունս ինքիգար ունեմ, էու սխարն բարով,
 աչքի լոյս:
 Ազար քիզ ի՞նչ գիրք իմ արեւ, կենում ես
 խրոմով, աչքի լոյս,
 Աւխարիս աւխարիով կրթացաւ, ես քեզանից
 սով, աչքի լոյս:

Մազա՞մ էլ ոչ ով ետր չէ սիրի, ես ի՞նչ
 արի, ես ի՞նչ բան ա,
 եթեքեք շունուն իմ էլի, ման իմ գալի
 եանա եանա,
 ես դարդեմ ոչ ով չը քառ, վուր մէ դանգին
 չի դիմանա՛
 Սրբս լուրի պես խուրկեցիք եթեքից կրակով,
 աչքի լոյս:

ՓԱՓՈՒՐԻ ԶԱՆ

(ՊԱՐԵՐԳ)

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Քրա-քու-րթը զան, կը-րթը-րթը-րթը քառ-նեմ
 Քրա-քու-րթը զան, եր-գե-րթը ա-նուց քառ-նեմ:

Փափուրի, զան
 Մրտայ բիւբիւլի բաղը,
 Փափուրի, զան,
 Երգեցի անուց սաղը:
 Լուսնակը շող ա քեզ,
 Իմ ետր քոլ ա քեզ,
 Փափուրի զան, եւլն:
 Բարակ քանին սաղիս ա,
 Ալ քոլը դոլ ա քեզ:

Փափուրի, զան
 Մրտայ բիւբիւլի բաղը,
 Փափուրի, զան,
 Երգեցի անուց սաղը:
 Ծամեւ ունիս ծիրանի,
 Բամին սալ քեզ քեզ անի,
 Սիրուն աչերդ ետրո,
 Խեղա ու միսքս կը քանի:
 Փափուրի զան, եւլն:

Գուզիմ բերանքս բաց անեմ, գովքդ ասեմ
 բարիքի պես,
 Տաս սարի է ման իմ գալիս Փողիւսի
 շահիքի պես.
 Օխարն սարի էլ ման գու գամ սաղըն ձեռիս
 Դարիքի պես՝
 Բուրա Շահանամըս դուն իս, է՛լ չունիմ
 ոչ ով, աչքի լոյս:

Գուզիմ բերանքս բաց անեմ, գովքդ ասեմ
 բարիքի պես,
 Տաս սարի է ման իմ գալիս Փողիւսի
 շահիքի պես.
 Օխարն սարի էլ ման գու գամ սաղըն ձեռիս
 Դարիքի պես՝
 Բուրա Շահանամըս դուն իս, է՛լ չունիմ
 ոչ ով, աչքի լոյս:

Թեգուզ հազար դարդ ունեման, ես սրբունս ա՛ն չիմ ասի,
 Իմ հուրմի եթեքըն դուն իս. ես էլ ուրիշ չան չիմ ասի՝
 Սայար-նովան սաաց. Չալում, ես եմ մանին ման չիմ ասի՝
 Հենչապի ըլի՛ դուն վրեւս լաւ մազրդ շող սաղով, աչքի լոյս:

Մազա՞մ = միքո, Ետր = օտար, Թարիք = գովասանք, Շահիք = առաջանի, Բուրա = սիրամար,
 Շահանամ = Աշուղ Դարիքի սիրուհին:

ՈՒՇ ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ

(ԺՈՂՈՎԵՐԴԱԿԱՆ ՕՔԷՐԵԹԻ ԵՐԳԵՐԷՆ)

Գ. ԵՐԻՅԵԱՆ

Քիչ որ հարցնեմ կեն կայ հեղա գործ չը բըռնեմ դուքեր-բեմ
 թե աղ-խայ-ուել էի, գործ բըռ-նեմ մայրն ե-կեմ է
 չեղ ցու-րեմ: թե աղ-խայ-ուել էի գործ բըռ-նեմ
 մայրն ե-կեմ է չեղ ցու-րեմ:

Ինձ որ հարցնեմ՝ կենկայ հե
 Գործ չը բռնեմ դուքեր-բեմ,
 Թե սխալեմ էի, գործ բռնեմ,
 Վայն եկեմ է ձեզ սարեմ:

Ասում եմ որ կենի ա սեղծել,
 Մարդկանց դրանով է պատժել,
 Եկար մազե է սրել,
 Խեղբ գրված է առել:

Թե որ մի գաղտնիք ունեմ,
 Կենկայ բերան չը գցեմ,
 Ումնից պիտ՝ գաղտնիք մնայ,
 Առաջինը կ'իմանայ:

Ինչքան նեղ տեղը լինեմ,
 Կենկան խորհուրդ չը հարցնեմ,
 Թե խորհուրդ է նա սեղ,
 Հակառակը պիտ՝ վարուել:

Խումբ՝ Յ. ԱՂԱՄԴԱՐԵԱՆԻ

ԱՆՈՒՐՁՔ

Համ-աս-մեղծն ապ-րի- լի ցայս-ցու- համն բա- ցի
 պիտ- ձա-բաղ ցաղ- ցո-բայս ձաղ- կա- ցարդ ցե- սի
 պիտ- ձա-բաղ ցաղ- ցո-բայս ձաղ- կա- ցարդ ցե- սի.

ԶԷՅԹՈՒՆ ԱՆԿԱԽ

Tempo di Marcia
 Զեյ-թուն առ-կարս դու. - աղ-խայ- հիկ ին սար ու չոր
 եմ ա- ձա- ո-բիկ - ա- թե մի քար է առ-կա- ձաղ
 շա-ղա-խեմ է ին ա-րի- ձաղ: հեղ- լի, հեղ- լի
 հեղ- լի, հեղ- լի հեղ- լի, հեղ- լի, հեղ- լի, հեղ- լի, հեղ- լի:

Զեյթուն անկախ դու աշխարհիկ,
 Ին սար ու ձոր եմ անառիկ,
 Ամեն մի քար եմ անկիւնրդ
 Շաղախել է ին առիւնրդ:
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի,
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի լի:

Դեռ եւս ին գորեղ բազկում
 Ռուբինեանց առիւնն է շարժում,
 Յիշատակ նախնի դիւցազանց
 Պատկերն է ին քաջ զաւակաց:
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի,
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի լի:

Մզախոյ է ունեցած կայն
 Ին սար ու ձոր եմ անառիկ
 Բռնութեան լուծն գեւ մարդու
 Եղ գեղնով ես բորախել դու:
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի,
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի լի:

Կեցցե՛ Գրիգորեան հաւատը
 Հայ պահե՛ իր ժողովուրդը,
 Ո՛չ մի կրօն աշխարհիս վերայ
 Զունի ազատ ոգին ստա:
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի,
 Հեղի, հեղի, հեղի, հեղի լի:

ԱՆՈՒՐՁՔ

Յամսավերջն Ապրիլի զպատուհան բացի,
 Զձիւնարաղ դառնորայս ծաղկազարդ տալի:
 Արսատունք եռանդունք զայս իմ ալեցին
 Զիմ անդարձ գերութիւն յու իմ, ո՛հ, ածին:
 Լեզուապես դառնացան վեք վհաս հոգւոյս,
 Թմբեցան զգայարանս, ծանրան ելք շնչոյս.
 Ափսո՛ս ինձ, ասացի, բիւր անգամ յայն օր,
 Շատ անեմս բախեցի ի ճնդեղեանս վաս օր.
 Մաշեցայ, բռնեցայ, մտի խոր ի բուն,
 Զչար կսկիծ հեղ գեւոյս արկ ի ծով անհուն:

Գեղայն մեծ անմահից ել ինձ յայց տեսեամբ,
 Ռուբին քե ի փոսոյ զիս ելոյժ ձեռամբ:
 Անեղիմիս մօտ մատայ ի համբոյր ոտին,
 Գեղեցապես սխալեցեմ զիս ազատունքին:
 Բաւ՛ ձայնեղ բրոյնակայ հոյս դալալեցին,
 Կենսածին Տիրամօրն փառս վերերգեցին:
 Երանի՛ ասացեմ, կարմրացայ վարդիս,
 Իայ աղես տու նմա ի գով պաշտպանիս:
 Աւ՛ղ իմ նեղապիտ կարճամիտ լալոյս,
 Զիա՛րդ զիս կարծեցի կորուսեալ անոյս:
 Նախասինք իմ նեղաց հեղ եղեն ինքեանց,
 Նանրացան դաւ ցոցա, անկան յիւրեանց ցանց:

Ե՛Կ ԻՄ ՍՐԻՆԳ

Գ. ՊԵՇԿԵՍՕՒԻՐԵԱՆ

Lento

Եկ իմ սր-ինգ, իմ բարեկամ սրսագին,
 հար շար-նար, ո՛հ, ե-րե-րուն գիր, հար-հար-հար իմ շար-նարուն, եր-
 գե՛նք ու շար-նար, շար-նար եր-գե՛նք սր-ինգ - իմ գիր:

Ե՛կ իմ սրինգ, իմ բարեկամ սրսագին,
 Նիհար օրքներդ, ո՛հ, երեւուն,
 Դի՛ր դալկահար իմ օրքներուն,
 Երգենք ու լանք, լանք ու երգենք սրսագին:

Լա՛ց, զի լոկ քեզ գրի հասուն իմ արին.
 Դու բարունակ էիր կանաչ,
 Երբ մի անգուր անտ անձանաչ
 Կսեց ըզքեզ, անջատեց մայրն ու որդին:

Եւ բոլլ սրիւր որ լանջիդ վրայ դալարուն
 Ծակեր բացուին, վերք երկարի.
 Թող այդ վիրաց, ըսիր, կարի
 Արին, բողոք, միակ բսփոփ վիճերուդ:

Ես ալ մանուկ մ՛ եի անմեղ երբ վաղուց՝
 Մի անձանօր պատճառ վրզիս
 Լուծ մը դրաւ, ո՛րք կոչեց զիս
 Եւ հօր ու մօր սիրոյն կարօտ զիս բողուց:

Իմ ալ կուրծքս ծակծրկեցին ծանօ վերքեր.
 Եւ որպէս դուն սիրես որմին
 Յենուլ, լուել, մինչեւ որ մին
 Չը յուզէ քեզ, չե՛ս հառաչեմ, չե՛ս երգեմ.—

Լրուիկ մնջիկ սրեմ եւ ես հեռու կալ
 Ընկերութեան ժիս ժըխտեն,
 Եւ իմ սրինգ, հոգւոյն խորեն
 Զննել, զգալ լոկ, զարմանալ ու խոկալ:

Եւ քանի որ նոյնն է ծրնունդ մեր եւ կեանք,
 — Մարդուն քրտաց դուն հպասակ,
 Եւ անձանօր մի հպասակ
 Աննուն կամաց մեզ բողած է իմ կեանք,—

Ինչո՞ւ նոյն հողն չամփոփե մեզ, ի՛մ սրինգ,
 Զե՞ որ սիրող արեց կրկին
 Նո՛յնն են դրժոխք եւ նոյն՝ երկին.
 Յիւ՛ր, ընդ քեզ ապրիլ, մեռնիլ ուլիս քրինք:

Թող երգեմ, դառնակ, քրնար գեղգեղեն,
 Յեկեղեցւոջ, ի գինեսան,
 Աղօթք ու պար բրնջին, խայտան,
 Թող այլ վալեն հանոյք մարմնոյ, հոգեղեն.

Ա՛խ, իմ սրինգ, աշխարհ յոյսով բող բերկրի,
 Թող բաղդն անօր ժրպսի յոյսին,
 Ե՛կ, ես եւ դու ի միասին
 Լա՛նք ու երգե՛նք, մեր բաժինն այս է յերկրի:

“ԱՆՈՒՇ”

ՍԱՐՕՅԻ ԵՐԳԸ

(Ա՛խ, ԱՆՈՒՇ, ԱՆՈՒՇ)

Խօսք՝ Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Երանձ. Ա. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Սիրս Ս-նուշ, Ս-նուշ, եր ինչ ես ա-սու՛մ, բա դու չես
 Ա-սու՛մ էն որ շար-նար - ջե-րին իս-նար ես ա-սու՛մ
 ու՛մ հար ե՛մ իս-սու՛մ էն որ գի-շե-րով Ա-սու՛մ եր - ջու՛մ
 էն ու՛մ ե՛մ կար-ջու՛մ էն որ ին-ճը-րու՛մ ջը-ր - ջարձ ե՛մ
 ջը-ջու՛մ, ու՛մ հար ե՛մ ջը-ջու՛մ, էն որ հա-նա-նա-նու՛մ
 ու ախ ե՛մ իս-նու՛մ, էն ու՛մ ե՛մ ջը-ջու՛մ: Սիրս - Ս-
 նուշ, Ս-նուշ, ա-նաստ-ւած Ս-նուշ:

— Ա՛խ, Անու՛, Անու՛, եր ի՛նչ ես ասում,
 Բա դու չե՛ս լրտում —
 Էն՝ որ լանջերին խողեր եմ ասում,
 Ո՛ւմ հե՛ս եմ խօսում.
 Էն՝ որ գիշերով օրհու եմ փրջում,
 Էն ո՛ւմ եմ կանչում:

Էն, որ մոլորում, նրսած եմ մրնում,
 Ո՛ւմ հե՛ս եմ լինում.
 Էն, որ հառաչում ու ախ եմ փառում,
 Էն ո՛ւմ եմ լիում...
 Ա՛խ, Անու՛, Անու՛, անասու՛մ Անու՛...

ՄԱՆԻՐ, ՄԱՆԻՐ

(ՀԱԽԱՐԱԿ)

Խօսք՝ Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ

Moderato

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր իմ նախարակ,
 Մա-նի՛ր սպիտակ մալանչներ,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր, իմ նախարակ,
 Մա-նի՛ր սպիտակ փաթիլներ,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր, իմ նախարակ,
 Լիսեռնիկերդ պսփիր,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Իկիդ վրայ փաթաթիր:

Տիգրանիկըս գուլպայ չունի,
 Հանդ է գրնում ոսաբաց,
 Գաբրիելըս չունիս չունի,
 Միտ անում է սուղ ու լաց:

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր, իմ նախարակ,
 Մա-նի՛ր սպիտակ բուլաներ,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

ՍՈՒԳ ՄԱՅՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Andante

Իմ սի-րե-լի գաւազանն
 Կը բախտին օտար աշխարհ,
 Ես ո՛ւր դիմեմ, ո՛ւր փնտռեմ,
 Կը ծառայեմ այն խոնարհ:
 Եկա՛յք որդեակի իմ,
 Ձեր մօրն այցելութեան:

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր, իմ նախարակ,
 Մա-նի՛ր սպիտակ փաթիլներ,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր, իմ նախարակ,
 Լիսեռնիկերդ պսփիր,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Իկիդ վրայ փաթաթիր:

Տիգրանիկըս գուլպայ չունի,
 Հանդ է գրնում ոսաբաց,
 Գաբրիելըս չունիս չունի,
 Միտ անում է սուղ ու լաց:

Մա-նի՛ր, մա-նի՛ր, իմ նախարակ,
 Մա-նի՛ր սպիտակ բուլաներ,
 Մա-նի՛ր թելեր հասու ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Արիւն ցամաք, սիրքս մաշած,
 Գեւեմ է սրտու մինչ յախտան,
 Եւ կարօտն իմ որդեկաց
 Պիտի իջնեմ սեւ գերեզման:
 Եկա՛յք որդեակի իմ,
 Ձեր մօրն այցելութեան:

Եւ դու հովիւ բախտական,
 Կերգես ստուր ի մեջ հովաց,
 Ե՛կ արժանանիմ քանզ կորստեան,
 Տրխուր մահուան մեք որդեկաց:
 Եկա՛յք որդեակի իմ, եւն.:

Իսկ դու կառնկ իմ հայրենեաց,
 Գրնա՛ հեռու աչեմ ի բաց...
 Յետն ողջոյնս սար գաւազանս,
 Ձի կեանքս մեջ յոյս է մեռած:
 Եկա՛յք որդեակի իմ, եւն.:

ԳՈՒԹԱՆԵՐԳ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

Lento

Զի՛գ ցուր, ֆա-ջի՛, այ Խ-զՅ ա-բա հօ —
 այ ցու-ծոյ ֆա-ջի՛ այ Խ-զՅ ա-բա
 հօ ————— հօ ա-բա, հօ —
 ա-բա հօ, ա-բա, հօ:

Զի՛գ սուր, ֆաշի՛, ա՛յ եզր,
 Արա՛ հօ՛,
 Ա՛յ լուծրդ ֆաշի, ա՛յ եզր,
 Արա՛ հօ՛ հօ՛, արա հօ՛, արա հօ՛, արա հօ՛.
 Ասուած պահե քո սերը,
 Արա՛ հօ՛,
 Մի՛նն էլ աշի, ա՛յ եզր,
 Արա՛ հօ՛ հօ՛, արա հօ՛, արա՛ հօ՛, արա հօ՛:
 Մեր գուրանը օղած ա,
 Եզանց ուր ցօրած ա.

Վարե՛ վարը, ա՛յ գուրան,
 Հազիւ խոփը գօղած ա:
 Շողբն րնկաւ ծրակին,
 Ասուած կը այ մրակին.
 Սուր գուրանը ծիր գրնաց,
 Տեր-մրակը ֆաւակին:
 Սերմե՛, սերմե՛, ա՛յ մրակ,
 Սա՛ւրբ ա, սա՛ւրբ ա քո փեշակ.
 Մինը հազա՛ր սուր, Ա՛սուած,
 Քե՛զ ձեռն կը սան տեր-մրակ:

ԵՐԳԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԷՋ.— Թէ երգը ի՛նչ գար-
 մանալի ազդեցութիւն ունի մարդկային մարմնոյն
 վրայ, այսօր փորձով կը տեսնուի գործարաններուն
 մէջ ուր ձայնարձակներ դրուած են որոնք գործարա-
 նին մթնոլորտը երաժշտութեամբ կը լեցնեն: Երգը շի-
 դերուն էւ միաններուն վրայ այնպիսի ներգործու-
 քիւն մը կը ձգէ որ փորձով տեսնուած է քէ միւզիքի
 ներշնչումին սակ գործող աշխատանքներ աւելի աշ-
 խոյժով կը գործեն էւ աւելի գործ կ'արտադրեն: Խո-
 շոր գործարանի մը մէջ՝ ուր հազարէն աւելի ազ-

ջիկներ կ'աշխատին՝ երգեհոնահարներ գեղարուեստա-
 կան րնհիւր կտորներ կը նուազեն, որով ժխորի էւ մե-
 քենաներու հոնչումներու նման ազդեցութիւնները
 կը մեղմանան, գործաւորներուն շիջերը կը հանդար-
 տին էւ անոնք կրնան խաղաղ ու հանգաւոր գործել:
 Այսօր մեծ վանաւորանքներու մէջ ալ խոշոր
 երգեհոններ դրուած են՝ էւ առատօքները գործող
 ազջիկներ էւ զգալ միւզիքի ազդեցութեան սակ կը
 սկսին գործել:

ԱՂՋԻ ՀՈՌՈՍ

Մշակում՝ Ա. ՄԱՅԻԼԵԱՆԻ

Allegro

Աղ-ջի հո-ռո՛ւ, հո-ռո-՛ւն, ա Խա-րթա, Աղ-ջի հո-ռո՛ւ
 հո-ռո-՛ւն, ա Խա-րթա, շար-դՅ չե-նի՛ն քո-ռո-՛ւն
 ա Խա-րթա, շար-դՅ չե-նի՛ն քո-ռո-՛ւն, ա Խա-րթա
 ա Խա-րթա, շար-դՅ չե-նի՛ն քո-ռո-՛ւն, ա Խա-րթա
 հո-ռո՛ւ, հո-ռո՛ւ — հո-ռո-՛ւն, ա Խա-րթա շար-դՅ չե-նի՛ն
 քո-ռո-՛ւն, ա Խա-րթա, շար-դՅ չե-նի՛ն քո-ռո-՛ւն
 ա Խա-րթա

Աղջի Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Վարդը ձեռնին քոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Աղջի՛, Հոռո՛ւ, մասանին դրե՛լ էս,
 Նրանուել էս, Եարոյիդ խաբել էս:
 Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Վարդ եմ քափել, քոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Աղջի՛ Հոռո՛ւ, ոսկեքը կապել էս,
 Նրանուել էս, Եարոյիդ խաբել էս:

Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Արեւ տես՝ քոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Աղջի՛, Հոռո՛ւ, բաղդադին կապել էս,
 Նրանուել էս, Եարոյիդ խաբել էս:
 Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւ, Հոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Նրանուել ա, քոռո՛ւն ա
 Եարթա.
 Աղջի՛, Հոռո՛ւ, գրողը քեզ սանի,
 Արժանի չես մի քրքոց դարձանի:

ՈՎ ՀԱՅՈՑ ԱՍՏՈՒԱԾ

Խօսք՝ Մ. Փ.ի

Երաժշ. Մ. ԵԿՄԱԼԵԱՆԻ

Andante

Ո՞վ. հա-յոց Վայր-ուած, Տէր աբ ետք. սրայ-ուած
 հա-ւա-յոցն Վեր պարտ-պա-հիր, եւ քոզ-նա-Տայ Տի Տայնէր
 Բա հո-յօր ա-ջօր Տէր ա-յայր Բա-Յ որ Տայ դիջ Բա
 յեա ե Տիջ յայր պա-հեա: Մէր յայ-սիր Տայ օգ-
 Տէր Մէր յայր Տայ օգ-Տէր:

Ո՞վ Հայոց Ասուած,
 Մեր արեամբ սացուած
 Հաւատքն մեր պաշտպանի,
 Եւ քրեամեաց մի՛ մասներ՝
 Բո նօր աջող,
 Մեր ազա խաչը
 Որ մեզ դից խնայեա՛,
 Եւ մինչ ցարդ պահեա՛,
 Տէր շապիր մեզ օգնել:
 Տէր շապիր մեզ օգնել:

Ով Հայոց Ասուած
 Չեռամբդ կերտուած
 Տուն Թորգոմայ փրկեցիր,
 Եւ միւս ազինքն ձուլեցիր,
 Որպէս աւեցիս
 Ողջ երկրագնի
 Որ տնիմն Հայկայ
 Սիրող աւարկայ,
 Տէր շապիր մեզ օգնել,
 Տէր շապիր մեզ օգնել:

Ո՞վ Հայոց Ասուած
 Լուսիցն զրկուած
 Տիրաւեր ծառայող կրթի,
 Մտածութիւնք փարատի,
 Որ ուսման գանձն
 Գանձէ հայ անձն,
 Մասնակից լինենք
 Եւրոպային մենք,
 Տէր շապիր մեզ օգնել,
 Տէր շապիր մեզ օգնել:

Ո՞վ Հայոց Ասուած
 Մասի՛ր, մեզ տուած
 Բնասուր շնորհներն յարգել,
 Յօգուտ ազգի մեակել.
 Շատ ազգ կը ցանկար
 Մեր ձիրն ունենալ,
 Բայց ապերախ մենք
 Ապարդիւն բողբենք,
 Տէր շապիր մեզ օգնել,
 Տէր շապիր մեզ օգնել:

Ո՞ն, Հայոց Ասուած,
 Հայք են մի՞տ զրկուած
 Իրանց երկպառակութեամբ
 Եւ ամբարտաւանութեամբ.
 Այս դատավճիռ
 Միանգամայն ջնջիր,
 Որ ամենայն վէն
 Վերջանայ մեր մեջ.
 Տէր շապիր մեզ օգնել,
 Տէր շապիր մեզ օգնել:

ԿՌՈՒՆԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Դա-րով ե-կար աբ-բուն կո-ռունկ, Բնայ յոյր քե-րքի-ր հայ-րե-ձի-թն
 Բա-սիր Բնայ հեք ա-յա-յո-ր Բնայ, Կեանք-Բնայ կո-ռ-ի-ր Բնայ:

Բարով եկար սիրուն կռունկ,
 Ի՞նչ լուր բերիր հայրենիքս.
 Խօսիր ինձ հետ ազատեն,
 Կեանքս կը նուրբեմ ես քեզ:

Ազա տեսա՞ր մեր լեռներ,
 Հաղորդեցի՞ր դու իմ սերը,
 Այն լեռներու պաշտպանողը,
 Արծուի, կորիւնի նետերը:

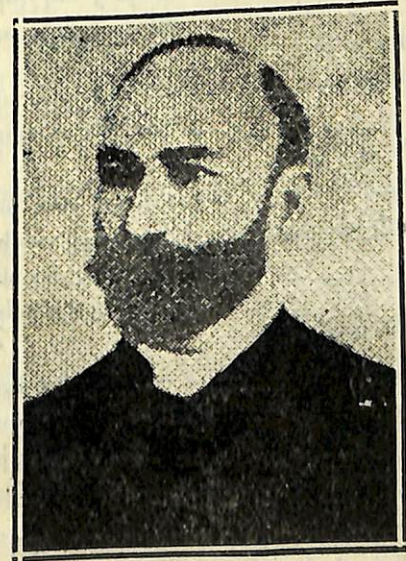
Տեսա՞ր իմ հայրենեաց տունը,
 Գեղեցիկ զարդարուած բոյնը,
 Նորա սիրուն սանջուում եմ,
 Աչերիցքս կորաւ փունը:

Տեսա՞ր մեր փոքրիկ բուրասան,
 Վարդ, մեխակ, շուշաններ շատ կան,
 Եղեմական դրախտալայր,—
 Նա կոչուում է Մայր-Հայասան:

— Այնտեղ ունիս եղբայր ու քոյր,
 Միջազ ի՞նչ կը սպասես ի գուր,
 Արի առնեմ իմ բեւերուն,
 Գնանք այնտեղ ուրախացուր:

ՄԱԿԱՐ ԵԿՄԱԼԵԱՆ

Ծնած է 1857ին, Վաղարշապատ: Որդեգիրն էր հնգերդս Գեորգ Գ. Կարողիկոսի: Էջմիածնի մէջ նախ կ'աւակերտի Երաժշտ. պետ. ձայնագրագէտ Նիկողայոս Թաւնեանին, ապա կ'ուղարկուի Բեդրոկրաշի ֆոնտրվաթուարը գոր կ'աւարտէ 1887ին իրեն յաջողազոյն օրջանաւարտ: Հայրենիք վերադառնալով եկամայեան կարն ժամանակ մը կը վարէ Թիֆլիսի կայսերական Երաժշտանոցի վերահսկչի պաշտօնը, ապա կը նուիրուի ծառայելու Եկեղեցական Երաժշտութեան: Կը պատրաստէ ամբողջ պատարագի

արարողութեանց համար արական խումբի յատուկ հաս մը եռաձայն եւ հաս մը բառաձայն դաշնակուրումներ, իսկ հաս մըն ալ բառաձայն՝ երկսեռ խումբերու յատուկ: Իր այս գույն զործողը կ'արժանանայ բարձր գնահատման եւ Խրիմեան Կարողիկոս արքայազն Կոնդակով մը նուիրազործելով զայն կ'արտօնէ անոր կիրարկումը Հայաստանեայց Եկեղեցիներու մէջ:
 Եկմայեան դաշնակուրած է նաեւ շատ մը շարականներ եւ ազգային երգեր: Մեռած է Թիֆլիսի մէջ 1905ին, 3 տարի մտային խանգարմամբ տառապելով վերջ:

ՀԱՅՈՑ ԱՂՋԻԿՆԵՐ(*)

Andantino

հայ- ոյ աղ-ջիկ- ներ, չէր հո- գու՛ն իս- րայ
 Նոր միջին է՛ք գու- չիս հո-գի ջան, ա- սու՛՛մ ե՛մ ես ա՛խ
 Նոր միջին է՛ք գու- չիս հո-գի ջան, ա- սու՛՛մ ե՛մ ես ջան:
 հայ-ու՛՛մ ե՛մ հայ- ու՛՛մ կու- թո- րու- թեան
 Նե՛ք. ա՛խ, սի- ր- րու- թու՛՛մ, հո-գի ջան, զու- չիս ջո- կայ
 1 2
 Վերջ:

Հայոց աղջիկներ, ձեր հոգուն մասաղ,
 Յեր միսս է՛ք գալիս՝ հոգի ջան,
 ասու՛՛մ ե՛մ ես ա՛խ,
 Հալու՛մ եմ, հալու՛մ կարօսութան մեջ,
 Ա՛խ, սիրսս խորու՛մ, հոգի ջան,
 ցալիս չկայ վերջ:
 Յեր կարմիր գինին բաժնու՛մ աժա՛մ՝
 Սեղանիս վրայ, հոգի ջան, առաջս է դրա՛մ՝
 Աչքս աղանայ վրան եմ ձգու՛մ,
 Ձեր սիրուն պակերն, հոգի ջան,
 եմ մեջք սեղում:
 Տեսնու՛մ եմ ես ա՛խ, միսսս է մոլորու՛մ,
 Գառն արատու՛մ, հոգի ջան, աչքս պղտորու՛մ,
 Կարծու՛մ եմ բոլոր աշխարհն մրթնեց,
 Արեւն էլ խաւարեց, հոգի ջան, եկողն որ չարեց:

Հայոց աղջիկներ, ձեր հոգուն մեռնեմ,
 Ձեր սիրուն աչերն, հոգի ջան,
 էլ ե՛րբ կը տեսնեմ,
 Էն սեւ սեւ աչերն սեւ ունեմով պասա՛մ,
 Կարծես՝ երկնային, հոգի ջան,
 դալամով քա՛ւա՛մ:
 Էն սեւ սեւ աչերն, որ շափն սպանեց,
 Բայց էլի շափն, հոգի ջան, դրժոխից հանեց,
 Ես էլ կենդանի տեղովս եմ մեռա՛մ,
 Առանց կրակի, հոգի ջան,
 երու՛մ, խորու՛մ:
 Էլ ե՛րբ կը տեսնեմ ես ձեզ ման գալիս,
 Բաղ ու բաղչայում, հոգի ջան, սեյրան անելիս,
 Ուրեք ամօրից վարդն էլ է դեղնու՛մ,
 Երբոր ձեր կարմիր, հոգի ջան, բրբեր սեղում:

(*) Այս հին երգը վերջերս այժմեականութիւն ստացաւ ճորհիւ Հայաստանի երաժշտագետներէն Ա. Խաչատրեանի, որ գեղեցիկ մշակումով մը գայն մտցուց «Պէպոյի» ժիւլին (բաղնիքի տեսարանին) մէջ:

ԼՈՐԻԿ

Երաժշ. Ա. ՄԱՅԻԼԵԱՆԻ

Andante

Մե- թե- չի յո- յի սրակ տե- սայ կու- ճայ կար- թի
 Եր հա- գե՛ց չէ՛ն սր- չի ես, չէ- նքս ջու- ու՛՛մ, ախ յո- յիկ եր.
 յո- յիկ եր. թո- ու՛՛մ գը՛նայ յո- յիկ եր: Ե՛, Ե՛, Ե՛, Ե՛
 ա- թու՛՛ն յո- յիկ, ի՛՛մ սր- րի յո- յիկ, Ե՛, Ե՛, Ե՛, Ե՛
 կուճայ յո- յիկ, ա ճու՛՛ղ ի՛՛մ յո- յիկ:

Արեւի շողին սակ տեսայ,
 Կանայ կարմիր եր հագել,
 Ձե՛ն տուի ես, ձե՛ն շառաւ,
 Ա՛խ, լորիկ եր, լորիկ եր,
 Քրաւ գնաց, լորիկ եր:
 Լե, լե, լե, լե սիրուն լորիկ,
 Ի՛մ արտի լորիկ.
 Լե, լե, լե, լե կանայ լորիկ,
 Անու՛՛ւ ի՛մ լորիկ:

Լորիկն իմ՝ ձե՛ն եր գնաց,
 Քողուց սիրս մուր աւեր,
 Որի համար սնու՛մ, կապու՛մ.
 Ա՛խ, լորիկ եր, լորիկ եր,
 Քրաւ գնաց, լորիկ եր:
 Լե, լե, լե, լե սիրուն լորիկ,
 Ի՛մ արտի լորիկ.
 Լե, լե, լե, լե կանայ լորիկ,
 Անու՛՛ւ ի՛մ լորիկ:

Բըլբուլն էլ վարդից ձեր ձայնը լսելիս՝
 Քրաչում է, բրաչում է, հոգի ջան,
 ամպերում կոչում
 եւ իր Արարչի տեսանն ասելիս
 Փառք էեզ Տեր Ասու՛ւմ, հոգի ջան,
 փառք էեզ է կանչում:

Հայոց աղջիկներ, ի՞նչ անուն սամ ձեզ,
 Քե հեռակ ասե՛մ հոգի ջան, հեռակ չեմ տեսել,
 Քե մարդ անուանե՛մ՝ բեղամաղ կ'անեմ,
 Ուրեմն ի՞նչ անեմ, հոգի ջան, մոլորու՛մ եմ ես:

Մոլորու՛մ եմ ես օտար աշխարհում,
 Հաւասն էլ օտար, հոգի ջան, օտար եւ լեզուն,
 Աղջիկն էլ օտար ու ձեզ չի նրման,
 Հայոց աղջիկներ, հոգի ջան, դու՛ք է՛ք աննրման:

Ձեր սերն է միայն սրբունս պահա՛մ,
 Ձեր սիրով միայն, հոգի ջան, եմ ես կենդանի,
 Ձեր սերը միայն ես կեանս մաշու՛մ
 Օտարութան մեջ, հոգի ջան, դե՛ռ կը պահպանի:

ԳԱՐՈՒՆ Ա

ԿՐԻՍՏՍՍ

Lento *PP*

Գարուն ա, ձուն ա արի,
 Վա՛յ, լե, լե, վա՛յ լե, լե,
 Վա՛յ, լե, լե, լե, լե.
 Իմ եարն ինձնից ա սառել:
 Ա՛խ, չորնա՛յ, վա՛խ, ա՛յ եար,
 Չար մարդու լեզուն:

Քամին փրչում ա պաղ պաղ,
 Լերդ ու բոխ անում ա դաղ:
 Եա՛ր, ինձ բեխուբաղ արի,
 Սերդ ինձնից զաւ արի:

ՎԵՐՉ Ա. ԳՐԻՔԻ

ԿՐԿԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ ժողովրդական, ազգային եւ յեղափոխական երգեր մեծ մասամբ յորինուած են անանուն հեղինակներու կողմէ: Բնական է թէ այդ երգերը բերնէ բերան երգուելով ժամանակի ընթացքին կորսնցուցած ըլլան իրենց նախնական հարազատութիւնը եւ ենթարկուած աղաւաղումներու, սրուած ըլլալով նաեւ անոնց նախապէս ձայնագրուած չըլլալը:

Մեր ընթերցողներէն մէկ քանին մեզի դիտել տուին թէ՛ մեր հրատարակած երգերէն ոմանց զանազան մասերը լիջ մը կը սարբերին իրենց զիջածէն: Այդ առթիւ անհրաժեշտ կը սեպենք յայտարարել ի գիտութիւն բոլոր շահագրգռուողներուն թէ՛ «Գանձարան»ի երգերը եղածներէն ամենէն վստահելի եւ հեղազոյնն են, սրուած ըլլալով որ անոնք մէկիկ-մէկիկ կ'ենթարկուին մասնագիտական խոր քննադատութիւնի սիրացած վարպետի մը հակալուծին, որ խորապէս կը հանչնայ Հայ երգին անցեալն ու ներկան, եւ ի՛նք է որ երբեմն կը սրբագրէ ժողովուրդի բերնին մէջ եղած աղաւաղումները, յենելով Հայ երգի եւ լեզուի սաղաշափական եւ կազմախօսական օրէնքներուն վրայ: Կան երգեր որոնք քանի մը փոփոխակներ (variant) ունին. զանոնք պիտի սանկ հետագայ պրակներու մէջ: Կան նաեւ սարբեր բանաստեղծութիւններ որոնք կ'երգուին միեւնոյն եղանակով. այդ մասին ալ ծանօթութիւններ պիտի տրուին:

Ակներէ է «Գանձարան»ին դերը հասարակական եւ ազգային շեշտակէտէն, որ կը ձգտի՝

- Սիրցնել եւ սարածել Հայ երգը ժողովրդական զանգուածներու մէջ,
- ճշգրիտ կերպով ձայնագրել եւ կորուստէ փրկել հայ բոլոր երգերը,
- Ենթարկել զանոնք մասնագիտական վերանայման եւ սրբագրումի,
- Ապահովել անոնց միանման երգեցողութիւնը ամենուրեք, եւ մաքրել զանոնք օտար ազդեցութիւններէ:

«Պակեառ Մասեմաւար»ի Վարչութիւնը ո՛չ մէկ գոհողութիւն խնայած է այս առաջադրութեանց համար, որպէսզի իր գիրքը իրապէս արժանի ըլլայ իր անունին՝ ԳԱՆՉԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ:

ՍՈՒՐՔ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄ Է
 ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ, ԻՆ
 ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Tous droits de reproduction réservés
 à VOSGUEDAR MADÉNACHAR
 pour tous pays

ՍՈՒՐՔ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
 ST. NERSES SHINORHALI
 LIBRARY

Հայաստանի Ազգային գրադարան
 NL0446658

